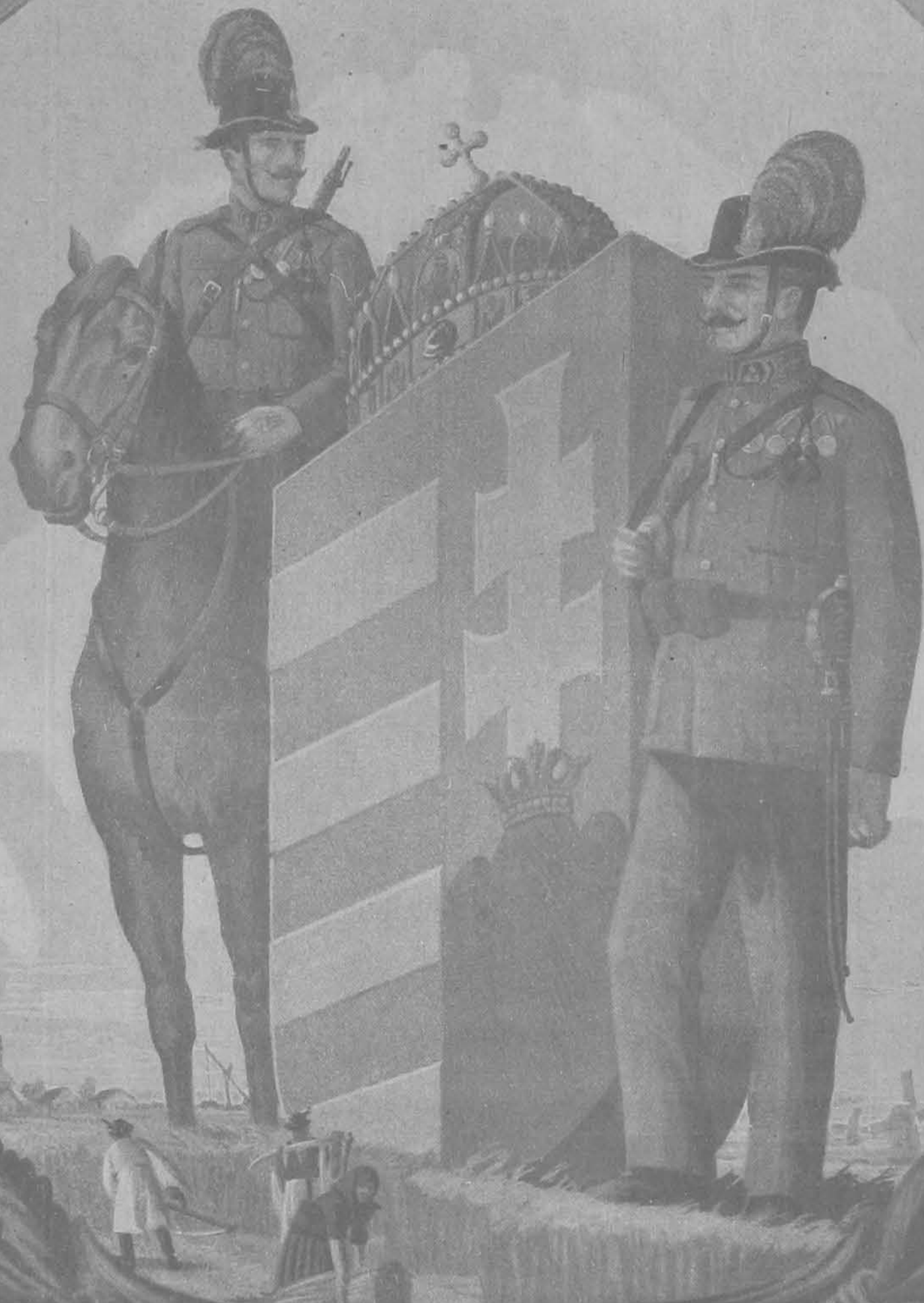

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Jóízlés.

Nehéz és hosszadalmas lenne a jóízlés fogalmát teljes precizitással meghatározni. A jóízlésnek általános, mondhatnók nemzetközi, mindenkit egyformán kötelező, alapvető szabályait az egyéni és közfelfogásnak, egyéniségnek, intelligenciának, szokásoknak, túlzásoknak és ki tudná még mind felsorolni, miféle tényezőknek a befolyása, szeizmográfszerűvé kifinomult ezerféle árnyalata hajlítgatja vagy merevíti ezerféle változáttá, ezért kell ma már valóságos köteteket írni a látszólag pedig nagyon egyszerű kérdéstről, hogy mi illik és mi nem.

Teljes mértékben belátjuk, hogy egy olyan embertől, akinek nem az a főgondja, hogy a nap melyik órájában hol lebzseljen, hanem hogy melyik feladatának vagy kötelességének feleljen meg a sok közül, nem lehet azt kívánni, hogy üres formaságok szakismeretében mindenre reáérő mágnásokkal vetélkedjék. Ezért nem esünk kétségbe, ha a mi csendőrbajtársunk nem kiált „Shoking“-ot és nem esik ájultan össze, ha valaki nemcsak villával, hanem késsel-villával eszi a krémesbélest, vagy a fasírozottat: ettől még sokkal derekabb és hasznosabb tagja lehet a hazának, mint egy olyan valaki, akinek éppen merül ki minden álműveltsége. De viszont nem veheti a jóízlés terén mintaképnek a derék parádés-kocsist sem, aki — tisztesség, becsülés adassék neki egyébként — nem igen törődik azzal, hogy hova köp s abból sem csinál nagy fejtörést, hogy szalvétába vagy a mándlija ujjába törülje-e a száját a túróscsusza után.

Valahol a két véglet között kell keresnünk azt a fokot, amelyet a csendőrnek a jóízlés terén el kell érnie s amelyet mint minimális követelményt kell a csendőr elé állítanunk. A jóízlésnek ezt a — mondjuk — mindennapi fokát talán úgy határozhatjuk meg, hogy a csendőrnek kerülnie kell a viselkedésben mindent, ami bántóan feltűnő. Hogy aztán mi tűnik fel bántóan, azt már mindenkinek magának kell megéreznie.

Sok embernek éppen abban nyilvánul az ízléstelensége, hogy nem tudja, mikor tesz feltűnő, szembeütő dolgot és mikor nem. Másnak meg az a hibája, hogy egyenesen keresi a feltűnést, szándékosan irányítja magára az emberek figyelmét, azt gondolván, hogy az másnak is éppen úgy tetszik, mint neki. Az egyik a ruházódásával teszi ezt, a másik nagy hanggal, a harmadik a viselkedésével, a negyedik pedig

például azzal, hogy olyankor dug a szájába egy hatalmas britannikát, amikor sehogysem illenék.

Ez a britannika nem véletlenül jutott az eszünkbe.

Az elmúlt vasárnap gyönyörűen sütött a nap, kicsalta a négy falak közé szorult pestieket az utcára. A Böszörményi-út felől egy motorkerékpár töfögött a Déli Vasút és a Vérmező irányába, rajta két csendőr.

Csendőrember mindig felfigyel, ha bajtársat lát, önkénytelenül jobban megnézi s még elhaladtában is többet foglalkozik vele, mint egy másik járókelővel. Mi is szívesen és szeretettel néztük a két fiatal csendőrt. De csak addig, amíg a közelünkbe nem értek. Mert amikor elhaladtak, meg kellett látni, hogy az egyik csendőrnek, aki a motorkerékpárt vezette — valószínűleg a motorozás gyönyörűségének fokozása céljából — egy szipkával is megtoldott hatalmas szivar füstölgött a szájában.

Valami kellemetlen érzésünk támadt, aminek nehéz nevet adni. Valami olyanféle, mint mikor az ember nem tetsző, bántó dolgot észlel egy olyan valakinél, aki a szívéhez van növe s akinek minden tettében, minden cselekedetében, sőt minden mozdulatában is csak jót, csak szépet, tökéleteset és hibátlan szeretne látni.

Hogy szolgálatban és lakott helyen sem gyalog, sem pedig lovon vagy motorkerékpáron szivarozni nem szabad, azt minden csendőr tudja, mert benne van az utasításban. Nem mindig elegendő azonban csak azt tudni, hogy mi van vagy mi nincs benne az utasításban, mert már azt például, hogy motorkerékpárt szolgálaton kívül sem illik csendőrnek szivarozva végigvezetni Budapesten, nem az utasításnak, hanem a csendőrnek magának kell kitalálnia.

Vannak azonban olyanok is, akiknek ízléstelenségével az utasítás is hasztalan próbál megbirkózni. Hogy csak egy példát említsünk: szinte mindennapos látvány a szolgálatilag felszerelt csendőrpár, amelynek valamelyik vagy mindkét tagja csomagot cipel. Bevásárlást, ruházatot a gazdasági hivatalhoz, vagy onnan az örsre, papírba, kosárba, bőröndbe, sőt zsákba csomagolva. Pedig ez már aztán nemcsak az illető csendőr magánügye, hanem a testület ügye is, mert „a testületet mindig egyes tagjainak a magatartása szerint ítélik meg“. Ezt mondja az utasítás, ezt mondjuk mi is és ne restellje senki a fáradságot, hogy nyomatékosan megérttesse ezt minden csendőrrel, aki nem akarja megérteni. Mert hogy a motoron szivarozó meg a zsákot cipelő csendőr végleg eltűnjék, az már nemcsak jóízlés kérdése, hanem egy kicsit a fegyelmé is.

Hivatásunk szempontjából apró, lényegtelen különbségek ezek. De talán éppen azért, mert lényegtelenek és mert külsőségek: ezeket nézi és bírálja az utca a legszívesebben.

Hullák személyazonosságának megállapítása.

írta: Milviusz Attila százados.

Tapasztalat szerint gyakran találunk olyan hullákat, amelyeknek személyazonossága kétes vagy teljesen ismeretlen. Képzeljük el, hogy a portyázó csendőr valahol olyan holttestre bukkan, melyet a környékbeli közöl senki sem ismer, igazoló okmányok a hullánál nincsenek és a környékről sem tűnt el senki, akivel a hullát összefüggésbe lehetne hozni. Ilyen esetekben a csendőr nehéz, komplikált feladat előtt áll, melynek megoldásához különös ismeretek és alaposág, továbbá szakértők bevonása szükséges. A feladatot okvetlenül meg kell oldani, mert a személyazonosság kétséget kizáró módon való tisztázása a nyomozás lényeges támpontja, sok esetben egyedüli kiindulópontja. Ha arra gondolunk, hogy pl. még a törvényszéki orvos is csak a legritkább esetekben képes az öngyilkosságot a gyilkosságtól pusztán a hullaszemle és boncolás segítségével elválasztani, hanem legtöbb esetben csak a nyomozás adataival kiegészített megállapításai tudják ezt a nagyfontosságú kérdést eldönteni, úgy kétségtelennek kell találnunk, hogy az agnoszkálásnak sokszor már a nyomozás első lényegbevágó kérdésének tisztázásánál igen fontos szerepe van, vagyis annak megállapításánál, hogy „mi történt?”

Csak a múlt évben a Hűvösvölgyben elégett női holttest ügyére hivatkozom, hol az agnoszkálás megtörténte előtt semmi olyan tárgyi bizonyíték nem

volt található, mely kétséget kizáróan eldöntötte volna, hogy az elhunyt önként dobta-e el magától életét, vagy más ember bűnös cselekménye oltotta-e ki azt. A személyazonosság megállapítása után indított nyomozás ezt a kérdést már tisztázni tudta. A nyomozás alanyi kérdése, vagyis, hogy bűncselekmény fennforgása esetében ki a tettes, csak a legritkább esetekben lesz az áldozat kilétének ismerete nélkül tisztázható. Világos és kézenfekvő, hogy másutt, különböző emberek körében fogunk az „X” és máshol az „Y” gyilkosa után kutatni. Gondoljunk pl. olyan esetre, midőn valakit három ember rablási szándékból megtámad. A sértett támadói egyikét lelövi, a másik két támadó pedig társuk hullájának visszahagyása után elmenekül. A sértett nem tud róluk személyleírást adni. Kétségtelen, hogy ilyen esetben a hullá agnoszkálása lesz az egyedüli kiindulópont, amely az elmenekült tettestársak kilétének megállapításához vezethet. Berlinben egy alkalommal ismeretlen tettesek pénzszekrényt robbantottak. A robbantás sikerült, de áldozatul esett a tettesek egyike, kinek hulláját a betörőbanda többi, elmenekült tagjai a helyszínen hagyták. A hullá személyazonosságának megállapítása révén sikerült a nyomozó hatóságnak a banda többi tagjait kézre keríteni.

Cikkem keretében csak az agnoszkálás bonyolultabb eseteivel szándékozom foglalkozni, azokkal, amelyeknél a nyomozó csendőrnek a személyazonosság megállapításánál csak azok a támpontok állanak rendelkezésre, amelyeket a hullá külseje, továbbá a rajta lévő ruházat és a nála lévő tárgyak nyújthat-

Március lelke.

*Évenként eljössz hóvirág-ruhádban,
Tavaszló napok szellőkocsiján.
A multba nézel: könnyet hullajtsz érte,
Majd jövőt ígérsz, úgy, mint hajdanán ...
Március lelke, csodás istenasszony,
Ne illessen most balga hódolat,
Szóvirág-özön, meddő ünnepkezés:
Mutasd meg nekünk igaz Tenmagad!*

*Mert most megértünk, jaj, megint úgy várunk
Magyar szabadság, március lelke!
Mert rabok lettünk: rác, oláh, cseh rabja,
Ki szívünket is bilincsbe verte, —
Most kellesz nekünk, — így sohse kellettél! —
Ennyire rab még nem volt magyar:
Nyomortömlőben enfajtánk sanyargat
S koncleső sunyi testvérhúsba mar ...*

*Gyötör a vád is: annyi vér mért ömlött,
Ha Kassa cseh és Szobnál a határ?
Mért hullt annyi könny az anyaszemekből,
Ha magzatukra bú rabsága vár?
Ki hallja szónkat: igazság-esdésünk?
Körüskörül csak rabtartó röhög ...
Ki tesz csodát, hogy kétannyit teremjen
A kisajtott ugar, a pusztá rög?*

*Jövel Március, szent Szabadság lelke!
Vérfüstös fáklád emeld magasra,
Hogy ahol testvér nyög keserű szívvel,
Túlán is, itt is mind-mind láthassa.
Hívednek a dalt csókold homlokára,
A gyávat ne sajnáld ostorral verni.*

*Sikoltsd bele a süket éjszakába:
Hé, rabmagyarok, föl, merni, merni!*

*Mert Te vagy nekünk a Szent Merés lelke,
Te vagy a Kezdet, harcrahívó kürt,
Kegyes Megváltónk szenvedés-szégyentől,
Amit a vállunk arcpirulva türt ...
Lángírás vagy Te viharzó felhőkön,
Égi Mementó: Magyar, ne feledj!
Te hordozod az ősi véres kardot:
Nekünk bosszú kell s nem szolgál-kegy!*

*Jövel Március, szabadság angyala,
Gyujtsd új lángra a csüggedő erőt,
Csillagtüzet szórj az alvó falukra
S riadót fuvass a város előtt!
A tornyokban verj félre minden harangot,
Tóduljon ki a tömlöcök népe
S a vértanuk szent dalát harsonázza:
Elég a rabság, nem kell a béke!
Nem kell a béke: lassanölő méreg,
A kolduskenyér gyilkos kegyelem,
Félre alázat! Jöjjön inkább a harc,
Az utolsó harc az új végeken!
Mert nekünk nincs más, mint az ősi átok:
Mindent merve a „nagyszerű halál”,
Győzünk vagy bukunk? Az már Sorsunk dolga:
Magyar föld takar, ha golyó talál ...*

*Jövel Március, nagy merések lelke,
Addig jöjj, amíg mi is itt vagyunk,
Mi gyászmagyarok, mi hiába-hősök,
Ha nincs is kardunk s béna a karunk, —
Kik harcok poklában megforgattunk,*

nak. A csendőr első feladata, hogy ezeket a támpontokat a legalaposabb vizsgálat segítségével felkutatassa, megfigyelje, összegyűjtse, ha kell, rögzítse, s azután belőlük a szakértőkkel karöltve helyes következtetéseket vonjon le. Az így nyert egyes támpontokból olyan összképet kell kihozni, amely az elhalt ember személyére vonatkozóan minél több jellemző, egyéni vonást tud felmutatni. Az ilyen összkép birtokában a csendőrnek most már módjában áll a társhatóságok, nyilvántartások, valamint a sajtó útján a nagy nyilvánosság közreműködését is igénybevenni. Mindenesetre több sikerre van kilátása egy olyan nyomozásnak, megkeresésnek, tudakozásnak vagy sajtóközleménynek, amely a hulla renyképét, szakszerű személyleírását, a nála talált tárgyak pontos leírását, esetleg fényképeit, továbbá számos, a személyazonosság megállapításánál fontos egyéb adatot tartalmaz, mint egy szűkszavú megkeresésnek, amely csak annyit mond, hogy itt vagy ott egy 40—45 év körüli, magas termetű, szegényesen öltözött férfitest találtatott.

A halottat nem lehet kikérdezni, sokszor mégis többet elárulnak, mint egy olyan élő ember, aki nem akar beszélni, vagy ha beszél, nem mond igazat. Vizsgáljuk meg tehát elsősorban, melyek azok a támpontok, melyeket szorgos kutatás révén egy holttesten találhatunk.

A hulla testén és testében található támpontok felkutatása és azokból következtetések levonása a törvényszéki orvos feladata. A csendőr ilyen irányú teendői csak a ruházatnak és a hullánál levő tárgyaknak alapos átvizsgálására és az ilyen leletből

következtetésre szorítkoznak, de ennél az eljárásánál is gyakran fog annak szükségessége mutatkozni, hogy saját ismereteit szakértők igénybevételevel kiegészítse. Ebben az utóbbi esetben a csendőr főfeladata az, hogy mindazt, ami szakértői vizsgálatot igényel, minél rövidebb idő alatt és megfelelő állapotban a szakértő kezéhez juttassa.

Elv, hogy egy hulla mindennemű vizsgálatát, tehát a törvényszéki orvos által megejtendő is, több oldalról történő fényképfelvételnek kell megelőznie. Fel kell venni a hulla pontos személyleírását és az újjnyomatait is.

A törvényszéki orvos munkáját csak vázlatosan tárgyalom. Az orvos a hulla kilétére vonatkozólag támpontokat nyerhet a holttest külső megsejtelése és azután a felboncolása által. Ezen a két úton meg tudja állapítani az elhunyt életkorát, nemét, esetleg fajtát, egyes esetekben a vallását (körülmetelés), az elszenvedett műtéteket, sérüléseket, azok körülbelüli keletkezési idejét stb. Meg tudja állapítani, hogy az elhunyt nem szenvedett-e valamilyen betegségben, felfedezi a testi rendellenességeket (púp, hat újj stb.), a látható vagy az egykori, már eltűnt tetoválást, azokat a sajátságos elváltozásokat, amelyeket az egyes iparok s egyéb foglalkozások idéznek elő; megállapíthatja nőknél a nemi érintetlenséget, az átélt szülést stb. A már említett hüvösvölgyi elégett női holttest egyik tenyerén a tűz egy kb. tojásnagyságú bőrfelületet megkímélt. A törvényszéki orvos ebből a bőrdarabkából kétséget kizáróan meg tudta állapítani, hogy a hulla olyan személyé, aki háztartási munkával foglalkozott; az elmúlt években egy,

*Megtörettiink és megaláztattunk,
Mi újra megyünk! S jönnek, jönnek ök is:
A nyolcszázézer, kiket ott hagytunk
Lengyel földeken, Doberdó szikláin,
Kárpátok ölén, s ki tudhatja hol, —
Mind jönnek haza magyar földért halni,
Csontváz-seregük harci dalt dalol . . .*

*Március lelke, jelenj meg hát nekiünk:
Csak jelre várunk és — megyünk, megyünk!
vitéz Rózsás József ny. szds.*

A bolond Juon.

írta: Régi csendőr.

1914 júliusában az apósomnál voltam látogatóban a Dunántúlon. A sógorom vitt el hozzám a kocsiján.

Egy estefelé egy ember baktat Igar felől az apósom pusztájának. Makrapipa a szájában, a kezében görbe bot, a hóna alatt rengeteg írás. Odaér hozzánk, köszön, aztán letelepszik pihenni.

Apósom megszólítja:

— Hát maga mit hozott?

A hivatalos ember — látszott az írásokról, hogy az — kiverte a pipája hamuját s csak azután szólalt meg tempósan:

— Behívókat hoztam. Kitört a háború.

Akkor már a levegőben lógott a háború. Mindenki tudta, hogy közel van, mi is, de arra nem számítottunk, hogy már itt is van. Mert számunkra a behívós ember jelentette a háborút.

Elkezdte rendezni az írásait, mi pedig azonnal szedelőzködni kezdtünk. Ha így van, ha háború van, nekünk nem szabad itt kuksolnunk, már megvan a helyünk másutt. A sógorom úgy megijedt, hogy azonnal befogta

a lovakat s elment; nyolc esztendő múlva vetődött megint haza, valahonnan a kínai határ mellől.

En is vonatra ültem s vittem az asszonyt is magammal. A gyereket visszahagytuk az apósomnál, arra még nincs szüksége a hazának. Mi azonban mentünk, utaztunk hegyen-völgyön, folyón, alagúton át, három nap és három éjjel, Bánáton, Bácskán keresztül Erdélybe, Petrosénybe. Ott szolgáltam akkor.

Megindult a háború s eljött az első háborús karácsony. A szomszédos Romániából furcsa hírek kezdtek szállingózni. Hogy Románia mozgósít, már minden készen van, csak a jeladást várják, hogy bemasírozzanak Erdélybe. (Később persze, hogy úgy történt, de azt hiszem, hogy 1914-ben még nem ment volna nekik olyan simán.) A határszéli lakosság állandó izgalomban élt, mindenki egyre menekülni akart befelé, az ország belsejébe, amit, természetesen, minden lehető módon meg kellett akadályozni.

Lakott a szomszéd községben egy rokkant tüzérfőhadnagy: *Maderspach Viktor*. Nagyszerű magyar ember, izzó hazafi, a százados szárnyparancsnok úrnak jó barátja. Azt mondja egyszer a százados úrnak:

— Te Balázs, én már únom ezt a sok számárságot, amit itt Romániáról beszélnek. Átmenyek magam s utána nézek, mi igaz azokból a mozgósítási hírekből. Csak arra kérlek, ha aztán valami bajom támadna odaát, légy a segítségemre.

A százados úr eleinte aggódott a főhadnagy úrért, de aztán belement a dologba:

— Jól van no, hát menj. Segítségedre leszek, ha szükséged lesz reám.

Maderspach Viktort sokáig nem láttuk. Se szó, se beszéd, eltűnt a faluból. Sokáig vártuk, nem jött vissza még a híre sem. A százados úr nyugtalankodni kezdett, attól félt, hogy elfogták. Gondolkodott, mit kellene tenni az érdekében. Csak legalább azt tudta volna, hogy hová s merre ment, könnyebb lenne rátalálni. De így nagyon bajos.

a Dunából kifogott holttest személyazonosságát a hulla gyomortartalmának vizsgálata segítségével sikerült megállapítani. Az eltűnés alkalmával ugyanis a nyomozás megállapította, hogy az eltűnt utoljára mit ebédelt s ennek az étkezésnek a maradványai a hulla gyomrában megtalálhattak.

Olyan esetekben, amikor törvényszéki orvos nem áll rendelkezésre, az elmondottak közül azokat a támpontokat, amelyeket a test külső vizsgálata is nyújthat, a csendőrnek kell felkutatnia. Neki azonban be kell érni ezen támpontok gondos felkutatásával, továbbá leírás, lefényképezés, esetleg lemintázás útján való megörökítésével, a következtetések levonásától azonban már tartózkodnia kell, mert az ezekhez szükséges szakértelemmel nem rendelkezik. A vizsgálatot végezze rendszeresen és alaposan, ne akarjon mindent egyszerre megnézni, hanem kezdje meg a hulla vizsgálatát fent és haladjon lefelé, vagy fordítva, mert ez az egyedüli módja annak, hogy figyelmét semmi ki ne kerülje.

Az orvos különösen nagy segítségére van a személyazonosság megállapításán munkálkodó csendőrnek olyan esetekben, midőn a hulla különleges állapota a felismerhetés érdekében bizonyos különleges eljárásokat kíván meg. Ilyenek pl.: a széjjeldarabolt állapotban talált, továbbá olyan hullák, amelyeknek arcvonásait a rothadási folyamat felismerhetetlenné tette stb.

A háború előtt Berlinben egy cipész egy 15 éves fiút meggyilkolt, a holttestet apró darabokra szeljevagdalta s azután több darabot egy-egy csomagba helyezve, a csomagokat a város különböző pontjain

elhagyta. A nyomozó hatóság ezeket a csomagokat összeszedte; volt olyan is közöttük, amely pl. csak egy szemet, egy darab arcbrórt és talán egy fület tartalmazott. A törvényszéki orvosok ügyességét nehéz próbára tette az eset, de fényesen kiállották ezt a próbát, mert az egyes apró darabokból összeállították a testet, még pedig oly sikeresen, hogy a tanúk képesek voltak az arcot határozottan felismerni. Közismert tény, hogy a törvényszéki orvosok a rothadási folyamat továbbfejlődését, annak egy bizonyos stádiumáig meg tudják akadályozni, a szemnek vissza tudják adni az életre emlékeztető fényét és ezáltal az úgynevezett „hulla-toilette” már nem egy ízben elérték, hogy a tanúk vagy a hozzátartozók a hullát felismerték, holott azt az eredeti feltalálási állapotában a saját édesanyja sem ismerte volna fel.

A testtel kapcsolatban külön kiemelem a fogazat alapos megvizsgálásának szükségességét, amelyhez — amennyiben lehetséges — mindenkor be kell vonni egy fogorvost. A fogak elhelyezése, hiánya, a hézagok, kicsorbulások, tömések, koronák, hidak, namisfogak a személyazonosság megállapításánál mind igen nagy szerepet játszanak. Köztudomású, hogy a fogorvosok a műteteikről és egyéb fogászati munkálatokról naplót vezetnek. Sok olyan eset ismer a bűnügyi krónika, melynél az agnoszkálást a fogak alapos vizsgálata és az eredménynek fogorvosi naplókval összehasonlítása tette lehetségessé. Chilében egy Beickert nevű német követségi irodatiszt a Tapia nevű szolgáját meggyilkolta és a hullát elégette. A teljesen elszenesedett holttest agnoszkálását kizárólag a porcellán-fogtömések tették lehetővé.

Úgy március vége felé aztán egyszerre csak beállított a Maderspach főhadnagy úr. Töviről-hegyire elmondotta a százados úrnak, hogy mit látott, mit hallott. Megmondotta, hogy az oláhok most nem fognak még ellenünk háborúba lépni, megvárják, amíg az olaszok is megtámadnak, amíg egyengülünk s aztán amúgy oláhmódra ők is hátbatámadnak. Addig nem.

Nem tudom, de gondolom, hogy a főhadnagy úr ezeket az értesüléseit illetékes helyekre is eljuttatta. Mert ezután már gyakrabban járt át a határon s mindig sokatérő hírekkel megrakodva tért vissza.

Egyszer azt mondja neki a százados úr:

— Te Viktor, ne mászkálj át annyit az oláhokhoz, mert elfognak és felakasztanak.

Maderspach Viktor csodálkozott:

— Már mint engem?

— Hát persze, hogy téged. A legjobb esetben is elvernek, aztán attól koldulsz egész életedben. Szép dolog az, amit te művelsz, csak attól félek, hogy igen nagy árat fogsz fizetni érte.

Maderspach Viktor ránézett a százados úrra és azt mondta:

— Te Balázs, ismersz engem, úgy-e?

— Hát hogyne ismernélek.

— No, de nézz meg most jól mégegyszer.

— Nézlek.

— Csak azért, hogy ha megint a szemed elé kerülök, hát megismerj.

Aztán elbeszélgettek még egy darabig s a főhadnagy úr elment haza a községébe.

Egy délután, estefelé, csúnya, csatakos idő volt. Az olvadó hó felengedte a fagyot és sarať csinált belőle. Sűrű köd lepte el a bányák völgykatlanát s permet-szerűen reárákódott az emberek ruhájára és arcára. Az utcai lámpák sárgás fényvel pislákolnak a nagy ködben s barna, koromszerű bányafüst terjengett a levegőben. Az utcákon csak siető embereket lehetett látni, mindenki

igyekezett hazafelé, alig várta, hogy bent legyen a jó meleg szobában.

Egy nyakig sáros járőr vonult be az örsre rendes szolgálatból. Egy csavargót taszigált maga előtt az örsirodába s ott átadta Irsai József járásörmester-örsparrancsnoknak. Úgy vezették elő az országútról, ahol kődorgott. Nagyon ágrólszakadtan nézett ki szegény. Egy rettenetesen avasszagú kocsok volt rajta, meg egy piszkos, feszes darócnadrág; a kezében hegyestetejű fekete báránybörkucsmát szorongatott, amelynek az oldalán kifordult a bélés fehér szőre; a haja meg a bajusza bőségesen be volt kenve finom birkafehérjével.

Irsai járásörmester végigmustrálta a csavargót a fejbúbjától a bocsokra hegyéig. Aztán reámordult:

— Hát te honnan az istennyilából kerültél ide?

A csavargó egy szót sem felel, csak hunyorgat és pislog nagy laposakat. Egy kukkot sem tudott magyarul. Végre aztán oláhuł kigagyogta nagy nehezen, hogy román alattvaló, a nagy ködben eltévedt és átkerült a határon, de kéri a domnu plutoniert, hogy engedje haza.

Hát ezt azért mégsem lehetett ilyen egyszerűen elintézni. Ha már a járőr elővezette, át kell adni a főszolgabíróknak. De csak holnap, most este úgysem veszik át.

Irsai járásörmester a fejét vakarta:

— Hát most mi a csudát csináljak veled?

A csavargó csak pislog.

— Add ide az írásaidat!

— A csavargó belenyúl a maszatos kezébe a kocsokja belső zsebébe és egy gyűrött, piszkos, zsiros írást kotorász elő nagy ügyel-bajjal. Átadja a járásörmesternek.

Irsai járásörmester belenéz az írásba, silabizálja. Odaviszi a lámpához, újra csak kínlódik vele, de bizony egy árva kukkot sem értett belőle, mert oláhuł volt írva. Csak annyit tudott kibetűzni, hogy valami bolond Juon névre van kiállítva. Hát ezzel nem sokra megy.

Odaállítja bolond Juont az örsiroda egyik sarkába, maga pedig leül az íróasztal mellé, hogy a fáradt járőr

Powle angol Afrika-utazó csontvázának személyazonosságát egy aranytömés segélyével sikerült kétséget kizáró módon megállapítani. Fontos a hajzat alapos megvizsgálása is. A haj mind a szilárd, mind pedig a cseppfolyós, sőt légnemű testek (szagok) maradványait is huzamosabb időn keresztül megőrzi. Nincs kizárva, hogy a haj szakértői vizsgálata is hozzájárul, illetve elősegíti a kilét megállapítását.

A ruházat átvizsgálásánál az eredmény szintén főleg a vizsgálat alaposságától és rendszerességétől függ. Általános vizsgálattal meg kell állapítani a hullán levő ruházati cikkek anyagát, minőségét, színét, alakját, különös ismertetőjeleit, elhasználódási fokát. Ez egyrészt a rögzítés céljait szolgálja, mert segítségével reményünk lehet arra, hogy talán valaki ezeket a tárgyakat a leírás után felismeri, másrészt a ruházat ilyen általános vizsgálata támpontokat nyújthat az elhunyt társadalmi osztályára, vagyoni állapotára, esetleg a foglalkozására is. A ruházatot össze kell hasonlítani a hullával; meg kell figyelni, hogy nem mutatnak-e ellentéteket fel. Ha pl. a hullá teste gondozott külsejű, a kezei finomak, kidolgozatlanok, körmei ápoltak, de ezzel szemben rongyos ruhát találunk rajta, kézenfekvő a feltevés, hogy a hullát a személyazonosság megállapításának megnehezítése céljából szándékosan öltöztették fel idegen ruhába vagy pedig maga öltözött álruhába, hogy valamilyen cselekményét vagy szándékát leplezze.

A ruházat általános megvizsgálása után be kell hatolni a részletekbe, keresni kell az ú. n. különös jegyeket. Ilyenek: kalapnál a gyártó cég, fejbőség-

szám, a tulajdonos nevének esetleges kezdőbetűi, továbbá a kalapszalag és az izzasztószalag alatti rész, ahol gyakran találhatunk papirosokat, villamosjegyeket, vasúti jegyeket stb. A felső ruhadaraboknál azokat a cégjelzéseket kell keresni, amelyekkel a szabó azokat elláthatta. Felsőkabátokban rendszerint megtalálhatjuk a tulajdonos monogramját, ugyanezt a fehérneműdarabokban is. A férfigallérok rendszerint látható: a cégjelzés, gallérbőség és a különböző tisztítóintézetek jelzései. A cipők húzóin rendszerint feltalálható az előállító cég címe stb. Ezekon a különleges jegyeken kívül a ruházat jó támpontokat nyújthat még a rajta látható pecsétek, javítások (foltzás, stoppolás, talpalás stb.), valamint a zsebek és visszahajtások por- és piszoktartalmának segítségével. Ezek megvizsgálása természetesen megint nem a csendőr, hanem a szakértők feladatát képezi. Előfordult már pl., hogy a hullá összes ruháit porszívógép hatásának tették ki. Az így nyert por miroszkópiái vizsgálatának eredménye elősegítette a személyazonosság megállapítását.

A ruházaton kívül lényeges adatokat szolgáltathatnak azok a tárgyak, amelyeket a holttesten vagy a holttestnél találtunk, elsősorban persze minden néven nevezendő írás és papiros. Ha igazolványokat találunk, azokat gondosan össze kell hasonlítani a hullával, hogy nem mutatkoznak-e ellentétek. Ha igazolványok nincsenek, az egyéb iratokat (levelek, számlák, feljegyzések stb.) kell átvizsgálni, hogy nem tartalmazznak-e támpontot a hullá kilétére vonatkozólag. Az ilyen iratokat célszerű lefényképezni s a felvételeket a nyomozathoz csatolni, mert nincs kizárva,

helyett a tényvázlatot gyorsan megszerkessze. Belejött az írásba, bolond Juon meg addig csak állott a sarokban.

Egyszer felpillant a járásörmester az írásából: hát a csavargó ott terpeszkedik a szép, téglalakúra megvetett, tiszta örsparancsnoki ágyon, a zöld ágytakaró kellős közepén.

— Hijjnye, azt a kirelejumát a mocskos, tetves mi-voltodnak, takarodsz le mindjárt arról az ágyról! Minden tetűd ott marad, te semmiházi! — ripakodik reá Irsai járásörmester.

A csavargó szó nélkül felkel és meghunyászkodva visszazompolyog a sarokba.

A járásörmester tovább írja a tényvázlatot. Cigarettdőrára gyujt és füstölög, úgy rója a betűket egymás mellé: készül a tényvázlat. Egyszer véletlenül megint felpillant. A csavargó megint ott ül az ágyon, még a sáros bocskorait is lóbálja a nagy kényelemben.

De ez már aztán több volt annál a szemtelenségnél, amit a Szolgálati Utasítás egy csavargóról feltételezett akkor, amikor udvarias bánásmódot írt elő vele szemben. Irsai járásörmester felugrott:

— Azt a fűzfán fűtyülő kacskaringós rézangyalát az öregapádnak, hát mit mondtam az imént! És már hatalmas öklét emeli, de aztán — úgy tudom — mégis csak eszébe jutott a Szolgálati Utasítás, meg az udvarias bánásmód, így hát csak odébb lódította a csavargót az ágyról, de azt aztán úgy, hogy Juon az örsiroda másik végébe penderedett. Ott aztán engedelmesen, meghunyászkodva lapult a sarokba.

Irsai járásörmester még megpróbált egyetmást kérdezni tőle, amire a tényvázlathoz szüksége lett volna, de nagyon nehezen boldogult a boldogtalannal. Azért mégis csak elkészült valahogy a tényvázlat.

Volt az örsnek egy külön fogdája, ahová a foglyokat ideiglenesen be szokták zárni. Odavezette Irsai járásörmester is a csavargót és betessékelte:

— Feküdj le ide reggelig, akkor majd visszakeresztünk a határon.

A csavargó bambán vigyorogva emelte le sapkáját és sűrű kezitcsokolomozások közben kezdett nekikészülni, hogy vackot csináljon magának éjszakára. Irsai járásörmester az ügyeletessel reázáratta az ajtót s aztán visszament az örsirodába.

Este, úgy kilenc óra felé bejött a százados úr laktanyát vizsgálni. Kérdi, mi ujság.

— Százados úr, alázatosan jelentem, semmi különös, — felelte Irsai járásörmester. — Egy oláh csavargót hozott be a járőr az este, — folytatta úgy mellékesen, hogy éppen csak valamit jelentsen, mert hát ez igazán nem volt különös esemény. — Reggel majd átadjuk a főszolgabíró úrnak.

A százados urat sem érdekelte valami nagyon az „eset”, de figyelmes ember volt. Mindenre kiterjedt a figyelme, laktanyára, csendőrré, fogolyra. Inkább csak kötelességből, mint érdeklődésből, kinyitatta az ügyeletessel a fogda ajtaját.

Amint a fogda ajtaja kinyílt, ott állott előtte a fogoly, hétrét görnyedve, meghunyászkodva, alázatosan: ... Domnule capitan ...

— No, mi az?

Mondott valamit oláhuul, de senki sem értette, hogy mit. Valamit a bibliából. Mindjárt látszott rajta, hogy eszelős.

— No csak feküdj le, — mondotta neki a százados úr, — holnap majd elenged a járásörmester úr.

... Domnule capitan ...

— Jó! van na, csak feküdj le.

A százados úr intett az ügyeletesnek, hogy zárja be a fogda ajtaját s aztán a járásörmestertől kísérve tovább indult, hogy a laktanyát szemlélje.

Alig mennek egy-két lépést, suttogó hangok jönnek a fogda ablakrácsa felől:

— Balázs! ... Te, Balázs! ...

A százados úr megfordul, visszanéz, nem lát senkit. Azt hitte, hogy csak képzelődött s indult tovább. Megint utána szól valaki:

hogyan valaki a hulla személyazonosságát éppen a kézírás felismerése vagy pedig az iratok tartalma révén állapítja meg. Egyéb használati tárgyakra tulajdonosuk rendszerint rányomja egyéni bélyegét, úgy hogy az ilyenekre a hozzátartozók vagy az ismerősök ráismerhetnek. Ezeket szintén ajánlatos lefényképezni. Külföldi nagyvárosokban ezeket a tárgyakat közszemlére szokták kiállítani, ez az eljárás már nem egy esetben vezetett sikerhez. Az ilyen tárgyakon kutatni kell: monogramok, címerek, cégjelzések, gyártási számok stb. után, melyek a sikerhez vezető útnál mind fontos láncszemet képezhetnek.

Némely tárgyakon találhatunk bevéselt szöveget is, elsősorban gyűrűknél, ezüst- vagy egyéb fémből készült emléktárgyakon, cigarettaszelencéken stb.

Nem célo, de nem is lehet, hogy egy cikk keretében az összes eshetőségeket behatóan és módszeresen megbeszéljem, mert ez inkább egy tankönyv hasábjaira kívánkoznék. Én csak a figyelmet akarom ráirányítani az agnoszkálás fontosságára és arra, hogy a holt támpontok alapos összegyűjtése még a legreménytelenebbnek látszó esetekben is sikerhez vezethet. Megemlítem még, hogy nagyvárosokban a fel nem ismert hullákat külön erre a célra berendezett helyiségekben napokon keresztül közszemlére állítják ki, ezzel akarván elősegíteni a felismerést. A mi működési területünkön ilyen berendezések nincsenek ugyan, de azt mindenesetre megtehetjük, hogy alkalomadtán a hullát minden érdeklődőnek megmutathatjuk, mert nincs kizárva, hogy a személyazonosság megállapítása ilyen úton fog sikerülni.

— Balázs... hallod-e Balázs!...

A százados úr hátrafordul a mögötte menő járásörmesterhez:

— Miféle hang ez?

— Nem tudom, százados úr. A százados úr nevét mondja valaki. Mintha a fogoly lenne.

Hát persze, hogy az. Mert most már megint megszólal:

— Engedj ki, Balázs!

Az ügyeletes odaugrik a fogda ajtajához és kinyitja. A százados úr bemegy. Ott áll a bolond Juon megint, hétrét görnyedve, alázatosan s gyűri a piszkos kucsmáját.

— Domnule capitan... — de tovább nem mondta, hanem kitört belőle a nevetés: — Mit akarok? Hogy eresszetek már haza, mert késő van.

A százados úrnak a szája is nyitva maradt:

— Hát te ki az istencsudája vagy?

— Nem ismersz? Bolond Juon!

— Szóval te vagy...

— Szóval én vagyok.

Addigra már a járásörmester szája is kinyílt. Úgy is maradt, hogy a fogai is kilátszottak. Belészorult a szusz, csak úgy hebegett, mint aki levegő után kapkod:

— Bocsánat... főhadnagy úr... nem tudtam...

— Mit nem tudott?

— Hogy a főhadnagy úr... bolondnak... Juonnak... méltóztatik lenni...

— Hát hiszen éppen annak örülök én, hogy nem tudta. Hát látod, százados uram, — fordult a százados úrhoz — ezért mehetek én át a határon, amikor akarok. Úgy ismernek már ott minden faluban, mintha odavaló lennék. Nem bánt senki, legfeljebb tréfálkoznak velem, a bolond Juonnal. Már előre nevetnek, amikor meglátnak. Maga pedig sohase törje a fejét, — fordult Irsai járásörmesterhez — ha az én ágyamra ült volna le az a csavargó, én se cselekedtem volna különül.

Nem láttuk többé Petrozsényban a bolond Juont. Azután már csak odaát járt Romániában

rülni. Célszerű a talált hullák fényképeit a budapesti nyomozóosztályhoz is beküldeni.

Röviden rámutatok még arra, hogy hulláknak személyazonossági tanukkal való felismertetésénél a legnagyobb elővigyázattal kell eljárni. Az embernek, mint tanunak megbízhatatlansága már számtalanszor bebizonyult. A hullát egyszerre mindig csak egy embernek szabad megmutatni, kitől a hulla megtekintése előtt — olyan esetekben, midőn egy meghatározott személy felismeréséről van szó — előzetes személyleírást kell követelni. Magánál az eljárásnál sohasem szabad egyszerű igennel vagy nemmel beérni, hanem a tanutól a felismerésnek vagy a fel nem ismerésnek részletes indokolását is követelni kell. Nagyon sok tanu még ott a helyszínen reájön arra, hogy mekkorát tévedett.

A szabadságharcos honvédek és a zsandárok.

A Hadtörténelmi Levéltár eredeti okmányai alapján írta: vitéz Berkó István ny. ezredes.

Komárom vára 1849 október 3-án megadta magát a császári seregnek s ezzel a magyar függetlenségi harc drámájának zárójelenete is lejátszódott. Az orosz segítséggel letiport ország most már teljesen a császári hatalom kezébe került, amely hozzáfogott a megtorláshoz és a „rendcsináláshoz”.

Magyarországot az osztrák császári birodalom koronartományának tekintették és eszerint bántak vele. Magyar országgyűlésről, nemzeti törvényhozásról szó se lehetett, Bécsből diktáltak mindent, amit jónak láttak.

A magyar nemzet katonai ereje azelőtt nem volt nagyon kihasználva a cs. kir. hadsereg számára. Az ország 1848 előtt csak minden tíz évben adott megfelelő számú ujoncot, akiket a közigazgatási hatóságok segítségével szedtek össze, még pedig akár önkéntes jelentkezés alapján, akár erőszakkal. A tíz esztendő folyamán beállott fogvatékokat pedig maguknak az ezredeknek kellett pótolniok s erre a muzsikaszóval végzett önkéntes toborzást alkalmazták.

A magyar legény 1845-ig élethossziglan, 1845-től a gyalogságnál 12, a huszároknál pedig 14 esztendeig maradt tényleges szolgálatban. Tüzéreket vagy más egyéb fegyvernembeli katonákat abban az időben még nem toboroztak Magyarországról.

Az 1848. és 1849. évek eseményei a cs. kir. hadsereg magyarországi kiegészítésű csapatainak létszámát erősen megfogyasztották. A magyar függetlenségi harc alatt igen sok ilyen csapat a nemzeti zászló alatt harcolt; a külföldön, leginkább Olaszországban, levő magyar ezredek pedig úgy a természetes fogvaték, mint az 1848. és 1849. esztendő olasz háborúi folytán elég sokat vesztek állományukból. Azokat az ezredek, amelyek a magyar seregben harcoltak, a függetlenségi harc leverése után átszervezték s úgy ehhez, mint az olaszok ellen küzdött magyar kiegészítésű csapatok létszámának kiegészítéséhez sok ujoncra volt szükség. Ezenkívül a gyalogezredek addigi szervezetét is egy-egy új zászlóalj felállításával kibővítették s most már a tüzérséghez és a segédfegyvernemekhez is soroztak magyarokat.

Amint látjuk tehát, sok ujoncot kellett összeszedni Magyarországból. Ennek akadálytalan foganatosítására nem igen lett volna alkalmas a toborzás régi módszere, tehát azt a védrendszert léptették életbe, amelyet az uralkodó még 1848 december 5-én az osztrák császári tarto-

mányok részére jóváhagyott s amely, bár sok kivételnek adott helyet, mégis megközelítette az általános védkötelezettséget. A sok kivétel mellett azonban a katonai szolgálat alól addig mentesített nemességet megfosztotta ettől a kedvezménytől. A tényleges szolgálati kötelezettség, fegyvernemre való tekintet nélkül, 8 évben volt megszabva; a Magyarország részéről évente adandó ujoncok létszámát pedig 16.250 emberben állapították meg.

Az utóbb említett ujonclétszám azonban távolról sem lett volna elegendő a magyarországi kiegészítésű csapatok teljes létszámának eléréséhez. Úgy segítettek tehát a dolgon, hogy a függetlenségi harc alatt akár a honvédseregben, akár a nemzetőrségben szolgált összes embereket sorozás alá vették. Míg a fentemlített védkötelezettség szabályai szerint csak a 20—26 éves ifjúságnak kellett sorozáshoz mennie, addig a honvédsereg és nemzetőrség volt tagjait életkorukra való tekintet nélkül besorozták, még pedig akár tiszt volt az illető, akár nem, egyformán csak közlegény lett mindenkiből.

Noha nem igen látszott üdvösnek, hogy a közelmúltban még a császáriakkal szemben álló magyar honvédek meglehetősen nagy tömege, az ő amúgy is elkeseredett hangulatával, esetleg rontsa a császári királyi csapatok szellemét, viszont a hadsereg a besorozott honvédekben haditapasztalatokkal rendelkező és legalább a fegyverrel bánni tudó katonákkal gyarapodott. Lázongásuktól nem sokat kellett tartani, mert olyan helyőrségekbe osztották be őket, ahol túlnyomórészt állomásoztak a cs. királyi hadsereg szempontjából megbízható csapatok. Ezek a helyőrségek pedig, elenyésző kivétellel, az osztrák örökös tartományokban, leginkább Olaszországban voltak.

A császári hatalom szempontjából különben az is elsőrendű körülmény volt, hogy a legyűrt magyar hadsereg tagjai, besoroztatván a cs. kir. hadseregbe, ilyen módon most már nem széledhettek el az országban és kínálkozó alkalommal nem gyűlhetek ismét össze, hogy elnyomóikkal szembeszálljanak. Szóval a császári királyi haderő egyszerűen elnyelte az esetleges ellenfelét.

Már a függetlenségi harc alatt is azonnal besorozták és az olasz tartományokba küldötték a hadifogságba jutott honvédeket, tehát ezen az úton is került néhány ezer főnyi pótlás. A magyar seregek fegyverletétele következtében pedig — beleértve úgy a honvédeket, mint a nemzetőröket — már mintegy háromszázezer főnyi fegyverfogható emberrel lehetett kitölteni a hadsereg létszámának hézagait. Be is sorozták mindenkit; amikor pedig a Magyarországról kiegészített csapatok hadilétszáma ezzel teljes lett, a még fölösszámú egykori honvédeket az ausztriai kiegészítésű ezredekbe osztották be.

Ezt a sok embert azonban először össze kellett szedni. A különböző magyar seregek fegyverletételei és széteszlásai alkalmával a honvédek nagyrésze hazament és csak a kisebbik részt lehetett azonnal besorozni. Kiadták tehát a rendeletet, hogy minden volt honvéd vagy nemzetőr azonnal előkerítendő és besorozandó. Ezeknek azonban nem igen volt kedvük 8 esztendőre ismét katonának állni, különösen az előbbi ellenség zászlaja alá; sokan tehát elmenekültek, vagy elbujdosnak. A közigazgatási hatóságok az ilyen menekült vagy bujdosó honvédek, illetőleg nemzetőrök összegyűjtését az akkor újonnan szervezett cs. kir. csendőrségre bízták.

A csendőrségnek amúgy is elég dolga akadt az éppen lezajlott háború által felforgatott országban a rendcsinálással. Az elbujdosott honvédeket pedig a magyar nép minden módon segítette, noha olyanok is akadtak, akik a bujdosókat a zsandárok kezére játszották, csak azért, hogy ők maguk mentesüljenek mindenféle hivatalos zaklatástól.

Mindamellett nagy volt azoknak a rejtőzködő honvédeknek a száma, akiket vagy egyáltalában nem, vagy csak nehezen sikerült kézrekeríteni. Nem is szólva a dombos és hegyes vidékek akkoriban nagyterjedelmű erdőségeiről, amelyek mindenkinek jó búvóhelyet adtak, a magyar Alföld tanyavilágában abban az időben olyan útvesztőre talált minden hivatalos kutatás és nyomozás, hogy csak a legnagyobb ügyességnek és éberségnek sikerült valami eredményt elérni. Hiszen köztudomású, hogy pl. a betyárok ellen indított valóságos hajtóvadászatok is többnyire sikertelenek maradtak, mert nemcsak a hatalmas területen elszórt tanyák ezrei, hanem a nagykiterjedésű mocsarak és nádasok rejtett utai is elősegítették, hogy az üldözöttek nyoma vesszen. A nép pedig nem árulta el őket.

A bujdosásra különösen azoknak volt fontos okuk, akik a függetlenségi harc folyamán az egyszerű katonai szolgálton kívül még egyéb tekintetben is magukra vonták a császári hatalom haragját. Az ilyenekre ugyanis a besoroztatáson kívül még súlyos büntetés is várt.

A volt honvédeken és nemzetőrökön, valamint a függetlenségi harc politikai szereplőin kívül, azok közül a legények közül is sokan bujkáltak, akiknek az elmúlt mozgalmakban semmi részük sem volt ugyan, ellenben életkoruknál fogva az új rendelkezések értelmében sorozásra kellett menniök. Nyolc esztendőre nem szívesen vált meg az otthonától egy fiatal legény sem, aki, ha elvitték katonának, a nyolc év alatt bizony aligha látogathatott haza egy kis szabadságra, mert a magyar kiegészítésű ezredek, érthető okokból, kivétel nélkül messzire, idegen földre, leginkább Olaszországba vitték. Az akkori közlekedési viszonyok mellett pedig megoldhatlan feladat volt, hogy a szegény katona olyan messziről hazajöjjön, mielőtt leszolgált az idejét.

S ha most még azt is tekintjük, hogy az államhatalom szempontjából a volt honvédek besorozásánál sokkal fontosabb volt az, hogy a szintén elbujdosott politikai szereplőket ártalmatlanná tegyék, akik a nép békés hangulatát izgatással rontják, el tudjuk képzelni, hogy a csendőrség feladata ebben a zavaros világban éppen nem volt könnyű.

Elegendő számú csendőr nem volt. Úgy segítettek a dolgon, hogy a katonaságtól osztottak be, egyelőre csak próbaszolgálatra, megbízhatónak tartott legénységet. — A beosztottak legtöbbször azonban idegennyelvű volt és nem értette a magyar nép beszédét, még kevésbé ismerte a lelkületét. Ezzel szemben a betyárok és útonállók száma ijesztően szaporodott azokkal is, akiknek a függetlenségi harc alatt követett magatartásuk miatt okuk volt bujdosni és reménytelen lévén helyzetük, elkeseredésükben a betyárok közé álltak.

A csendőrségnek a rendes sorozás előkészítésénél is akadt szerepe. A rendelet akként intézkedett, hogy az állításköteles ifjúság sorszámot húzzon s annak alapján kerül egyik a másik után a sorozóbizottság elé. A sorszámhúzáshoz a lakosságot 2—3000 lélekből álló csoportokba kellett osztani, tehát több kis fajú is egy-egy ilyen

---

Az ezredtulajdonosnak 1867-ig mélyrehatóbb jogai voltak, azóta azonban csak egyszerű cím lett. Az ezredtulajdonos eddig az ideig valóságos atyja volt ezredének; ha valamely tiszt például nősülni óhajtott, azonban a házassági övedék nem volt meg, akkor az ezredtulajdonos fizette le helyette. Ha idősebb altisztet tisztté léptettek elő, a tisztí ruházatot és felszerelést az ezredtulajdonos ajándékozta neki. Eladósodott érdemes tisztnek adósságait szintén az ezredtulajdonos egyenlítette ki; betegek az ő költségén fiúrdöztek. Majdnem minden ezred tisztikarában szolgált az ezredtulajdonosnak egy vagy két rokona, akik a legjobb protektorok voltak és elképzelhető, hogy kellemesen szolgáltak.

csoportha egyesítettek. A sorszámhúzás akkor Magyarországon még újdonság volt s a nép azt gondolta, hogy az mindjárt arra is vonatkozik, hogy az alacsony számot húzókat legott, a helyszínéről elviszik. Ennek eredménye csalás, veszekedés és verekedés lett; legtöbbször a csendőrségnek kellett közbelépnie.

A volt honvédek és nemzetőrök besorozásánál nemcsak a sorozási parancsnak nem engedelmességek és bujkálók okoztak fennakadásokat, hanem a félreértések is. A függetlenségi harc befejezése alkalmával meghódolt magyar várak helyőrségének egykori legénysége ugyanis abban a nyugodt hitben tért haza, hogy a meghódolás feltételei szerint ő mentesítve van a további katonai szolgálat alól. Azonban 1850 január elején rendelet jelent meg, ami ezt a hitet eloszlatta és újabb elkeseredéseknek adott tápot. Az említett meghódolási feltételek ugyanis csak azokat mentesítették a további katonai szolgálat alól, akik azelőtt a cs. kir. hadsereg tisztjei voltak. Ezt persze nehezen fogták fel az emberek és csaláságot láttak benne, ami ellen mindenképpen védekeztek.

A hadvezetőség mihamar belátta, hogy nem egészen célszerű, ha mindenkit, aki a függetlenségi harc alatt honvéd vagy nemzetőr volt, 8 esztendeig ott tart a katonaságnál. Ugyanis nemcsak az elfojtott keserűség rontotta volna az ilyen katonák és általuk a csapatok szellemét, hanem az ország gazdasági életétől is indokolatlanul elvontak volna sok munkás kezet. Néhány hónap múlva tehát jöttek az enyhítések. Már 1850 februárjában elrendelték, hogy azokat a volt nemzetőröket, akik fegyverrel szolgáltak és mozgósítva táborba vonultak, be kell sorozni ugyan, azonban szabadságolandók és csak előjegyzésben tartandók.

Itt kell megemlíteni, hogy 1848—49-ben a nemzetőség körülbelül a későbbi népfelkelésnek felelt meg és nem annyira harcra, mint inkább saját városában vagy falujában a rend fenntartására volt hivatva. A nemzetőség tehát nem tévesztendő össze a honvédsereggel, vagyis a tábori, elsővonalbeli magyar haderővel.

A nemzetőrök elbocsátására vonatkozó rendeletet nemsokára, vagyis március 1-én, követte az az intézkedés, hogy azokat a volt honvédeket, akik annakelőtte mint postakocsisok szolgáltak, el kell bocsátani a katonaságtól. A kocsiposta ugyanis abban az időben Magyarországon majdnem az egész személy- és áruforgalmat bonyolította le, mert vasút alig volt még az országban. Ehhez a szolgálathoz tehát szükség volt a már begyakorolt személyzetre.

Két hét múlva újabb rendeletben hagyták meg, hogy a volt nemzetőrök között nem kell különbséget tenni, vajjon azok a „revolúció” folyamán táborba vonultak-e vagy sem, hanem valamennyit, kivétel nélkül el kell bocsátani és igazolvánnyal kell ellátni. Amelyikök pedig koránál fogva állításköteles, azt rendes sorozás elé kell állítani.

Könnyen elképzelhető, hogy az elbocsátási igazolványok némelyikével visszaélések történtek olyanok javára, akik eddig bujkáltak. Pontos nyilvántartásról abban az időben még nem nagyon lehetett szó és szakadatlan nyomozásokkal amúgy is túlterhelt csendőrség munkája így újabb nehézségekbe ütközött. Nem lehetett azután csodálni, hogy a csendőrökben megnövekedett a gyanakvás hajlama és sokszor olyanokat zaklattak, akik erre semmi okot sem adtak, míg viszont azok, akik ellen a császári hatalomnak a maga szempontjából kifogása lehetett, könnyen kijátszották a hatóságokat.

Az összes nemzetőrök elbocsátására vonatkozó rendelettel ugyanegy időben adták ki azt az intézkedést, amely a volt honvédek egy részének elbocsátását szabályozta.

Általában elbocsátandó volt: 1. aki a katonai szolgálatra nem volt teljesen alkalmas; 2. aki 38 éves már elmúlt és a függetlenségi harc alatt tanúsított magatartása miatt nem volt ellene valami nagy kifogás; 3. az összes lelkészek; 4. aki nős volt, ingatlan vagyonnal nem rendelkezett és több, mint 2 gyermek eltartásáról kellett gondoskodnia; 4. akinek 70 éves szülőket mint egyetlen fiúnak kellett eltartania; 5. aki árva volt és a nagyszüleit tartotta el; 6. aki amellett, hogy árva volt, még keresetkérletlen kiskorú testvéreit is egyedül tartotta el.

Mindezeket a kedvezményeket azokra is kiterjesztették, akik csak ezután kerültek, mint volt honvédek, a sorozóbizottság elé. Azonkívül azokat is el lehetett bocsátani, akik ellen a cs. kir. hadseregbe történt besorozásuk óta semmi kifogás nem esett, sőt a katonaság meg volt velük elégedve. Az ilyenek ügyében azonban, külön kérvény alapján, a hadügyminisztérium döntött. Ezt az utóbbi kedvezményt sokan csak azért nem vették igénybe, mert vagy ők maguk, vagy hozzátartozóik, csupa elkeseredett gyűlöletből, inkább szenvedtek, de az elnyomó hatalomtól nem kértek semmit.

A mindenesetre megértésre valló rendelet azonban kiemelte, hogy még nagyon sok egykori honvéd bujkál, vagy hamis igazolvánnyal húzza ki magát a katonai szolgálat alól, vagy pedig egyáltalán nem jelent meg a sorozásnál. Az ilyeneket, ha előkerültek, tekintet nélkül mindenre, be kellett sorozni és legott ezredükhöz küldeni, persze nem egyedül, hanem kísérettel vagy szállítmányban.

Az említett hamis igazolványok között olyanok is szerepeltek, amelyek arról szóltak, hogy valakit testi alkalmatlanság miatt már korábban elbocsátottak a katonaságtól. Ha tehát a csendőrség vagy a közigazgatási hatóság valakinél ilyen gyanús igazolványt talált, az illetőt a sorozóbizottság elé kellett állítania. Magától értetődik, hogy ennek következtében ismét igazságtalan zaklatások keletkeztek. Az egyszerű igazolvány különben sem volt elég, mert a személyazonosságot keresztlevéllel, származási és illetőségi bizonylattal is igazolni kellett. Az egyszerű nép, nem lévén szokva az ilyen rendszeresen pontos eljáráshoz, sokszor akár tudatlanságból, akár hanyagságból, elmulasztotta az említett okmányok beszerzését, amiből azután megint csak igazságtalanságok és kellemetlenségek keletkeztek.

Ezzel szemben akadtak olyanok, akik a volt honvédek katonai szolgálat alóli mentesítésére nyújtott kedvezményekre vonatkozó jogosultságot hamis úton és hamis okmányokkal akarták megszerezni. Az ilyenekre nézve kimondották, hogy bármely csalás esetén, minden további nélkül, azonnal elfogandók és a legközelebbi szállítmánnyal ezredükhöz küldendők, ahol persze még egyéb is várt rájuk, mint kiképzés.

Az elbocsátásoknál egyébként teljesen mindegy volt, vajjon a honvédseregben tiszt volt-e az illető, vagy csak közlegény; a rendelkezés akként szólott, hogy mindenki, aki a „revolúció” folyamán a magyar sereghez tartozott, „Honvéd” gyűjtőnév alá vonandó. Azonban ha az illető védköteles korban állott, vagyis 20—28 éves volt, a mentesítés elintézéséig 500 forintot kellett letétbe helyeznie. Ezzel az összeggel különben abban az időben a védkötelesek egészen is megszabadulhattak a katonai szolgálattól, ha amellett katonának való helyettést állítottak maguk helyett. Persze csakis azoknak lehetett magukat így kiváltani, akiknek nem volt joguk, a fentebb említett indokoknál fogva, a hivatalból adott mentesítésre s nem voltak egykori honvédek. A katonai szolgálatnak pénzzel megváltása egészen 1867-ig, vagyis az igazi általános védkötelezettség behozataláig volt lehetséges. Valószínűleg

innen ered a régebbi katonanótákban emlegetett „kiváltás”; t. i. a kaszárnyában „szenvedő” legényt a kedvese akarja kiváltani.

A honvédseregnek a cs. kir. hadseregbe besorozott ama tagjai, akikről megállapították, hogy a függetlenségi harc alatt követett magatartásuk miatt büntetésre méltók, az úgynevezett fegyelmező századokba kerültek. Ezek a századok várakban voltak elhelyezve és bizony kemény bánásmódban volt annak része, aki oda került. Ezzel szemben azonban azt is meg kell állapítani, hogy ismételt szigorú rendeletek szóltak arról, hogy a besorozott honvédek nem szabad rosszabb bánásmódban részesíteni csak azért, mert honvédek voltak. Sőt az ügyesebbek éppen úgy előléphettek, mint bárki más. Igen sok egykori 1848—49-es honvéd a cs. kir. hadseregben később tiszti rangot ért el, sőt magas állásra is emelkedett.

A függetlenségi harc utolsó napjaiban, a menekülő politikai vezetőkkel együtt, tudvalevőleg néhány ezer honvéd török földre ment, ahol Viddinben internálták őket. A császári kormány egy tábornokot küldött oda, aki biztosította a menekülteket, hogy minden bántódás nélkül hazatérhetnek, ha a függetlenségi harc alatt különösebb tevékenységet nem fejtettek ki. Mivel Viddinben vajmi sanyarú volt a sors, a biztató szóra sokan hazatértek. Itthon azután ugyanazokkal a feltételekkel sorozták be őket a cs. kir. hadseregbe, mint amelyekről a fentiekben már megemlékeztünk.

A cs. kir. hadsereg ama tisztjeit, akik a függetlenségi harc alatt a magyar hadseregbe átléptek, kivétel nélkül igazoló eljárás alá kellett vonni, sőt ha a magyarok oldalán különösebb tevékenységet fejtettek ki, hadbírótság elé kerültek. De itt is különbséget tettek, vajjon az illető ama felhívások után is magyar szolgálatban maradt-e, amelyeket a császári hadak vezére 1848 őszén, illetve télén, a visszatérésre vonatkozólag intézett a honvédseregben levő volt cs. kir. tisztjeihez. Azoknak a volt honvédtisztjeinek az elbocsátásában pedig, akik azelőtt nem szolgáltak a cs. kir. hadseregben, Haynau tábornok dőltött s ha elbocsátásuk megtörtént, ezt be kellett jelenteni Haynau-nak, aki a polgári életben is megfigyelés alatt tartotta őket.

Az elbocsátott legénységet, külön szállítmányban, szintén a 3. hadseregparancsnoksághoz kellett küldeni, ahol mindenkiről tüzetesen megállapították, vajjon nem terheli-e őt a függetlenségi harc idejéből olyasmi, amit a császári hatalomnak most meg kell torolni. Ha nem merült fel semmi vád, akkor szabadon távozhattott az illető, persze igazolvánnyal a kezében. Ha azonban valami kifogásolni való cselekedetéről tudtak, akkor hadbírói eljárás alá került. Akadtak olyanok is, akik az elbocsátást bár megúszták, azonban odahaza érte őket a letartóztatás, mert valami régi bosszú vagy rosszakarát, akár megtörtént, akár meg nem történt bűnös cselekedetüket besúgta a zsandároknak.

A svédek a harmincéves háborúban sok kísérlet után vas tábori ágyút szerkesztettek, amelynek csöve 4 lábnyi hosszú volt és 3—4 fontos golyót lehetett belőle kilőni, azonkívül kartácsra is jól használhatták. Vontatására még átszögelt terepen is elegendő volt 2, sőt szükség esetén egy ló is. A lovak egymás elé voltak fogva. Az ágyú kezelése annyira egyszerű volt, hogy amíg a gyalog-muskétás egy lövést tett és újra töltött, addig ebből három lövést lehetett adni. Gusztáv Adolf svéd király az igen könnyen mozgó ágyút a gyalog- és részben a lovasezredekhez osztotta be, hogy a három főfegyvernem egymást így kölcsönösen támogassa. A svéd tüzérség ezekkel az ágyúkkal tetemesen megerősödött.

Az új mintázó eljárásról.

írta: Camerle Rajmond százados.

A múlt év végén a külföldi szakirodalom révén figyelmes lettem az új Poller-féle mintázó eljárásra. Sejtve, hogy a nyombiztosítás terén nagyjelentőségű találmányról van szó, az eljárás technikáját a wieni rendőrség mintázóosztályánál tanulmányoztam s így módomban van dr. Schrantz Dénes egyetemi gyakorlonok úr cikkének kiegészítéseképpen ismertetni az eljárás technikáját is, ami főként a nyomozó alosztályokat fogja érdekelni. De az örsöket is érdekelni fogja, hogy ez az új eljárás, amelyet egy külföldi szaklap találóan „Plasztikus nyombiztosítás”-nak nevezett el, milyen esetekben alkalmazható a nyombiztosításnál és hogy melyek az előnyei más mintázó eljárásokkal szemben.

A Poller-féle anyagokkal a legtökéletesebb mintázóanyagot nyertük, amely az eddig ismert anyagokat használhatóság tekintetében messze felülmulják. Mintázásokhoz ugyanis eddig leginkább gipszet, enyvet, viaszot, stearint, agyagot használtunk. De még a leginkább megfelelő gipsznek is hátrányai vannak. A lemintázandó tárgyat előbb be kell zsírozni vagy olajozni, hogy a gipszöntvény könnyen leváljék róla, ami a mintázat pontosságának és részleteinek rovására megy, mert a zsír vagy az olaj éppen a finom árnyalatokat tölti ki. A pozitívra a negatívról való elkészítésénél a pozitív és negatív között újra szigetelőanyagot kell alkalmazni, ami ezt a hátrányt még jobban fokozza. Ezzel szemben a negocollnál és hominitnél — így hívják a Poller-féle eljárásnál használt anyagokat — nincs szükség szigetelőanyagra, mert a lemintázandó tárgyhoz nem ragadnak hozzá. De ennek dacára erősen tapadnak s ezért igen hűven adják vissza a szabadszemmel alig látható legcsekélyebb elváltozásokat, sőt még a minta fényét is. A második ábrán látható kéznél, amely nyersen, minden további preparálás nélkül lett lefényképezve, más fénye van a körömnek, mint a bőrnek — ezt a különbséget a fénykép természetesen nem tudja kimutatni — s ez a körülmény maga is egyik bizonyítéka e mintázó eljárás tökéletességének az élethű szemléltetés terén. Az eljárás útján mindenféle anyagot (hús, szövet, fa, fém stb.), mindenféle nyomot (kéz, láb, lövés, harapás és eszköznyomok) a legtökéletesebben lehet mintázni.

A negocollt egészségháborítás nélkül élő szervezeten is alkalmazni lehet és így az igen alkalmas muló elváltozások (például az úgynevezett vörös nyomok) élethű és szemléltető megrögzítésére.

Fájós, sőt gennyes sérüléseket is akadálytalanul le lehet mintázni, sőt a test felületén levő szőrözlet sem képez akadályt, mert nem ragad oda a negocollhoz, mint a gipsz, amelynél elkerülhetetlen, hogy a szőrszálak ki ne tépődjenek. Ezen tulajdonságánál fogva könnyen rákenhető a bajuszra, szemöldökre, a hajra is s így ezek is lemintázhatók. Rövidre nyírott férfihaj lemintázása esetén a negocollt alaposan bedörzsöljük a hajba, a hosszú hajat hálóval lekötjük s úgy kenjük rá a negocollt.

A negocoll rugalmas anyag, s ezért sok esetben nem kell belőle több darab öntvényt készíteni, mint például a merev gipsznél. A meggörbített újjat például nem lehet a gipsznegatívól kihúzni anélkül, hogy a gipsznegatív mintát legalább két darabra szét ne vá-

lasszuk; ez a pozitív minta tökéletes elkészítését befolyásolja, pozitív sorozatok készítését pedig megnehezíti. Ezzel szemben a negocollnál alig lehet a kéznek olyan tartása, amelyben az ne lenne lemintázható s hibátlan pozitív darabokat is tetszésszerűen számban állíthatunk elő. Varrat nélküli gömbplasztika gipsszel egyáltalán nem készíthető, negocollal igen.

Hogy milyen kényes a gipsztej, milyen gyorsan merevedik meg néha idő előtt és dobható el, ha a kellő időpontot elmulasztottuk, az ismeretes. A negocollt ilyen esetben hűsítődarálóban meg kell őrölni s évekig használható, tehát anyagmegtakarítással is jár. Csak hullák mintázásához használt negocollt nem szabad élő szervezet mintázásához újra használni, mert egészségtelen és undortkeltő lehet. Az ilyen negocollt célszerű mindig csak hullák mintázására használni és „Hullanegocoll“ feliratú dobozokban tartani.

A porosz és a lengyel nyomozóhatóságok kiküldöttéi az eljárást Bécsben már elsajátították s így azt ma már nemcsak Ausztriában, hanem Német- és Lengyelországban is a gyakorlatban használják. Nálunk a csendőr nyomozó osztályok vannak ellátva egy-egy teljes lemintázó-felszereléssel s így megvan a reményünk arra, hogy az eljárás a csendőrségnél is minél előbb meghonosodik.

A bécsi rendőrség mintázóosztálya a rendőrigazgatóság épületében, a nyilvántartóhivatal kebelén belül van s rendeltetése a következő:

a) Élő emberek és emberi hullák egyes testrészeit tudományos célokra (kriminálantropológiai vizsgálatok), valamint a nyomozószolgálat és az oktatás céljaira lemintázni.

b) Büntetendő cselekmények mulékony és más módon nem biztosítható nyomait plasztikusan biztosítani az igazságszolgáltatás részére.

1. ábra.

c) Bűnügyi szempontból értékes tárgyakat, különösen bűnjelket, melyek eredetben meg nem tartathatók vagy meg nem szerezhetők, lemintázás útján a bűnügyi múzeumok számára értékesíteni.

A mintázóosztályban időnként 8—10 napos tanfolyamokat rendeznek a közbiztonsági közegek részére, nem annyira az eljárás teljes elsajátítása végett, mert hiszen ehhez ez az idő rövid volna, mint inkább az eljárás mibenlétének és gyakorlati alkalmazhatóságának megismertetése végett, hogy a nyomozó közegek az eljárás jelentőségéről tájékozva lévén, az egyes adódó esetekben az osztály kiképzett szakközegeit — akár csak a daktiloszkópusokat az újjnyomoknál — igénybe vegyék. Az eljárás olymértű elsajátításához, hogy azt valaki a gyakorlatban minden esetben alkalmazhassa, hogy múzeumok részére dolgozhasson és esetleg másokat is kiképezhessen, általában 6—8 heti tanulmány és gyakorlat szükséges. Nagy szerepe van természetesen az illető egyéni diszponáltságának, hajlamosságának s bizonyos előismereteknek és kezűgyességnek, de a mintázóképesség fokozódik a gyakorlattal is. Előnyben van, akinek a festészetben némi alapismeretei vannak s valamenynyire a szobrászathoz is konyít, különösen, ha tökéletesebb lemintázásokat akar végezni. Egyszerűbb nyomok mintázásának módját azonban 2—3 nap alatt is el lehet sajátítani, mert maga az alapeljárás egyszerűbb, mint például a gipsszel, enyvvel való kiöntés.

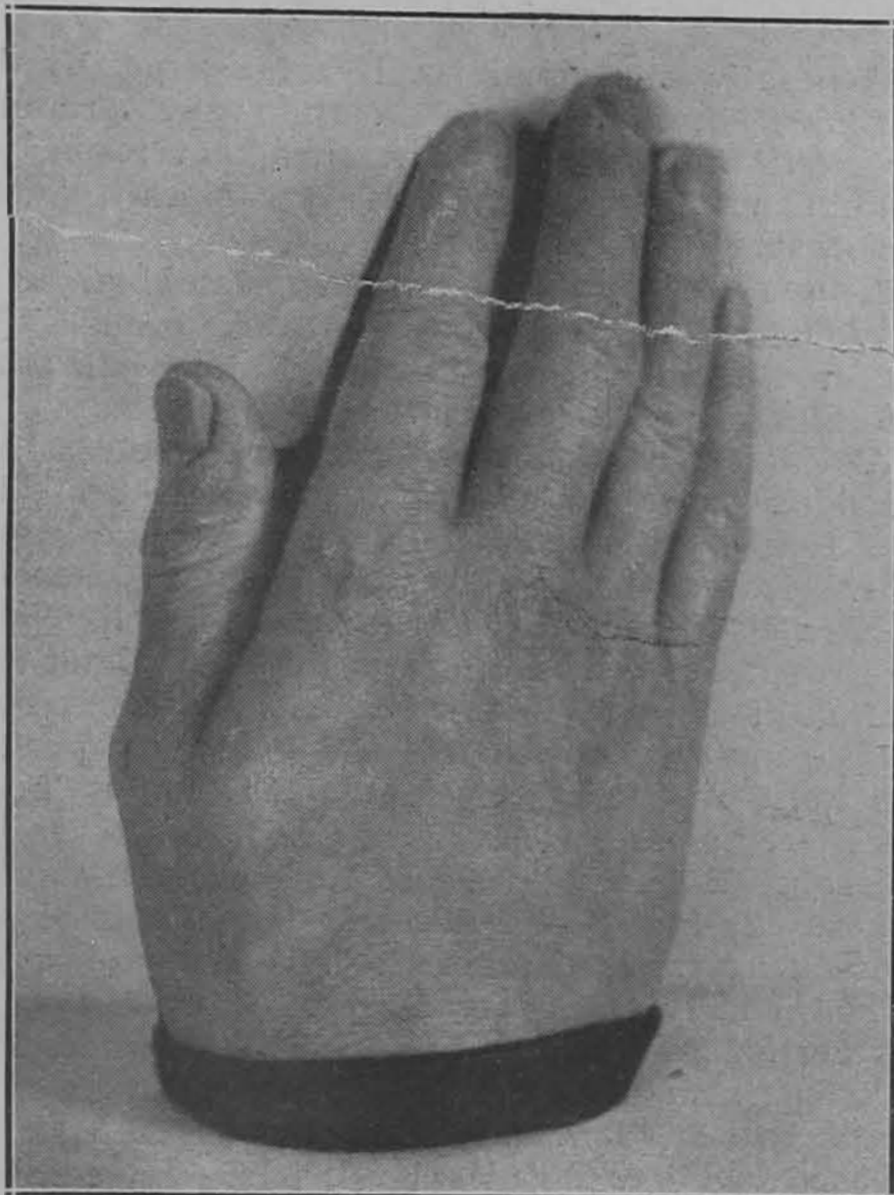
Mielőtt az eljárás technikájának ismertetésére rátérnék, megemlítem még, hogy az eljárást többféleképpen nevezik. Így használják a „Poller-féle moulage (olvasd: mulázs) „eljárás“ elnevezést. Röviden „pollerezés“-nek is hívják. Moulage az orvostudományban használatos elnevezése az emberi testrészek utánzásának. Szószerinti jelentése: mintázás, lemintázás (a francia „mouler“ szó jelentése: mintázni, lemintázni). Dr. Poller mintázóanyagai, a negatív „negocoll“ és a pozitív „hominit“ és „celerit“ mibenlété már ismeretes. A könnyebb megérthetés érdekében, főleg kezdők részére, röviden ismertetem a lemintázás általános alapfogalmait.

A lemintázás általában két részleteljárásból áll és pedig:

a) A lemintázandó tárgy lemintázásból, vagyis az úgynevezett „negatív“ készítéséből és

b) a negatív kiöntése (mintázása) révén az úgynevezett „pozitív“ előállításából, vagyis a lemintázott tárgy „másának“ előállításából.

Megkülönböztetünk tehát negatív (lemintázás) és pozitív eljárást (utánzatkészítést). Ha például a pénzhamisító a fémpénzt gipszbe stb. ágyazza, ezzel az eredeti pénzt először lemintázza, vagyis negatív mintát készít, s midőn ezt a negatív mintát más fémmel kiönti, vagyis az utánzatot készíti, akkor a pozitív darabot állítja elő. Ilyen értelemben a lábnyomnak gipsszel, fagyúval kiöntésénél az öntőanyag, mely a lábnyomban megmerevedik, a láb szempontjából pozitív ugyan, mert mása a lábnak (a láb negatívja a talajban visszamaradt benyomat), de a mintázás szempontjából a lábnyomból kiemelt gipszöntvény tulajdonképpen a negatív darab, mert a pozitív az ezen gipszöntvényről készíltendő másik láb lesz, erre azonban a gyakorlatban már nincs szükség, mert a talajban létesített öntvény a negatív, tökéletesen megfe-

2. ábra.

lel az eredeti lábbal való összehasonlítás és azonosítás céljainak. Felesleges volna a lábnyomat mását (a tulajdonképpeni pozitívet) elkészíteni annak megállapítása végett, vajjon a gyanúsított lába tényleg beleillenek-e az azóta már megsemmisült benyomathoz, illetve, hogy a gyanúsított lába okozhatta-e a talajban visszahagyott lábnyom-sajátosságokat. Félreértések elkerülése végett tehát az első részleteljárást negatívnak, a másodikat pozitívnak fogom nevezni.

Ezen alapfogalmak előrebocsátása után lássuk, hogy hogyan mintázunk le pollerezéssel például egy emberi kezet?

A negatív technika.

Először elkészítjük a negatív mintát. Félplasztikánál, vagyis a kéz csak felső vagy csak alsó felének mintázása esetén, mint kezdők valamivel több, tehát körülbelül fél kg., gömbplasztikánál (egész kéznél) körülbelül háromnegyed kg. negocollt vegyünk. Az anyagot aluminiumedényben, nyitott vagy fedett egyenletes tűz fölött főzéssel felolvasztjuk, ez körülbelül 10 percet vesz igénybe. Az edény belseje teljesen síma legyen, zománcozott edények a zománc lepattogzása miatt nem célszerűek. A főzés alatt a negocollt nemcsak vízszintes, hanem függőleges irányban is folyton kavargatni kell, nehogy odaégjen, a kavarást olyan fakanállal végezzük, amelynek a vége nem gömbölyű, hanem egyenesre van vágva (mint például az evező), mert azzal az edény fenekének szögleteiben is jól felkeverhetjük az anyagot. A főzést gondosan kell végezni, mert különben a negocoll romlik, amit idővel arról fogunk észrevenni, hogy nem köt jól s nem lesz évekig használható. Aszerint, hogy milyen sűrű negocollra van szükségünk, a főzés előtt hozzáöntünk két-három evőkanál tiszta vizet; ez különösen

már többször főzött negocoll használatánál ajánlatos a párolgás pótlására.

A darált, de száraz húshoz hasonlító negocoll a főzés folytán ragadós, kenőcsszerű anyaggá változik, mely vörös kaucsukszínű s kellemes szagú, mert illatosítva van. A főzést akkor szüntetjük be, ha minden részecske felolvadt és minden csomócska eltűnt. Ha netalán túlsok vizet öntöttünk volna hozzá, lassú főzés és folytonos keverés által a fölösleges vizet addig párolgattatjuk, amíg a kenőcs a kívánt halmazállapotba jut, de közben szem előtt kell tartanunk azt is, hogy lehűlésekor a kenőcs sűrűbb lesz, mint a főzés alatt. Sűrűbb negocollra van szükségünk, ha a mintázásokat spatulával, ecsettel vagy az ujjakkal való kenéssel végezzük és ha azt akarjuk, hogy az anyag a domború felületekről a lejtőkön oldalt ne folyjon túlgyorsan le, míg hígabbat akkor veszünk, ha finomrajzú tárgyakat (érmek, plakettek stb.) mintázunk, ha azt akarjuk, hogy a negocoll homorú minták kiöntésénél gyorsan szétfolyjék, minden egyenetlenséget, üreget gyorsan kitöltsön, valamint ha a negocollt fecskendezni akarjuk (például hajnál). Ezután a negocollt a lemintázandó tárgy vagy személy mineműségének megfelelő halmazállapotra lehűlni hagyjuk.

Ha élettelen tárgyat akarunk lemintázni, a negocollt közvetlenül a főzés után, akár 100 fok melegen is használhatjuk, élő embernél vagy hullánál azonban csak 45 és 38 fok C között használjuk, amit hőmérővel ellenőrizhetünk. Idővel a megfelelő érzéket gyakorlattal megszerezjük. Embernél általában a negocoll olyan meleg lehet, hogy ujjunkat beledughatjuk, vagy, ami még egyszerűbb, amíg az edényt az ujjaink közt még tarthatjuk. Emberi testrészek mintázása alkalmával gyorsan kell dolgoznunk, mert a negocoll a lehűléssel mindinkább merevedik s mivel

3. ábra.

legalább olyan melegnek kell lennie, mint az élő szervezetnek, a mintázással azon idő alatt kell elkészülnünk, míg a negocoll az elviselhető 45 C-ról 38 C-ra süllyedt. Ha az otthon megfőzött negocollt használatra készen és melegen akarjuk a helyszínre kijuttatni, azt edényestül termoforba helyezzük, melyet vastag filcretegekből házilag is elkészíthetünk.

A körülbelül 45 C. meleg negocollt spatulával rákenjük a kezünkre, melyet tenyerünkkel lefelé, tiszta üveg- vagy fémlapra helyeztünk. Vezetünk bármely más síma, nem szívó alapot is. Ügyelnünk kell, hogy a negocoll jól odasimuljon a kézhez és hogy alatta légbuborékok ne képződjenek. A negocollrétegnek legalább 1½ cm. vastagnak kell lennie. Ha néhány percen belül megmerevedett, a kezét kivesszük belőle. Ezután a kéz tenyér részét mintázzuk le hasonló módon. Mivel a negocoll kezdetben a legmelegebb és így a legfolyékonyabb is, a rákenést mindig ott kezdjük, ahol a finom mélyedések, hasadékok vannak (tehát például az újjhegyeknél) és így haladunk a csukló felé. Óvakodjunk túlnagy területeknek vékony réteggel egyszerre való bevonásától, mert megtörténhetik, hogy mire a kiindulási pont vékony réteget megerősíteni akarjuk, az már kihűlt, megmerevedett és a második réteggel már nem egyesül, ilyen esetben a következő rétegek egymásról leválnak, mint a rétestészta.

Az így nyert két negatív minta alsó szélét pontosan a kéz oldalfelületének a közepén egyenesre levágjuk, úgy, hogy ha a két darabot összeillesztjük, a vágási felületek tökéletesen egymáshoz simuljanak. Ezután a minta belsejében esetleg látható egyenetlenségeket (légbuborékok) késsel kiegyenlítjük, a lyukakat úgynevezett javítópasztával kitöltjük, de ügyelünk arra, hogy a rendelkezés környezetét meg ne sértsük, be nem mázoljuk.

Elkészíthetjük a kéz negatívját egy darabban is. Ez esetben az egész kezét bedugjuk a negocollal telt edénybe, megforgatjuk benne és jól beléágyazzuk, hogy légbuborékok ne keletkezzenek. Amikor már bizonyosak vagyunk afelől, hogy a negocoll a bőrfelület legkisebb részéhez is hozzátapadt, kihúzzuk a kezünket, az újjakkal felvesszük a kívánt tartást (széttérpesztett, meglehetősen görbített újjak stb.) és ebben a tartásban újabb negocollanyagot kenünk rá spatulával vagy ecsettel 3—4 cm. vastagságban, amíg az egészről gombócalakú tömb lesz. Ha az anyag megmerevedett, az eddig mozdulatlanul tartott kéz újjait egyenként és óvatosan mozgatni kezdjük, mire a negocoll a kéz egyes részeiről leválik, a végén aztán a kezét úgy kihúzzuk, mint valami kesztyűből. E műveletnél a negocoll rugékonyságánál fogva bizonyos fokig enged; ha mégis megtörténik, hogy a csukló szűkebb nyílásánál elszakad, ez nem baj, mert a kézfej kihúzása után a repedéseket megint pontosan össze lehet illeszteni és vékony tűkkel rögzíteni. A kihúzott kezét vizsgáljuk meg, nem tapadnak-e hozzá kiszakított negocoll-részecskék. A kihúzott kéznek teljesen tisztának kell lennie. Ha nagyobb darabot kitéptünk volna, azt a helyére visszatűzzük. (Ha hozzáférhetetlen hely lenne, körülötte egy megfelelő nagyságú darabot kivágunk, a hiányzó részt odatűzzük s azután a kivágott darabot visszaillesztjük.) Kisebb javítást később, a kiöntés után a pozitívon is eszközölhetünk.

A pozitív technika.

A negatív negocollmintából ezután a pozitív darabot készítjük el, amihez a hominit vagy granulit, vagy celerit elnevezésű pozitív anyagot vesszük, de vehetünk más anyagokat is, így gipszet, viaszt, agyagot, sőt újra negocollt is.

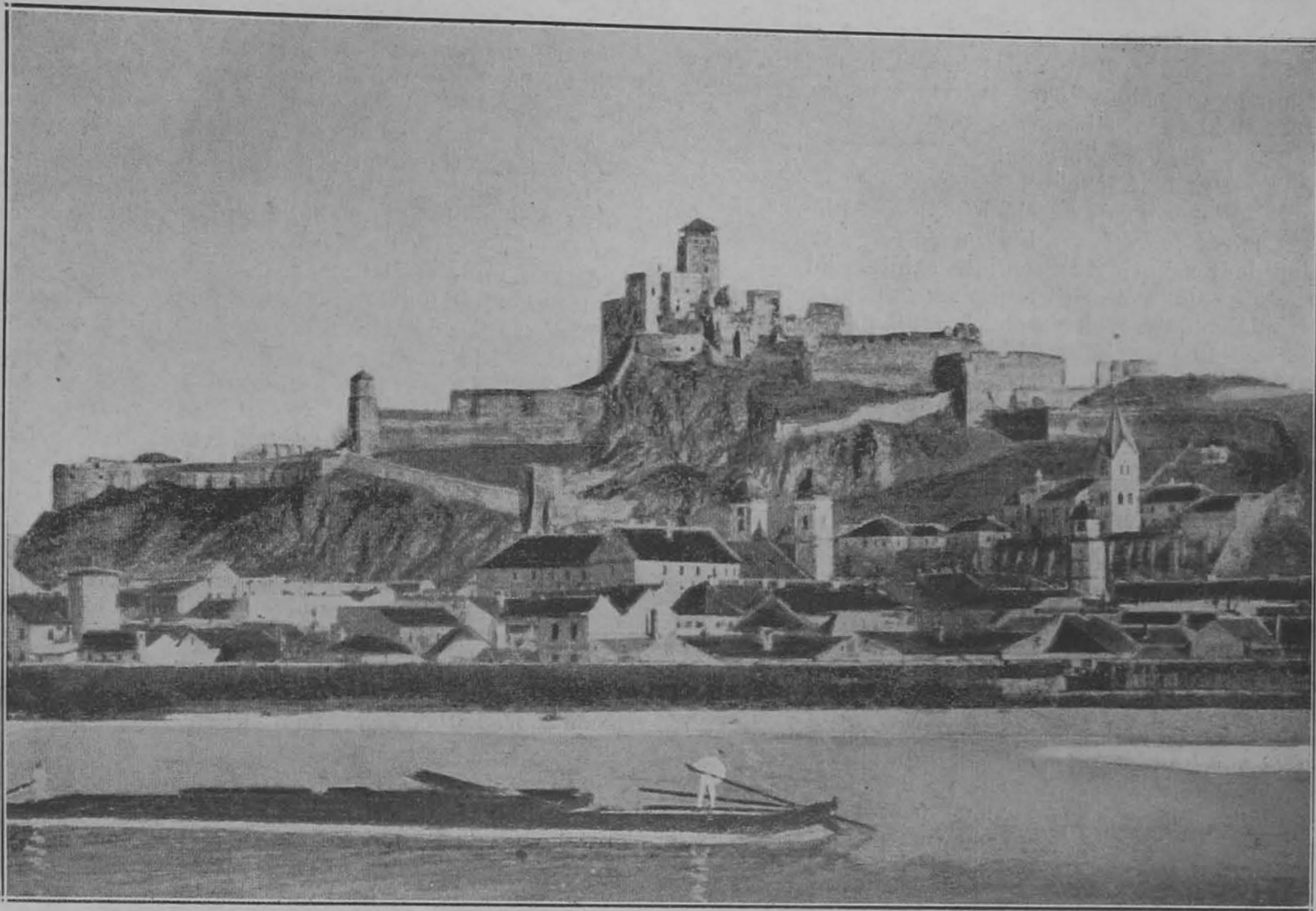
A hominit jellegzetes színárnyalatokban kapható: különféle fa, hús, krém, kő, vas, bronz, réz, ezüst stb. színben s így a mintázandó tárgynak megfelelő színt választhatjuk belőle.

A viaszszerű hominitet edényben feolvasztjuk mindaddig, amíg az gőzölni kezd, ami körülbelül 120 C foknál történik. Ezután kis ecsettel az egyik negatív kézdarab belsejét vékony réteggel kimázzoljuk. Ezen első réteg készítésénél óvatosan kell eljárunk. Törekedni kell arra, hogy a negatív mintát úgy mázoljuk ki, hogy a hominit minden kis mélyedést kitöltsön, mert ez az első réteg képezi már a pozitív darab külső felületét; ügyelnünk kell arra is, hogy légüres terek a negocoll és a hominit között ne létesüljenek. Ezért az ecsetelést a legmélyebb pontokon kezdjük meg 2—3 határozott ecsetvonással és folytassuk az emelkedések felé. Az ecsetvonásokat mindig valamely már ecsetelt részen kezdjük meg s úgy vezessük 2—3 rövid vonással a be nem ecsetelt részek felé, nem megfordítva. Két-három ecsetvonásnál többet ne tegyünk, mert különben elszakítjuk az időközben lehűlt és ragadóssá vált felső réteget, hanem mártsuk be az ecsetet minduntalan a tűzön levő hominitba és így folytassuk az ecsetelést új és folyékony hominittal.

Ajánlatos az ecsetelés megkezdése előtt egy kevés úgynevezett folyékony hominitet hozzáönteni, egyrészt, hogy az ecsetelés könnyebb, másrészt, hogy a pozitív darab egyideig hajlítható legyen, mert így a kéz felső és alsó része is könnyebben és pontosabban lesz összeilleszthető.

Kiecseselés helyett a negatív darabokat gyors forrasztással ki is önthetjük; ennél úgy járunk el, mint a gazdasszony, mikor a tésztát a palacsintasütőbe önti s azt benne himbáló mozdulatokkal egyenletesen szétfolyatja. Ez az eljárás azonban anyagpazarlással jár, az ecsetelés gazdaságosabb, mert a hominitrétegek vastagságát tetszés szerint szabályozhatjuk.

Az első réteg után organtindarabokat terítünk a rétegre és most hasonló módon elkészítjük a második réteget. Az organtin helyett gyapjúfonálkákat is használhatunk; mind az organtinnak, mind pedig a gyapjúfonálkáknak az a rendeltetésük, hogy a vázat erősítsék. A legmélyebb ponton 1—2 ecsetbökéssel odaragasztjuk az első réteghez az organtint s haladunk tovább rövid ecsetvonásokkal a másodszer még be nem vont magasabb részek felé. Itt különösen kell ügyelnünk arra, hogy légüres terek ne keletkezzenek, mert az organtin néha megfeszül s ezáltal megakadályozza, hogy a második réteg az elsőhöz hozzátapadjon; ennek az a következménye, hogy a kész pozitív darab megfogásakor azok a részek, amelyek alatt légüres tér van, beszakadnak. Ezért a második réteg ecsetelésénél az ecsetvonások gyengéden bökésszerűek legyenek, hogy az organtint az első réteghez hozzátapasszuk, de a bökések legyenek mégis óvatosak, hogy az első (külső) gyenge rétegen repedéseket ne okozzunk, mint amilyeneket én okoztam, mikor a 3. számú ábrán látható arcot rétegeztem. A második

Amit vissza kell szerezniünk: Trencsén vára.

rétegre újabb organtint teszünk és utána hasonló eljárással elkészítjük a harmadik réteget, amelynél már rövidebb sörtékből készült ecsettel és bátrabban dolgozhatunk; a hominitet inkább rábökjük, mint ecseteljük.

Hasonló módon elkészítjük a második félkezet, azután a két félkezet egymáshoz illesztjük és melegített hegyű kis fémszerszámmal az összeillesztett széleket összeforrasztjuk. Ezután a kezét hideg vízben lemoszuk és kis vésővel a tisztátalanságokat, a légbuborékok okozta szemölcsöket stb. levakarjuk.

Ha a negatívot egy darabban készítettük, mint ahogy fentebb említettem, akkor a pozitívot ecsetelés helyett egészben, tömören is kiönthetjük; ebben az esetben az összeillesztési vonalon a varratok elmaradnak, de ez az eljárás anyagpazarlással jár s a színezés aláfestéssel nem lehetséges.

A pozitív darab színezése háromféle módon történhetik.

Ha kevésbé finom, erőteljes és egyszínű mintázást készítünk (például fa, vas, kő stb. anyagot), akkor ennek megfelelő színű hominitot vagy celeritet veszünk.

Többszínű vagy finomabb színárnyalatú anyag lemintázása esetében fehér vagy halványsárgás színű hominitet használunk s akkor a színezés a pozitív darabon vagy utólag felülről történik, vagy alulról az első rétegen, tehát aláfestéssel.

A felülről történő ráfestés nem elég élethű és nem elég tartós. Használhatunk olaj- és vízfestékeket, de csak olyanokat, amelyek nem tartalmazzak ólmot.

mert különben a levegőn megváltoznak. Ajánlatosak a következő festékek: Fehérben: cinkfehér vagy blankfix; sárgában: krómsárga, okker (világos és arany), nápolyisárga, világos és sötét kadmium; kékben majdnem minden festék alkalmas, tehát pl. a világos és sötét ultramarin, ugyanolyan kobalt, berlini- és párisikék stb. Vérérek utánzására legalkalmasabb a zöldes cellinkék. Pirosnál a krapplakk, kadmiumvörös, indiai, nápolyi és velencei vörös. A testszín utánzására legalkalmasabb a piros Caput Mortuum. Barnánál: Terra di Sienna, Van Dick-barna, Terra di Pocoli, égetett Umbra. Zöldnél: Veronai zöld, zöld égetett föld, kobaltzöld, schweinfurti zöld.

A ráfestés leheletszerűen történik, a hominit-alapnak át kell látszania a vékony festékrétegen, vagyis a festékrétegnek nem szabad az alapanyagot fednie.

Legtermészetesebb hatású az aláfestés, amikor a pozitív darab első rétegét festjük meg belülről, mert így ez az első (külső-felső) hominit-réteg azt a szerepet játssza, mint az emberi bőr. Az emberi bőr ugyanis átlátszó, de nem színtelen, hanem sárgásbarna színű. Ha már most a bőr alatt egy sötét, vérrel telt véna fekszik, az nem világlik át a bőrön a saját színében, hanem kékes színben. Ha közvetlenül a bőr alatt élénkpiros kis véredények vannak, azok a sárgásbőrön keresztül többé-kevésbé piros színárnyalatúak lesznek és minél mélyebben fekszenek, annál inkább mennek át a lila színárnyalatba. Ha tehát ezeket a véredényeket az első hominit-rétegre természetes színükben reáfestjük, a következő rétegen kereszt-

tül éppen úgy hatnak, mint az igazi erek a bőrön keresztül. Ugyanez áll a csontokra, a hullafoltokra, a sárgás, piros, zöld, kékes véraláfutásokra, a piros izomrostokra stb. stb.

Egy kis gyakorlattal olyan hasonlatosságot érünk el, mely tökéletesnek mondható. A képen ábrázolt jobbkezem és az élő kéz között nincs különbség s szinte rossz érzés, borzongás fogja el az embert megpillantásakor. Az arcminta szintén jól sikerült, láthatók rajta nemcsak a pattanások, a legfinomabb szarkalábak, pórusok, az akkor ajkamon volt lázkiütések, hanem még régebbi borotvavágásoknak már majdnem egészen eltűnt hegjei, gyermekkori sebhegyek stb. is. Csak a szemek kifejezése merev még, mert nincsenek eléggé kidolgozva. Az ábra távolról sem adja vissza az arcmintát a maga teljes élethűségében, bár még az ábrán is felismerhető vagyok.

A tökéletes hasonlatosság révén az eljárást kitűnően lehet értékesíteni ismeretlen hullák kilétének későbbi megállapítására. Wienben ez már több ízben sikerült is. A lainzi állatkertben tavaly egy ismeretlen fiatal nő hulláját találták, a fél álla meg volt égve, mert gyilkosa benzinnel leöntötte és meggyújtotta. A hullát 8 napos korában találták meg, amikor már oszlásnak indult, a lemintázása mégis olyan tökéletesen sikerült, hogy kilétét a hulláról készített mintázatról egy hónap múlva megállapították, Fellner Kata személyében. Karácsony előtt Lébényben (Moson m.) ismeretlen vadorzók megölték Veszprémi Antal örmestert. Veszprémi bajtársunk holtteste mellett halva találták az egyik vadorzót is. Bár a vadorzót több testhelyzetben is lefényképezték s a fényképeket mindenütt körözték, felismerni és kilétét megállapítani még sem lehetett. Azt hiszem, nem tévedek, ha feltételezem, hogy a pollerezéssel lemintázott vadorzót már felismerték volna.

Az első ábrán látható kéz egy a wieni toloncházban volt magyar kommunista szökevény sérült balkezéről készült. Egyéb mintázandó anyag híján öt vettük elő s miután bennem — ki fehér munkaköpenyben dolgoztam — magyarul beszélő orvost sejtett, gyanútlanul egész épületes dolgokat árult el mintázás közben, miért és hogyan kellett neki decemberben Szegedről megszöknie az ott tervezett kommunista tüntetések szervezése miatt. Egyébként igen szidta a szolnoki államrendőrség detektívjeit, amiért az ország elhagyására készítették, amit ezennel dicsérőleg hozok a szolnoki rendőrség tudomására.

Az arc, a végtagok és egyéb testrészek lemintázása hasonlóképen történik, alkalomadtán ezeknek a részletes technikáját is ismertetni fogom.

Élettelen tárgyak lemintázásánál a lemintázandó tárgyat lehetőleg melegítsük fel 30—40 C°-ig, vagy ha ez nem lehetséges, a negocoll hőmérsékletét csökkentjük. Így pl. hóban lévő láb- és kéznyomok kiöntéséhez vegyünk kb. 20 C° meleg, egészen híg negocollt és a kiöntést gyorsan végezzük. Laza homokban és porban lévő benyomatokat előbb cellonlakkal finoman be kell permetezni, mert ezáltal a benyomat szilárdabb lesz. Ha olyan tárgyakat kell mintáznunk, melyeknek anyaga vízszívó (pl. föld, fa, szövet), azokat előbb vékonyan szappanlakkal vagy benzinnel feloldott stearinnal kenjük be.

Amilyen fontos ez az eljárás, mint technikai segédeszköz a nyomozás terén, éppen olyan jelentősége van a szemléltető oktatás terén is. Az élőlészóval vagy írásban, leírásban ismertető dolgok hamar feledésbe

mennek, nehezen érthetők meg, míg a szem révén szerzett benyomások sokáig megmaradnak emlékeztünkben. A tanszertárakban, múzeumokban látottak nem mennek feledésbe évek múlva sem. Az eljárás révén az országos jellegű csendőrségi bűnügyi múzeum és tanszertár, melyet a nyomozó utasítás az őrsparancsnokképző iskolánál rendszeresített, értékes tansegédletekkel lesz gazdagítható, különösen olyanokkal, melyek a nyomozástan körébe vágnak. A plasztikus mintán élethűségben bemutatott vágott, zúzott sebek, különféle fegyverektől és távolságokból származó lött sebek, pörkök, a sebek ki- és bemeneti nyílásai, a különféle eszközök és szerszámok okozta elváltozások és nyomok, különböző időkből származó elszíneződések az emberi testen, a véraláfutások és hullafoltok közötti különbség, a vérnyomok színváltozásai, az alap minemősége, a hőfok, a napsugár s az eltelt idő szerint, az egyes foglalkozási ágak ismeretőjelei ismeretlen személyeken és hullákon (pl. a cipész térde, a varrónő ujja, a kalapos tenyere, a szabó és asztalos foga, a mázoló belső ujja, az ú. n. „pipalyuk“ stb.) maradandó emlékei lesznek a szemléltető oktatásnak.

Befejezésül közlök néhány beszerzési forrást és címet.

Az eljáráshoz szükséges anyagok és szerszámok az „Apotela Laboratorium“ cégnél, Wien, XVIII. Währingerstrasse 115. sz. alatt kaphatók.

Dr. Poller Alphons címe ugyanaz. Eljárását ismertető műve a közeljövőben fog megjelenni.

Hominit- és negocoll-anyagok értesülésem szerint Finger Frigyes (Budapest, VI., Hajós-utca 41. sz.) üzletében is kaphatók már.

Egy nyomozás története.

írta: Dr. törökfalusi Pap Zsigmond rendőrfogalmazó.

Akárhogy vesszük is a dolgot, az ország derék kakastollas katonáinak az élete nem fenéig tejföl; komoly, idegölő munka az ő munkájuk, s a bűn elleni örökös harcban ritkán vegyül humor és ritkán történik olyan, ami a derék csendőrök szívébe egy kis derüt lopna. De ha mégis előfordul, arról azután napokig beszélnek az őrön csendes esti pipaszó mellett...!

Egy ilyen humoros esetet szeretnék elmondani a csendőréletről, amely egyébként ékes bizonyosságot szolgáltat arra is, hogy a jó csendőr kötelességtudásával nem tesz különbséget bűn és bűn között, egyforma lelkiismeretességgel nyomozván mindegyiket, s hogy kis ügyekben is milyen értékes eredményeket hozhat az ügyes csendőr mindent megfigyelő, éles szeme!...

A dolog úgy kezdődött, hogy tavaly nyáron, igen meleggé fordulván az idők járása, jónak láttam búcsút mondani a kedves körösparti füzeknek és kétszáz kilométert vasutazván és hajókázván egyfolytában, leszaladtam az ország másik végébe, egy Duna melletti nagyközségbe, ahol évek óta arabba szoktam magam süttetni a Duna forró homokzátonyain.

Megérkezésem után való nap már kora délután kiesttem a dunapartra, ahonnan egy igen célirányos jármű szokta átvinni a fürdőzőket a szigeti oldalra, amelyet a lokalpatriotizmus — minden ok nélkül — „strand” néven szokott becézni.

Zárójel között legyen mondva, még ennek a járműnek is volt valami bűnügyi vonatkozása, mert hiszen köztudomás szerint ez a kis hajó eredetileg a meggyilkolt

Amerika könyörtelen küzdelmet folytat az alkohol ellen. Ezerszámra semmisítik meg az elkobzott, szeszes italokkal telt üvegeket.

Draga szerb királyné kéj-jachtja volt, de az idők folyamán lekopott róla a kéj, és őszintén szólva, a jachtból is kevés maradt rajta!...

A lelkem csak úgy úszott a gyönyörűségben, látván magam előtt pár száz lépésnyire a jól ismert homokretegeket, csupán az zavart, hogy egyetlen fürdőző lelket sem láttam.

— Hát hol van itt a strand? — kérdeztem csodálkozva Vas bácsit, a kormányost, aki jó egypár évtizede gondolázik a két part között és aki a rossz nyelvek szerint úgy összeszokott már a kis hajójával, hogy amikor egyszer a háborgó, viharos Duna elszakította a hajókötelet és az megindult lefelé az árral, Vas bácsi csak egyet füttyölt és a fúrverk engedelmesen visszaspolygott a helyére.

— Hogy a strand? — felelt Vas bácsi némileg indignálódva — ehun van-é! — és kezével egy fantasztikus alkotmányra mutatott.

A nemes magisztrátus ugyanis sürgönypóznákból hatalmas négyszöget ácsoltatott, amelynek természetesen csak a kerete volt meg és azt láncokkal a parthoz erősítvén, vízre bocsátotta, kimondván, hogy a faalkotmányon kívül tilos a fürdőzés. A bölcs rendelkezésnek két előnye is volt, először is éppen úgy be lehetett fúlni a vízbe, mint azelőtt, másrészt a Duna éppen ezen a nyáron amúgy is módfelett leapadván, a négyzetben belül többnyire olyan pocsolya uralkodék, hogy a legöregebb, közsvényes békák is kivonultak belőle és unalmukban pokoli koncertet rendeztek esténcént a túoldalalon zajló korzó tiszteletére!...

Szó ami szó, tíz percen belül én is ott lubickoltam a megengedett „keretek” között, minekutána a strand egyik vetkőző helyiségében nyári színezetet ölték. Meg kell valanom — mert hozzátartozik a történethez —, hogy ez a „helyiség” egy szemnek felettébb tetszetős füzes erdő volt, amelynek egy-egy jól fejlett fűzfáján már a kora délutánon ott fityegett a „bérelt szakasz” tábla s az ágakra felaggatva hivalkodtak — minden felügyelet nélkül — a lubickolók mindennemű ingóságai.

Alig, hogy elmerültem a hullámokban, őszinte részvétellel adózva a jó csabaiaknak, akik otthon a főtér forró aszfaltját tapossák, amikor egyszerre egy operett-nyitányra is megfelelő hangzavar ütötte meg a füleimet:

— Jaj, a pénztárcám, tolvaj, fogják meg! — hallatszott a füzes felől és egy pillanat múlva a fürdőzők csapata — jó magammal az élükön — eszeveszetten rohant a meredek parton felfelé!...

— Jaj a fésűm, a zsebkendőm! — hallatszott innen is, onnan is a kiáltás, csak én nem kiabáltam, ámbátor — köztünk maradjon a szó — tőlem is elloptak egy tükröt. Igen szép és fejlett példány volt a boldogult, kerek nyolc fillérékért vettem a békéscsabai tavaszi vásáron!...

Negyedóra múlva a csendőrörs udvarán Balogh őrsparancsnok jutott abba a kényelmetlen helyzetbe, hogy fogadhatta a károsultak népes küldöttségét.

A küldöttség vezetője egy szomszéd községből átrándult, mérges pesti úr volt, akinek a tolvaj éppen az újon-

nan vásárolt nadrágszóját találta ellopni s aki így állandó közlekedési zavarokkal küzdött.

Balogh tiszthelyettes elboruló arccal hallgatta a pesti úr mérges kifakadásait:

— Tessék csak ránkbízni, megfogjuk mi a gézen-gúzokat, ha addig élünk is! — mondta Balogh tiszthelyettes és aki ebben a pillanatban ránézett az Erdélyből szakadt, marcona, barnára égetett arcú csendőrre, az igen élénk részvétet kezdett érezni — a tolvaj iránt!...

És Balogh őrsparancsnok azonnal megindította a nyomozást. Némely optimista gondolkozású egyén persze úgy gondolná, hogy a nyomozás felvétele ugyanannyi, mintha — teszem fel — valaki felveszi az útszélen búslakodó ezerpengőt; pedig hát nagyobb sora van annak, különösen egy olyan községben, amely hegynek fel, völgynek le épült és ahol egész utcáskorok a legújabb „szurdik”^{*} rendszer szerint épültek.

Tűzött az augusztusi nap, szakadt a derék csendőrök arcáról a verejték, fáradhatatlanul rótták az utcákat, bújták a szurdikokat, figyeltek, érdeklődtek, de mindhiába. Mert nem könnyű dolog ám — teszem fel — a valamelyik szurdik mélyén hallgatagon meglapuló tükörszerszámot, vagy a mellette hűsülő tolvajt felfedezni az ott uralkodó egyiptomi sötétségben!...

Az őrsparancsnok homlokán már dagadni kezdtek az erek, amikor órák mulva elérkeztek a cigánynegyedbe.

— Baj lesz ebből, meglásd, mert ilyen szégyent nem tűrök az őrs-körletemben, az igaz ugyan, hogy megérdemlik a fürdőző népek is, miért hagynak a füzesben hegyin hátán mindent — mondta a járőrtársának komoran Balogh tiszthelyettes, éppen elhaladván a Kolompár Palcsi szurdikja előtt, melynek kerthelyiségében Palcsi unatkozott egy bánatos társaságban, amely szemlátomást és igen hevesen éhezék.

Miközben Palcsi alázatos kézcsókjait nyilvánította a csendőr uraknak, hirtelen kinyílt a disznóól ajtaja és láthatóvá lett a Palcsi szemefénye, a 7 éves Mária, elől rettentően lesimított frizurával. Nagyot, diadalmasat villant Balogh tiszthelyettes szeme és akkorát kiáltott, hogy Palcsi ijedtében csuklani kezdett.

— Hát így vagyunk? — kérdezte gúnyosan Palcsitól, azután sürgősen maga elé idézte a jólfésült fáraó-csemét, aki reszketve állott meg előtte.

— Hozd ide a fésüt, amivel megfésülködtél! — szólt rá a gyerekre Balogh őrsparancsnok — meg a tükröt is!...

— Jaj, dehogy lopott az instálom, — rítt keservesen Palcsi — nagyon tiszta gyerek ez, mindig fésülködik!

— És mivel? — kérdezte az őrsparancsnok mosolyogva.

— Hát csak úgy tenyérrel, instállom, csak úgy tenyérrel!

A tiszthelyettes hirtelen perdített egyet a Palcsi magzatán és nagy diadallal bogozott ki — rövid keresés után — a kócos hajfürtökből egy eldugott, igen takaros fésüt.

Ekkor azután eltört a mécses és jött a bűnbánó valamás. Kiderült rövidesen, hogy a dunaparton hancurozván, egy Pepi nevezetű cigány kamasz, aki előzőleg többször megtekintette „Az éjszaka piócái” című kalandorfilmet a községi moziban, vérszerződéssel súlyosbított rablóbandát alakított és vezérlete alatt a banda érdemes tagjai sorban végigrázták a füzesben felaggatott ruhákat s ami kihullott, azt — csakúgy, mint például odaát Erdélyben az oláhok — jogerősen kisajátították!...

Másnap reggel már együtt volt minden. A fésű, a pénz, a szij, sőt a dísztükröm is, amelyet kerek nyolc fillérékért vettem a békéscsabai tavaszi vásáron!

— Megmondtam, hogy végire járok a dolognak! — mondta Balogh őrsparancsnok mosolyogva a hálálkodó károsultaknak és én még akkor sem tisztelhettem volna jobban ezt a kötelességtudó, ügyes csendőrt, ha annak idején ő fogta volna el a dánosi rablógyilkosokat!

Mert a bűn az bűn, akár kicsi, akár nagy, a fáradtság is egy, de a jól végzett kötelesség öröme is egy; ezt mi, a rend katonái tudjuk és érezzük legjobban.

Elmenőben még félrevontam Balogh tiszthelyettest:

— Mondja, tiszthelyettes úr, hogy bukkant rá a helyes nyomra ott a Kolompár Palcsi szurdikjánál?

Rámnézett a marcona, daliás csendőr és jóízűen elmosolyodott:

— Nem volt az nagy dolog, fogalmazó úr! Mert ki az ördög látott még életében ok nélkül megfésült cigány-purdét?!...

A dunaparti füzesben rendületlenül tovább lógtak a fürdőzők ruhái, de lopás nem történt többet, miután Balogh tiszthelyettes végleg feloszlatta „Az éjszaka piócái” című szövetkezetet.

MAGYAROSAN, KATONÁSAN.

-va, -ve + lesz.

Előző közleményemben rámutattam arra, hogy az „által, ...-tatik, -tetik” személytelen szenvedő alakot mindig helyettesíthetjük a személyes cselekvő szerkezettel. Ezért hátrán elfogadhatjuk azt a közismert szabályt, hogy „-tatik, -tetik a magyarban nem használtatik”. A csángóknál ugyan van szenvedő ige, a mi köznyelvünkben azonban csupán néhány szóban fordul elő: *születik, dícsértessék, méltóztassék*. Minden egyéb szenvedő szerkezet a latin-német minták szertelen utánzása következtében terjedt el nálunk. Pedig erre nincs szükség, mert a szenvedő alak helyett — a már említett megoldáson kívül — a magyar általános alanyt vagy a visszaható igét is használhatjuk. Pl.: *A jegyzőkönyv már beterjesztetett*, — helyesen: *A jegyzőkönyvet már felterjesztettük*, vagy *felterjesztették*, — persze még jobb, ha megmondjuk, hogy ki terjesztette fel (és nem: be). Sokszor kiségit a bajból az ősi magyar visszaható ige, amelynek rövid s amellet tökéletes erejű párját hiába keressük a sokat magasztalt nyugati nyelvekben. Pl.: *A kérdés megoldatott*, — helyesen: ... *megoldódott*. *A kihallgatás befejeztetett*, — helyesen: ... *befejeződött*.

De mindennél csúnyább idegenszerűség az, ha a -va, -ve végű melléknévi igenevet a lesz igealakkal kapcsolják össze. Ez a szerkezet a jövőidejű cselekvés kifejezésére még csak megjárja (pl. *az intézkedés majd 5 órakor lesz kiadva*), bár itt is helyesebb a személyes cselekvő alak (*a parancsnok az intézkedést 5 órakor adja ki*), de teljesen

* Szurdik. agyagos partba vájt földalatti lakás.

rossz a személytelen, szenvedő értelemben való használata. Pl. A csendőrségnél minden ügy gyorsan lesz elintézve, — helyesen: A csendőrségnél minden ügyet gyorsan intéznek el, vagy: A csendőrség gyorsan intézi el az ügyeket. A német ugyan, a maga burkolódzó természetével így mondja: ...es wird (werden) erledigt, — de miért kövessük mi a németeket éppen abban, amire ők sem büszkék? Hiszen az ilyesféle beszédmód igen-igen árt a stílus világosságának más nyelvekben is. Még túrhetetlenebb ez a németesség a multidejű alakjában, pl. X. Y. le lett tartóztatva; a parancs ki lett adva; meg lett magyarázva, értesítve lett, stb.

Azt hiszem, most már nem is kell külön ide írnom, hogyan is mondja mindezt a magyar ember. De ha valaki mégis megzavarodik a hivatalos fogalmazás közben és ha ezt írná: A gyanúsított nem lett kikérdezve..., akkor aztán este így dalolja el a nótáját: „Édes anyám által kerservesen lettem tartva.” Mert hála Istennek, népünk nyelvérzéke általában romlatlan. Az egyszerű népnyelv, különösen pedig a népdal és a mese nyelve mindenkor üdítő és tisztító forrás lehet számunkra. Ne akarjunk tehát írásunkban se mások lenni, mint amik vagyunk: az ősi — örök magyarság gyermekei.

vitéz Rózsás József ny. szds.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK.

A francia csendőrség.

(25. közlemény.)

VI. CÍM.

Általános rendelkezések.

Egyetlen fejezet.

323. §. Minden előbbi rendelkezés, amely a csendőrség szervezetére és szolgálatára vonatkozik, kivéve a jelen utasítás 50-ik §-ában enyhített, a hadseregnél az előléptetést szabályozó rendeletet, hatályát veszti.

324. §. A hadügy-, a belügy-, az igazságügy-, a tengerészeti és a gyarmati miniszterek jelen rendelet végrehajtásáról, amely különben a törvénytárban is megjelenik, külön-külön intézkednek.

R e n d e l e t

az 1903. évi május hó 20-án kelt csendőrségi Szervezeti és Szolgálati Utasítás bizonyos rendelkezéseinek alkalmazására nézve.

Páris, 1903 május 20.

Otthonukba visszatért volt katonák javaslatba hozatala a csendőrséghez való felvételre.

A jelentkezők utáni puhatolás.

A csendőrszázadparancsnokok hatáskörébe tartozik a fogyatékos kiegészítésének biztosításáról való gondoskodás. E célból puhatol mindazok után a felügyeleti területén tartózkodó volt katonák után, akik a csendőrséghez való belépésre — helyzetüknél fogva — hajlandók lennének.

Azokat, akikről úgy értesült, hogy a testületbe szívesen belépnének, felhívja, hogy ahelyett, hogy felvételük iránti kérvényeiket egyenesen a miniszterhez nyújtják be, aki azokat a puhatolás megejtése és a beadvány megszerkesztése

végezt a századparancsnokságnak újra leadni kénytelen, ő hozzá adják be.

A jelentkezők előzetes megvizsgálata.

Ha a jelentkező nem a megye székhelyén lakik, akkor a századparancsnok a területileg illetékes őrsparancsnokot megbízza, hogy azt vonja előzetes vizsga alá és állapítsa meg, hogy az előírt feltételeknek, mint amilyen az életkor, a szolgálat megszakítása, termet, magaviselet stb. megfelel-e.

A jelentkezők behívása a század állomáshelyére.

Az örstől vett jelentés alapján a századparancsnok mérlegelni köteles, vajjon a jelentkezőt célszerű lesz-e berendelni. nehogy az utazási költségek hiába merüljenek fel.

Ha az ilyen berendeléshez szükségesnek látja a miniszter döntését kikérni, akkor jelentésében részletesen felsorolja azokat a jelentkező személyére vonatkozó adatokat, amelyeket a döntés meghozatalánál tekintetbe kell venni. Ilyenek: a kor, a szolgálati évek száma, a tényleges szolgálatban elért rendfokozat stb.

Ha szükséges, a hadkiegészítési parancsnokságtól kéri azokra a jelentkezőkre vonatkozó adatokat, akiknek a katonakönyvük az 1911. évi június hó 8-án kelt rendelet alapján lett kiállítva.

A jelentkezők vizsga alá vonása a század állomáshelyén.

Ezt a vizsgát a legnagyobb gonddal kell megtartani és ki kell terjeszkedni a jelentkező nevének, természetének, a szolgálat tartamának és megszakításainak, a testi alkalmasságnak, az általános és katonai képzettségnek, az erkölcsöségnek, stb. megállapítására.

Kor. A kor szerint a jelentkezők mint címzetes csendőrök vagy mint címzetes gárdisták, mint csendőr-, illetőleg gárdista-ujoncok hozhatók felvételre javaslatba.

Jelentkezők felvétele címzetes csendőröként.

A gyarmati csendőrséghez csak címzetes csendőri minőségben lehet felvételt eszközölni. A jelentkezőnek a 25-ik életévét már be kell töltenie és az esküt le kell tennie.

A hadsereg bármely fegyverneménél szolgáló katonák már 24-ik életévük után is javaslatba hozhatók a csendőrséghez való felvételre, de felvételük csak a 25-ik életévük betöltése után történhetik meg.

Jelentkezők felvétele csendőrujoncként.

Az anyaországbeli, valamint az afrikai és a korszikai csendőrséghez a címzetes csendőrökön felül örsönként egy-egy fő mint csendőrujonc is felvehető.

A köztársasági gárda úgy a lovas-, mint a gyalogosztagaihoz felvehető úgy címzetes csendőrököt, mint csendőrujoncokat.

A felvétel feltételei a címzetes csendőrökénél és a csendőrujoncoknál ugyanazok, azzal a különbséggel, hogy utóbbiak már a 22-ik életévük betöltésekor is felvehetőek.

Az olyan jelentkezők, akik 40-ik életévüket betöltötték, felvételre javaslatba nem hozhatók. Általános elv, hogy az ötvenötödik életév betöltésével az érdekeltnek 25 szolgálati évvel kell bírnia.

Testmagasság. A megkövetelt testmagasság a gyalogcsendőrökénél és gyalogárdistáknál 166 cm, a lovascsendőrökénél 164 cm és a lovasgárdistáknál 170 cm. Testmagasság tekintetében engedményről szó nem lehet.

A szolgálat tartama. Azok a volt katonák, akik katonai szolgálatra behíva és otthonukba szabadságolva az 1889. évi július hó 15-én kelt törvény alapján az előírt időnél előbb lettek, a felvételnél olybá tekintetnek, mintha a hadseregben az előírt három évet kiszolgálták volna.

Mindazok az önként belépettek, akik otthonukba előbb lettek szabadságolva, mint amennyi időre szolgálati kötelezettséget vállaltak, olyan elbírálás alá esnek, mint akik az egész szolgálati időt kiszolgálták.

Általában azonban a jelentkezők a felvételnél tekintetbe csak akkor jöhetnek, ha a zászlók alatt legalább 2 évet és 6 hónapot szolgáltak; volt tisztességek kivételesen akkor is felvehetőek, ha csak kétévi katonai szolgálatot teljesítettek.

A szolgálat megszakítása. A századparancsnoknak figyelemmel kell lennie az 1906. évi szeptember hó 2-án kelt rendelettel módosított 1903. évi május hó 20-án kelt rendelet ama rendelkezésére, miszerint az, akinek tényleges katonai szolgálatból való kilépése óta 5 év eltelt, a csendőrséghez fel nem vehető.

Testi alkalmasság. A jelentkezőket gondos orvosi vizsga alá kell vonni. Tekintettel a csendőrségi szolgálat különösen fárasztó voltára, a csendőrséghez vagy a köztársasági gárdához való felvételre nem elegendő a hadiszolgálatra való alkalmasság, hanem a jelentkezőnek feltétlenül erőteljesnek

kell lennie és semmiféle szervi bajban vagy gyengeségben nem szenvedhet.

Az a századparancsnok, aki a jelentkezőről a felvételi javaslatot szerkeszti, a jelentkező csapattestének orvosfőnökétől orvosi bizonyítványt kér, amelynek a jelentkezőre vonatkozó megkívánt adatokat és az orvos aláírását kell tartalmaznia.

Képzettség. A jelentkező elemi iskolai képzettségét ket-tős próbával kell megállapítani. Az érdekelttel a századparancsnok vagy az általa megbízott tiszt jelenlétében egy felvétel iránti kérvényt s aztán tollbamondás útján egy odlatl iratni.

A századparancsnok ne habozzék a miniszternél annak az egyének elutasítását javasolni, akinek katonai kiképzése hiányos.

Azok az egyének, akiknek elemi képzettségük nem ki-elégítő, a köztársasági gárdához felvehetők.

A köztársasági gárda szolgálata ugyanis különbözik a megyei csendőrség szolgálatától és a jelentkezőnek alkalma van hiányos elemi képzettségét az ezrediskolában kiegészíteni. Mindazonáltal ők a megyei csendőrségnél szolgálatra nem alkalmazhatók, legfeljebb akkor, ha az elemi képzettséget a megkívánt mértékben már elsajátították. Éppen azért a köztársasági gárdához való felvétel iránt benyújtott kérvényükbe az alábbi szöveget is fel kell venniük: „Elismerem elemi képzettségem elégtelenségét, kijelentem, hogy nem tartok igényt a megyei csendőrséghez való beosztásomra, csak akkor, ha előljárom úgy döntenek, hogy elsajátítottam mind-azokat az ismereteket, amelyekkel jelenleg nem rendelkezem.”

(Folytatjuk.)

CSENDŐR LEKSZIKON.

43. Kérdés. A tettes csoportosulás jelenlétében az *Internationale* című dalt énekli. Büncselekmény-e ez?

Válasz. Az *Internationale*, az ú. n. proletár-induló, nemcsak szövege szerint, hanem a maga egészében, mint az ú. n. proletár-uralom megvalósulását jelképező dal, alkalmas arra, hogy az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására vagy megsemmisítésére, különösen pedig a magukat proletároknak vallók kizárólagos uralmának erőszakos létesítésére izgasson. Aki tehát ezt a dalt mások jelenlétében elénekli, olyan kifejezéseket használ tudatosan és olyan magatartást követ, amely az 1921. évi III. t.-c. 5. §-a alá esik.

44. Kérdés. A tettes betanított kuttyájával értékes ingóságot lopat el a sértettől s a kutya-lopta ingóságot magának megtartja. Mily büncselekményt követett el a tettes?

Válasz. A lopásnak nem a kutya az elkövetője, hanem a tettes, aki tudatosan és akarattal a kutyát a lopás elkövetésében eszközül felhasználta. A kutyának szerepe itt büntetőjogi szempontból éppen olyan, mintha teljesen élettelen tárgy lenne és épen oly kevésbé lehet arról szó, hogy a kutya lát-szólag önálló szereplésével a tettes felelőssége módosulna, mint ahogy nem lehet szó akkor, ha a tettes például mad-zagra kötött és egy ablakon bedobott horoggal vesz el valamely ingóságot másnak birtokából.

45. Kérdés. Az állomáson veszteglő vonat ablakából ki-szól a tettes a vasútügyletet végző csendőrijárőrnek, hogy egy utas szívbaja miatt elájult s egy pohár vízre lenne szükség. A járőr szolgáltrakészen egy pohár friss vizet felvisz a kocsiszakaszba. Az állítólagos szívbajos egyén kiüssza a pohár vizet s a járőr a szakaszt elhagyja. Mikor a járőr el-távozott, a tettes nagyokat nevet azon, hogy bolonddá tette a járőrt, mert az illető, akinek részére a vizet kérte, nem volt szívbajos, nem is ajúlt el, hanem csak részeg volt. A járőrnek később azzal jut tudomására az eset, hogy a tettes eljárásán a többi utas megbotránkozott. Felelősségre von-ható-e eljárásáért a tettes, s ha igen, mily címen?

Válasz. A tettes eljárása erősen kihívja a bírálatot s ha a járőr a való tényállást előre ismeri, a tettet bizonyára ki-oktatta volna arról, hogy eljárása nem a jóhiszemű, jó-ízlésű és egyenes emberek eljárása, valamint arról is, hogy a vasuti ügyeleten lévő járőr dolga nem az, hogy részeg embe-reket ápoljon, hanem csak az, hogy azokat a nyilvános he-lyekről eltávolítsa és őket botránys maguktartása miatt feljelentsen. Az is kétségtelen, hogy a járőr felültetésén a tetteshez hasonló gondolkozású emberek jót mulathattak. Viszont alig hisszük, hogy tisztességes ember szemében az esettel kapcsolatosan a járőr tekintélyén bármi csorba esett volna, mert aki az eset erkölcsi megítélésében alul van, az a tettes. Bár érezzük, hogy a tettes eljárása bizonyos megtor-lást érdemelne, nem találunk olyan jogi szabályt, amelyre ez a megtorlás alapítható lenne. A Kbtk. 46. §-a csak azt bünteti, aki a hatóság közegét sértő kifejezéssel illeti, már pedig itt ez nem történt. Szó lehetne azonban a becsületsértés vétségéről, amelyet elkövet az, aki más ellen lealacsonyító cselekményt követ el. A tettes cselekménye alkalmas lehet arra, hogy a járőrt nevetséges helyzetbe hozza, de a leala-csonyító cselekmény fogalmát teljesen nem fedi. Az eset megítélése mindenesetre azon múlik, hogyan értelmezzük ezt az eljárást, amely a járőrt részeg emberek kiszolgálására használja fel, félrevezető előadással. Véleményünk szerint a becsületsértés vétsége miatt a tettes ellen megindítandó el-járási sikere kétesnek látszik. Van ugyanis az esetnek másik oldala is. A részegség szintén betegség s olyan rosszulállat járhat, amely a segítségnyújtást emberiesség szempontjából szükségessé teszi, bármily elítélő legyen is erkölcsi érzésünk az ilyen betegségbe esett emberrel szemben. Az is tény, hogy a csendőr sohasem alázza meg sem magát, sem hiva-tali állását azzal, ha emberiességet tanúsít, még azzal szem-ben is, akivel szemben megtorló hatásköre van. Bár nincs olyan általános szabály, amelynek megtartásával a csendőr az ilyen esetek előfordulását biztosan elkerülhetné, annyit mégis mondhatunk, hogy a csendőr csak olyan esetben nyujt-son ilyen természetű segítséget, amikor annak megokolt vol-táról személyesen meggyőződött.

46. Kérdés. A sértett tulajdonában lévő, köfállal körü-vett strandfürdőbe, a fürdő bezárása után, a 2 méter magas-ságú falon átmászva, a tettesek behatolnak s jogtalanul meg-fürödnek, majd ugyanúgy, ahogy jöttek, eltávoznak. Mily büncselekményt követtek el?

Válasz. Ha a bezárt strandfürdő egyúttal a sértett üzlet-helyiségének is tekinthető, az ott emelt épületeket tekintve, a tettesek cselekménye a Btk. 332. §-ába ütköző magánlaksér-tés vétségét tünteti fel, ellenkező esetben ingatlan vagyon jogtalan elfoglalásának vétsége miatt tartoznak felelősséggel, a Btk. 421. §-a szerint. Mindkét büncselekmény magánindít-ványra üldözendő s elbírálásuk a kir. járásbíróóság hatá-skörébe tartozik.

47. Kérdés. Egy kocsmáros közli vendégével, hogy a legközelebbi vasárnapon táncmulatságot tart, külön meghívo kibocsátása és belépőjegy nélkül. A kitűzött napon a tánc-mulatság mintegy 40—50 főnyi résztvevővel, zeneszó mellett lezajlik s a vendégek záróra előtt eltávoznak. Szükséges-e az ilyen jellegű táncmulatsághoz hatósági engedelem?

Válasz. A vendéglősnek nincs joga ilyen táncmulatságot hatósági engedelem nélkül rendezni. A táncmulatság az ú. n. rögtönzött tánc fogalma alá esik,ilyent azonban csak váro-sokban s a belügyminiszter által megállapított számon belül az elsőfokú rendőrhatalóság engedélyével lehet rendezni s ezek a mulatságok rendőrhatalósági ellenőrzés alá esnek.

Rendőri engedélyezés nélkül rögtönzött táncokat csak egyesületek és klubok rendezhetnek, kizárólag tagjaik és azok hozzátartozói számára, de semmiféle címen belépődíjat nem szedhetnek.

A vendéglős a m. kir. belügyminiszter 1927. évi 206.000/1926. számú rendeletébe ütköző kihágást követte el.

48. Kérdés. A postán érkezett levél borítékára a címzett állásának megjelölése elé valaki a „volt” szót írja. Becsület-sértés-e ez?

A fegyverfogások egyöntetű, ütemszerű végrehajtásának tagadhatatlanul nagy fegyelmű ereje van. Kicsinyes felil-letességgel nem szabad lemosolyogni, ezt már régen belátták. Az 1737-ben kiadott „Regulamentum” szerint minden fegy-verfogást három tempóra kellett végrehajtani. A vezényszó elhangzása után mindegyik katona magában elszámolta „egy” és ezzel egyidejűleg végrehajtotta az első tempót, azután hasonlóan magában számolva a „kettőt” és a „hár-mat”, a másik két tempót szintén így csinálta meg.

Válasz. Ha egy tényleges szolgálatot teljesítő csendőrtiszthelyettes levelet kap a postán s állása megjelölése előtt ezt a szót találja, kétségtelenül megütközik rajta. Bajos azonban elképzelni, mily célzata lehetett a volt szó odaírójának, mert jelentősége és értelme az ilyesminek csak akkor lehet, ha valamelyes körülményre (például a címzett ellen lefolyt fegyelmi vagy fenyítő eljárásra) vonatkozó célzás rejthető belőle. A volt szó odaírójának kiléte, célzatának ismerete mindenesetre szükséges lenne a dolog megbírálásához. Egyébként értelmetlen vagy éretlen eljárás az egész. Ha a címzett tudja, hogy az a szó a postán került a borítékra, vizsgálatot kérhet a postán, miként került a levél illetéktelen megjegyzéseket odafirkáló egyén kezébe.

49. Kérdés. *Ha egy csendőr szabadságot élvez az év valamelyik hónapjában, megilleti-e őt ugyanabban a hónapban a Szut. 578. pontja szerint engedélyezhető eltávozási engedély?*

Válasz. Amennyiben a szolgálati viszonyok megengedik, évenként mindenki részére engedélyezhető bizonyos tartamú szabadság. Az eltávozás engedélyezése az évente engedélyezhető szabadságtól teljesen különálló, független dolog. Ha az utasításnak az lett volna a célja, hogy a havonként engedélyezhető 24 órás eltávozás az évi szabadságba beszámíttassék, ennek kifejezést is adott volna. Ezt azonban az utasításban nem találjuk meg s így kétségtelenül úgy áll a dolog, mint fentebb írtuk. De ez egészen természetes is. A szabadság célja a pihenés. Ezért tart hosszabb ideig. Az eltávozás célja pedig az, hogy havonként egy napon minden csendőrnek módjában álljon a legsürgősebb magánügyeit zavartalanul rendezni, elintézni. Hiába volna valakinek egy évben akár 2 hónapi szabadsága is, ha aztán 10 hónapon át egy percre sem mozdulhatna el az állomáshelyéről. A kéthónapi szabadsága alatt nem intézhet el mindent előre egy évre, mert egy-egy hónapi időközben mindenkinek adódik valamelyes magánügye, vagy adódnak ilyen ügyei, amelyeknek alaposabban kell utánajárnia. Természetes tehát, hogy a szabadság és az eltávozás egymással összefüggésbe nem hozhatók. Ami pedig azt illeti, hogy abban a hónapban, amikor valaki szabadságon volt, igénybevehet-e eltávozást, elvileg azt a választ kell adnunk, hogy igen. De csak elvileg. Mert abban az esetben például, amikor a csendőr március 5-től március 26-ig szabadságon volt, különös és indokolatlan lenne, ha az illető március utolsó napjaiban 24 órás eltávozást kérne, csak azért, mert az utasítás fentírt pontja alapján azt kérheti. A legtermészetesebb dolog, hogy az őrsparancsnok az ilyen csendőrrel szemben a legridegebben jár el, mert az, hogy valaki a jogokhoz tisztán csak a jogok hangoztatása kedvéért ragaszkodik, egyáltalában nem okos, nem becsületes és így nem csendőrhöz méltó eljárás. Különben is teljesen az őrsparancsnok belátására van bízva, hogy az eltávozást engedélyezi-e vagy sem, ez tehát nem olyan abszolút jogosultság, amihez bármilyen körülmények között köthetné magát a csendőr. Viszont azt is el tudjuk képzelni, hogy valaki márciusban szabadságon van, onnan bevonul s néhány nap múltán valami halaszthatatlan és nagyon fontos magánügye támad. Ilyen esetben viszont az a természetes, ha az őrsparancsnok él a Szut. 578. pontjában írt jogával és az eltávozást engedélyezi.

Olyan utasítást még nem szerkesztettek és nem is fognak soha szerkeszteni, amelyik a kölcsönös emberi jóindulatot és észszerű belátást nélkülözhetővé tenné. Most is csak erről volt szó.

50. Kérdés. *A Szut. 312. pont C. 17. alpontja értelmében el kell fogni azt, aki jogosulatlanul katonai vagy közhivatalnoki egyenruhát visel. El kell-e fogni ezen az alapon azt a tűzoltóparancsnokot, aki honvédtiszti sapkát, köpenyt és kardbojtot visel?*

Válasz. A Szut. itt hivatkozott rendelkezése kifejezetten olyan egyénekre vonatkozik, akik *jogosulatlanul viselnek közhivatalnoki vagy katonai egyenruhát, nem pedig azokra a polgári vagy katonai egyénekre, akik szabálytalanul öltözködnek.* Szabálytalan öltözködés miatt pedig senkit el nem fogni lehet. A tűzoltóparancsnokot megilleti az egyenruha, de természetesen csak az, amely számára szabályrendszerileg rendszerezve van. Ha nem tartja magát az előírásához, fegyelmi kihágást követ el, amiért fel lehet jelenteni annál a hatóságnál, amelynek fegyelmileg alá van rendelve. Más kérdés azután az, hogy ha a fegyelmi hatóságnál történt feljelentés eredménytelen marad, fel lehet-e az illetőt a közigazgatási hatóságnál is jelenteni, tiltott egyenruha viselése miatt. A mi nézetünk szerint igen. A hatóság bírálja majd azután el, hogy a szabálytalanság kimeríti-e a tiltott egyenruhaviselés kihágásának tényálladékát vagy sem. Az kétségtelen, hogy tiszti öltözeti cikkeket csak annak szabad viselnie, akinek azok rendszeresítve vannak.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Egy gyilkosság kiderítése.

Nyomozta: Nagy Sándor ny. tiszthelyettes, volt ógyallai járásőrmester.

1905. évi október hó 17-én délelőtt Naszvad község elöljárósága távbeszélőn arról értesítette az ógyallai őrsöt, hogy Havran János ottani lakos földmívest, a községtől kb. 4 km távolságra, az erdő felé vezető út mellett meggyilkolva találták.

Az értesítés vétele után Nagy Sándor ógyallai őrsbeli járásőrmester 2 csendőrrel a helyszínére ment, hogy a nyomozást bevezesse. Naszvad községbe érve, a jegyzőtől értesült, hogy a hullát egy szalmakazalban elrejtve találták meg, honnan megtalálása után a hullaházba szállították.

Nagy járásőrmester a hullaházban Havran hulláját alaposan szemügyre vette. A koponya a tarkó felett szét volt zúzva, a haj aludt vérrel és agyvelőrészekkel elborítva, a jobb alsókar pedig el volt törve. Mindezek alapján gyanítható volt, hogy a halált tompa tárggyal történt agyonverés okozta.

A hulla fel volt öltözve, kabátján több helyen, főleg a gallér és az ujjak táján erőszakos szakadások voltak láthatók, melyek arra mutattak, hogy a halált erős dulakodás előzte meg. Zsebében volt néhány koronát tartalmazó pénztárcája, így nyilvánvaló volt, hogy rablógyilkosság esete nem forog fenn s Havran halála valószínűleg bosszú műve volt.

A meggyilkoltnak felesége előadta, hogy férje az előző napon délután hazzal távozott hazulról, hogy gróf Pálffy erdészéhez megy, hogy munkát kérjen. Bár férje késő estig nem jött haza, nem aggódott, mert arra gondolt, hogy az időközben keletkezett nagy eső elől valamely ismerőshöz tért be, hogy megvárja, míg az eső eláll. Este nyugodtan lefeküdt, csak mikor reggel látta, hogy ura még mindig nem jött haza, rosszat sejtve, keresésére indult.

A községben senkitől sem kapott férjére vonatkozólag felvilágosítást. Felkeltette tehát szomszédait, közölte velük az esetet és kérte őket, hogy segítsenek neki urát megkeresni. Szomszédai szívesen eleget tettek kérésének s együtt folytatták a keresést. Mivel Havrant a faluban csak az előző napon látták, midőn az erdészlakba ment, az erdészlak felé indultak.

Ütközben, midőn az erdő közelébe értek, feltűnt nekik, hogy a vetés az út mellett össze volt taposva. Gyantut fogva odamentek és követték az onnan az út felé vezető nyomokat. A nyomok az út másik oldalán folytatódtak és onnan egy szalmakazalhoz vezettek. A kazal tövében, hol a nyomok véget értek, kutatni kezdtek a szétszórt szalmában s a kazalban, szalma közé elrejtve, csakhamar megtalálták Havran holttestét. Erre egyik közülük bement a községbe, kocsit hozott, mellyel a hullát a községi hullaházba szállították.

A járőr az asszony kikérdezése után a cselekmény színhelyére ment. A vetésben talált nyomok több ember dulakodását mutatták. Helyenként a vetésben — dacára a már majdnem 24 óra óta szakadó esőnek — vérnyomok is voltak. A nyomok innen a meghalt felesége által is említett szalmakazalhoz vezettek. Ott, ahol a hulla feküdt, a szalma csupa vér volt és vértócsa volt a földön is. Miután a hullán talált sebek azonnali halált idéztek elő, Nagy járásőrmesterben azon meggyőződés alakult ki, hogy a tettes, vagy tettesek Havrant az út mellett valamilyen tompa tárggyal agyonütötték s hogy a hullát elrejtésük, a szalmakazalhoz vitték és ott elrejtették a szalma között.

Nagy járásőrmesternek azon törekvése, hogy a nyomozáshoz alkalmas lábnyomokat találjon, meddő maradt, mert a nagy eső a homokos talajon minden lábnyomot elmosott. A szalmakazal környékének átvizsgálása után azonban sikerült neki a kazaltól pár méter távolságra, a vetésben elhajítva, 2 darab kapanyél vastagságú, másfél méter hosszú, frissen vágott akácfa-husángot megtalálni. Az egyikén vérnyomok is voltak, így tehát a gyilkosság valószínűleg ezekkel lett elkövetve. Az, hogy 2 husáng volt, azt bizonyította, hogy a tettesek legalább is ketten voltak.

A husángok vastagabb végének kismérvű görbületéből, valamint abból hogy a homorú oldalukon harántgyűrődések voltak, Nagy járásőrmester arra következtetett, hogy mielőtt azokat levágták, a fát lehajlították. A vágási felület zsebkesre mutatott, melyen azonban csorba lehetett, amit a kérogen levő különben élesen kivehető metszési vonal mutatott, mert az egy helyen megszakadt és ott a kéreg nem mutatott éles metszésre.

Más nyom, melyből a tettesek kilétére következtetni lehetett volna, nem volt feltalálható.

Nagy járásőrmester ezután azon nyomok felkereséséhez fogott, hogy a gyilkosság elkövetése után a tettesek mely irányban menekültek. Rövid keresés után sikerült is neki 2 emberi lábnyomot a vetésben felfedezni, melyek a gyilkosság színhelyétől, a vetésen keresztül toronyirányban Naszvad község felé vezettek, valószínűvé téve azt, hogy a gyilkosok naszvadiak lehettek.

A lábnyomokból megállapította azt is, hogy a tettesek ketten voltak, hogy az egyik magasabb volt, mint a másik, valamint az is, hogy azok szaladtak, mert a nyomok egymástól jóval messzebb voltak, mint lépésben haladó embernél.

A nyomok pontos konturjait itt is elmosta az eső. Naszvad községtől kb. másfél kilométerre, legelőre érve, ezek is megszűntek s a község alatt a kertek végében újból nem lehetett felfedezni őket.

A járőr most azt igyekezett megállapítani, hogy a tettesek a husángokat hol vágták, hogy ezáltal támpontot nyerjenek arra, hogy mely irányból jöttek azok a gyilkosság színhelyére, vagy esetleg nem hagytak-e ott oly nyomokat, amelyek a nyomozást előbbre vihetnék. Kéves fáradság után, mivel azon tájon nem sok akácfa volt, sikerült is a községtől 1 km távolságra azt az akác csoportot felfedezni, hol friss vágási helyek voltak. Más nyom itt sem akadt. A vágási hely azonban fekvésénél fogva megerősítette azon gyanút, hogy a tettesek Naszvad községből mentek a tett színhelyére, tehát azokat ott kell keresni.

A községbe visszaérve, Nagy járásőrmester újból kikérdezte Havrant, aki azonban nem tudott megnevezni senkit sem, aki férjének olyan haragosa lett volna, hogy képes volt a gyilkosságot elkövetni.

Időközben a járőrnek tudomására jutott, hogy a

gyilkosság napján mintegy 60—80 napszámos jött hazafelé az erdőből és pedig ugyancsak azon az úton, amely mellett Havrant meggyilkolták. Ezeket Nagy járásőrmester kikérdezte, hogy nem találkoztak-e hazafelé jövet, Naszvadból az erdő felé menő egyénekkel. Azok, akik a szálmingózva haladó munkáscsoport elején mentek, senkit sem láttak, de akik a vége felé haladtak, előadták, hogy a sötétségben láttak 2 embert velük szemben jönni, kik az út kétoldali árkaiban gyorsan mentek, vállukon kapafélét vittek s köszönésüket nem fogadták. Azok, akik látták a 2 egyént, személyükre nézve közelebbit előadni nem tudtak, mert a sötétben nem ismerték meg őket, azt azonban valamennyien állították, hogy az egyik magasabb volt, mint a másik.

Nagy járásőrmester ezt a 2 ismeretlen egyént vette gyanuba, annál is inkább, mert a nyomokból ő is azt állapította meg, hogy az egyik tettes magasabb növésű volt s úgy gondolta, hogy amit a napszámosok a sötétben kapának néztek, valószínűleg a husáng volt.

Kikérdezte Laczkovics erdészt is, aki előadta, hogy Havran járt nála munkát keresni s közben megemlítette, hogy szeretné az erdészetnél elvesztett munkafelügyelői állását visszaszerezni, amit azonban nem ígérhetett meg neki, mert Havran hanyagságáért lett az erdésztől elbocsátva. Előadta még az erdész, hogy Havran kb. fél 19 óra után távozhatott el tőle.

Nagy járásőrmester az erdész előadásából arra következtetett, hogy a gyilkosságnak 19—negyed 20 óra tájban kellett történni, mert az a hely, hol a gyilkosság történt, az erdészlaktól 3 km távolságra volt, tehát a meggyilkolt kb. 19—negyed 20 óra tájban érhetett oda, miután az erdészlaktól elment.

Miután a tettesek kilétére vonatkozólag semmi nyom sem volt, Nagy járásőrmester a községben érdeklődött Havran életkörülményei felől. Megtudta, hogy Havran az erdészetnél mint előmunkás volt alkalmazva, de onnan elbocsátották hanyagsága miatt. Az új előmunkás utána Dobai Péter naszvadi lakos lett, aki azonban — miként azt Nagy járásőrmester megállapította — nem volt Havrannal haragos viszonyban.

De, ha megállapítást nyert is volna, hogy Dobai haragban volt Havrannal, a gyilkosság még így sem lett volna Dobairól feltételezhető, mert mindenki higgadt gondolkodású embernek ismerte őt.

Azonban Nagy járásőrmester mégis gyanuba vette azzal, hogy ha nem is ő a tettes, de valami része lehet a dologban. Úgy gondolta ugyanis, hogy Dobai tarthatott attól, hogy Havran addig jár az erdész nyakára, míg az visszaveszi s akkor ő elveszti mostani jó állását. Hátha Dobai efeletti félelmében tette, vagy tette el Havrant láb alól.

Dobai Péter kikérdezésekor elfogadható tanukkal alibit igazolt. Fia, a 23 éves Gyula előadta, hogy 16-án estig otthon fát vágott, majd átment Héjj András nevű barátjához, kivel elment a Weiss-féle kocsmába, hol kettesben 8 dl pálinkát ittak meg. A pálinka elfogyasztása után kb. 19 órakor a kocsmából elmentek, egy darabon Héjjet elkísérte, majd hazament, megvacsorázott s az istállóban lefeküdt.

Ezután Héjj András kikérdezésére került a sor. Amikor Nagy járásőrmester a község házában meglátta a hatalmas termetű 22 éves legényt, ösztönszerűleg arra gondolt, hogy csakis Héjj és Dobai gyilkolták meg Havrant, mert míg Héjj jól megtermett, hatalmas alak volt, addig Dobai alacsony köpcöstermetű. Ez pedig következtetésének és a tanuk bmondásának megfelelt.

Héjj előadta, hogy a gyilkosság napján otthon tartózkodott. 17 óra tájban felkereste őt sógora, Dobai

Gyula, kivel a Weiss-féle kocsmában 8 dl pálinkát fogyasztottak. Utána ketten a kocsmából eltávoztak, Dobai őt elkísérte, egy kicsit az utcán elbeszélgettek, de 20 óra körül már otthon volt s az ágyban feküdt. Ezt a kikérdezett szomszédok is megerősítették és előadták, hogy Héjj anyja, mikor 20 órakor estét harangoztak, szolt is a fiának, hogy „Kelj fel Andris, imádkozz!”

Weiss Salamon kocsmáros Dobai és Héjj vallomásával egybehangzót adott elő. Előadta, hogy Héjj és Dobai egyedül ültek egy asztalnál és csendesen beszélgettek. Feltűnt neki, hogy 8 dl pálinkát fogyasztottak, pedig annyit sohasem ittak nála, habár tooszor megszoktak kocsmájában fordulni. Megemlítette az is, hogy dacára a sok pálinkának, nem látszott rajtuk ittasság.

Nagy járásörmester, bár ellenük egyelőre döntő bizonyíték nem volt, mindkettőt őrizet alá vette. Valószínűtlen volt ugyan, hogy valaki oly rövid idő alatt 4 km térti utat tegyen meg s ezalatt valakit meg is gyilkoljon, de arra gondolt, hogy faluhelyen nem harangoznak pontosan, hátha a harangozó később harangozott s így mindjárt több idejük volt a cselekményhez.

Dobai és Héjj természetesen tagadták a gyilkosság elkövetését. Azon kérdésre, hogy miért ittak meg éppen a gyilkosság napján oly sok pálinkát, azt adták elő, hogy máskor is ittak annyit. Ruhájukon vérnyomot felfedezni nem lehetett. Testükön, arcukon, kezükön, dülködésből eredhető karcolások nem voltak. A házkutatás sem eredményezett semmiféle bizonyítékot.

Héjjnél már több eredmény volt. Vérnyomok ugyan itt sem voltak, de volt nála egy nagy zsebkés, melynek pengéje egy helyen csorba volt s nyelében friss fakéreg-részecskék voltak felfedezhetők. Ez azonban önmagában még kevés bizonyíték volt.

Két nap telt el ezután anélkül, hogy valamit sikerült volna megállapítani. A harmadik nap azonban mégis meghozta az eredményt. Amint ugyanis Dobai a község háza udvarán ült s előttük állott Nagy járásörmester, észrevette, hogy Dobai csizmájának a fejbőr és talpközötti részén csillog valami. Levettette tehát a csizmáját, azt közelről megvizsgálta s a napfénynél apró, csillogó, vörösesbarna részecskéket pillantott meg. Ezek megalvadott vérrészecskék voltak homokkal keverve, amit a helybeli orvos is határozottan annak ismert el.

Nagy járásörmester a talált vérnyomokat megmutatta Dobainak s eléje tárta, hogy a vér csakis a gyilkosság színhelyén kerülhetett csizmájára s felszólította, hogy vallja be cselekményét.

Egészen gyors, szinte váratlan eredménye volt ennek a felfedezésnek. Dobai kiesett a tettett nyugalmából s már a zavarával is elárulta magát, hogy Nagy járásörmester az egész nyomozást helyesen építette fel. Dobai megtört s bevallotta, hogy Héjjel együtt gyilkolták meg Havrant. Előadta, hogy atyja nem tud az esetről. Ez később be is bizonyosott. A gyilkosság okául azt hozta fel, hogy attól tartott, hogy Havran addig jár az erdőszhez könyörögni, míg az visszaveszi s atyja akkor elveszti mostani állását. Hogy ezt megakadályozza, elhatározta, hogy Havrant elteszi láb alól.

Midőn 16-án megtudta, hogy Havran ismét kiment az erdőszhez, felkereste sógorát, Héjj Andrást, akivel Havran meggyilkolásáról már többször beszéltek s elhatározták, hogy itt a kedvező alkalom, Havrant megölik.

Hogy „mersz”-ük legyen, a Weiss-féle kocsmában 8 dl pálinkát ittak meg, 1/19 óra tájban elindultak az erdő felé.

Útközben az egyik akácosban Héjj mindegyikük részére egy-egy husángot vágott, hogy azzal Havrant agyonverjék. Az erdőszélén sok munkással találkoztak, akik

elől letértek az út árkába, nehogy azok felismerjék őket.

Az erdő közelében lesbeálltak s körülbelül 10—15 percnyi várakozás után jött Havran az erdőszlak felől, mely oda kb. 3 km-re lehetett. Amikor Havran hozzájuk ért, szó nélkül megtámadták, de el akart menekülni. Beugrott a vetésbe, de Héjj utánaugrott s a husáanggal feléje sujtott, azonban a sötétben nem találta el. Havran dulakodni kezdett, mire Héjj odaszólt Dobainak, hogy segítsen, mert Havran elveszi tőle a botot. Ő erre odament s a bottal több ütést mért Havran karjára, aki Héjjet eleresztette. Héjj kiszabadulva, fejbeütötte Havrant, aki összeesett. Azután mindketten addig ütötték, míg meg nem halt. Mikor látták, hogy már nincs benne élet, a botokra fektették, a szakmakazalhoz vitték s ott elrejtették.

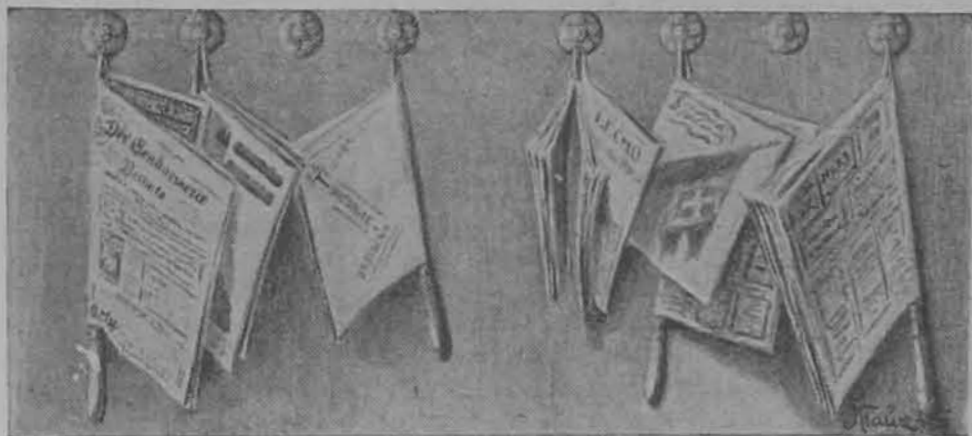
A cselekmény végrehajtása után futva mentek hazafelé, azért, hogy esetleg hosszú elmaradásukkal gyanut ne keltsenek.

Héjj kikérdezésekor eleinte tagadni próbált, de midőn látta, hogy Dobai már mindent beismert, megtört s ő is hasonlóan adta elő az esetet, azzal védekezve, hogy őt Dobai beszélte rá a gyilkosságra.

A járőr mindkettőt elfogta s a komáromi m. kir. ügyészségnek átadta.

A főtárgyalás 1905 december havában a komáromi esküdtszék előtt folyt le. Tekintve, hogy a tettesek egyike sem volt még nagykorú, Héjj András 10 évi, Dobai Gyula pedig 11 évi fegyházra ítéltetett.

Nagy Sándor járásörmester, aki azóta már a jól megérdemelt nyugdíjat évezi, 4 napi fáradságos nyomozás után, majdnem semmiből kiindulva, derítette ki ezt a nagy kegyetlenséggel végrehajtott gyilkosságot. Jól építette fel a nyomozást és volt kitartása is egészen az eredményig.

LAPSZEMLE.

(Franciaország.) Revue de la Gendarmerie.

13. szám.

P. Bouchardon vizsgálóbíró, aki a háború alatt mint hadbíró teljesített szolgálatot, „Emlékezések kémkedési bűnpörökre” című cikkében felsorolja a hadbírói gyakorlata alatt tapasztaltakat. A mozgósításkor a szajnai törvényszéknél volt vizsgálóbíró s előadói minőségben a 3. haditanácshoz nyert beosztást. A kémkedési bűnyügek csak 1915-ben kezdődtek, mert a bűnösök addig tudtak Páris forgatagában elrejtőzni. Hangsúlyozza, milyen fontos, hogy a tisztek és katonák nyilvános helyeken, utcán, kávéházban, vendéglőben, moziban hallgassanak, mert az ellenség kémei mindenütt résen vannak. Az ellenséges betöréskor a kémei raja lepte el Franciaországot. Mindenféle társadalmi állású, nemzetiségű és foglalkozású egyének adták a kémkedésre magukat, az újságkihordótól a milliomosig, a nép egyszerű leányától a kurtizánig. Kiegészítődtek mindkét nem kalandoraiból, a lezüllöttek, a szerencsétlen kártyások, a munkakerülők s az élvágyók soraiból. Valamennyi könnyű préda.

Leírja, mint hálózta be az állomásra érkező tanácstalan szükölködőt a támogatást színlelő kémszerző. Egy mellékutcában levő félreeső házba viszi őt, hol a kiképzés megkezdődik. Egy nő is „puhító” szerepet játszik. Csinos, elegáns,

félvilági. Mire a zsákmány a házat elhagyja, már az ellenség táborába tartozik. Most jön a veszély. A kém, rendszerint semleges állampolgár, rendes útlevelemmel kezd dolgozni. Házaló kereskedést üz. Szivacsot, fénymázat, déligyümölcsöt, konzerveket árul. Leleplezése igen nehéz. A szimpátikus tinta igen tökéletes, a feljegyzések nem láthatók, a titkos kulcs minden esetben más és más és megfejthetetlen.

A kém nem élhet kémkedés ürügye alatt vidáman és költségesen. Megbízói munkát követelnek tőle, szigorúan ellenőrzik s örökös bizonytalanságban tartják. Utazásai alkalmával alá nem írott levelezőlapokon kell tudatnia az egyes helyeken megfordulását a pontos idő feltüntetésével. Hogyan működnek? Artatlan családi, vagy hazafiastartalmú levelel irják olvashatatlan szimpátikus tintával a sorok közé a hirdadást, álnevet használva. A láthatatlan írás tuz felett megbarnul. Ilyen levelet fogtak el egyszer a francia fronton. Hosszú nyomozás után vegre egy parisi penzióban visszahagyott cím írása volt azonos az elírogott level titkos tintával irt soraival. Mindössze öt szó vezetett nyomra. Egy órával később a kém Vincennesben már le volt tartoztatva.

Sokan ketsegebe vonják, hogy egyes vigyázatlan katonák elejtett szavai tontos anyagot nyujtanának a kémkedés céljaira. Példa az ellenkezőre: Egy kis városban van egy ezred pótkerete. Onnan 1400 embert küldenek ki a frontra. Zene szóval az állomásra kíséri őket a városka lakossága. Egy, a városban röviddel ezelőtt letelepedett gyümölcskereskedő erre táviratot küld Barcelonába, Spanyolországba, hogy a várt bizonyos dinnyéket vagy konzervládákat nem kapta meg. Ez a semmitmondó, de számokat tartalmazó távirat adja tudtára az ellenségnek, hogy a fronton milyen számú ezred kapott és mennyi megerősítést.

A cikkíró ezután felsorolja a kémeket, akikkel dolga volt. Az egyik, D. P., munkakerülő volt. Kivégzése előtt közölte, hogy ő csak a kis kémek közé tartozik, majd csak ezután jönnek még a nagyok. A másik egy Costa nevezetű lezüllött színész volt. Átkozódva halt meg. A harmadik egy tényleges százados, akit egy elhibázott alibibizonyítás leplezett le. Utána következett a híres Mata Hari volt táncosnő. A színésznőt adta egészen a kivégeztetéséig. Szimpátikusabb volt egy Rose F., megtévesztett szegény nő, aki kivégezésekor fennhangon bocsánatot kért Franciaországtól. Végül az utolsó a kalandormilliomos Bolo Pasa, ki a félvilágot bejárta s kit egy turini másfélmillióírás csekk-kiutalás leplezett le. Valamennyit halálraítélték s kivégezték.

Lélu alezredes befejezi „A csendőrség fejlődése”-ről irt cikkét. Az erkölcsi nevelés fontosságát hangoztatja. Kötelességtudás, csapatszellem a fő, aminek párosulnia kell a szociális érzéssel. Ezt meghonosítani a tiszték dolga. El kell érniök alárendeltjeik bizalmát, akkor mindent követelhetnek.

A csendőrség kötelessége a vidéken a közbiztonsági szolgálatot ellátni s az utakon felügyelni. Az automobilközlekedés rohamos fejlődése miatt az útrendészet ellátása különös fontossággal bír. A közlekedési rendészet ellátásának súlya a csendőrség vállaira nehezedik. Lehet, hogy holnap a vasutak ellenőrzését is a csendőrségre fogják bízni, mert a vonatokon az utóbbi időben sok merénylet történt. Valószínű, hogy a jövőben a csendőrség közvetlenül fog sorozni, mint az 1871-ben, a párisi lázadaskor a két köztársasági gárdaezrednél történt.

Tárgyalja a csendőrség elhelyezésének folyamatban lévő rendezését is. Különös fontossággal bír a szolgálatra, hogy a csendőrség tagjai egészséges, a mai kor igényeinek megfelelő elhelyezéshez jussanak. Egyes megyék már a múltban is kiváló eredményeket mutattak fel e téren, ott, ahol a vezetőség a csendőrparancsnoksággal együtt dolgozott. Sok megye azonban krajcároskodott. A végső cél az, hogy a megyék adójövedelméből rendezzék a csendőrség elhelyezését oly módon, hogy laktanyákat vásároljanak, vagy megfelelő tanulmányozás után helyesnek talált egységes típusú laktanyákat építsenek. Ezek azután a csendőrség tulajdonába menjenek át. Ily módon 12—14 év alatt fokozatosan véglegesen rendeződni fog a csendőrség elhelyezésének kérdése.

A befolyt pénzekből a hadügyminiszternek kétféle alapot kell létesítenie.

a) A közönséges pénzalapot, melyet a miniszter kezelne, amely ingatlanok, jó állapotban lévő laktanyák vásárlásának céljaira szolgálna.

b) A különleges alapot, melyet az egyes légióparancsnokságok kezelnének, ez a meglevő laktanyák fenntartási és javítási költségeire szolgálna.

Minden megye területén egy válialkozó végezné a szükséges munkálatokat, a végrehajtás módját pedig csendőrtisztek ellenőriznék. Ez lehetséges, mert a csendőrséghez sok

tiszt a műszaki csapatoktól, vagy a tüzérségtől jött át, akik az építkezésekhez értenek. Különböző lehetséges lenne a csendőrtiszti iskolában is egy építészeti tanfolyamot beállítani. Szükséges volna ezután a csendőrség részére egy, a modern kor igényeinek megfelelő „Laktanyaszabályzat” kidolgozása, amely mindent felölelne.

A cikk azután az irodai segéd munkások érdekében emel szót, kik különösképp képzettségű emberek s bizalmi állást töltenek be. Előléptetésük nincs úgy rendezve, mint megérdemelnék. Cikkíró szerint az 1. fokú irodasegédi rendfokozat, mi megfelel egy adjutant-i rangnak, 20 évi szolgálat után volna elérendő. A 2. fokú irodasegédi rendfokozat, a „maréchal des logis chef” rangnak megfelelően, legalább 10 évi szolgálatot igényelne. A 3. csoport a rendfokozat nélküli irodasegégeket képezné.

Ezeket a feladatokat azonban a mostani szűkös költségvetési keretek közt kell megoldani. Előrelátható, hogy a csendőrségnél is be fog következni az általános motorizálás. Minden csendőrnek lesz motorbiciklijé. Ez azt fogja eredményezni, hogy a gyors közlekedés miatt a felügyelhető területek kiterjedése megnagyobbodik. Több őrs lesz összevonható, ami létszámleszállítást fog eredményezni. Ez végeredményben mindenütt megtakarítást jelent, a megtakarított pénz azután befektetésekre használható fel.

Lindberg századában ezek a tervek megvalósulhatnak már. Csupán az 1935—1940. évek fognak kiegészítési nehézségeket okozni. Az új viszonyok között is meg kell azonban őrizni a csendőrségnek függetlenségét tisztjei parancsnoksága alatt.

A csendőrségnek a háború alatt nem volt alkalma arra, hogy harci értékét mint külön csapat bebizonyítsa. A csendőrök mégis számos katonai érdem és keresztet szereztek. Reméli, hogy a jövő háborújában alkalmuk lesz kiválóságukat bebizonyítani, mint Napoleon régi gárdájának.

A cikkíró bízik a csendőrség legszebb jövőjében

Az útrendészet problémájával foglalkozik egy másik cikk. A kérdésnél a következő szempontok tartandók szem előtt a csendőrség részéről:

1. A rendelkezésre álló eszközök, 2. a követett rendszer, 3. az elért eredmények, 4. a balesetek kérdése.

Eszközök a következők: a) álló közlekedési csendőrök az útvonalak fontos pontjain, b) a csendőrség 500 rendes gépkocsija 2—2 vezetővel, melyek az útvonalakat járkák be, c) nagy kocsik (10—12 C. V) a foközlekedési útereken különlegesen kiképzett személyzettel. Ezek közül hat a nemzeti turista társaság által támogatva a Páris, Bordeaux, Marseille, Lyon es Nancy-i garazsokban van. Harom kocsit Nizában az alpesi tengeri totanács szubvencionál. Hat kocsit szintén támogatás mellett Rouen, Laval, Tours, Amiens, Toulouse és Besancon állomásokon, két kocsit pedig Tunisban van a központ (Résidence generale) által támogatva. A követett rendszer az 1928. évi május 13-án kelt szabályzatban van körvonalazva. Elv: nevelni, útbaigazítani, segíteni, súlyos kihágásokat megakadályozni. A cikkíró ezután százalékszerűen mutatja ki a balesetek különböző okait. Jegyzőkönyv felvételének, vagy pénzbírság alkalmazásának csak a nyilvános biztonság fenyegető megsértése esetén van helye. A kihágások elkövetői uavarias, de határozott erélyes hangon figyelmeztetendők. Az elért eredményeket mutatja ki ezután a cikkíró. Az útrendészet ellenőrzése terén 514.882 óra szolgálatot teljesítettek az őrsök. 11.316 menet teljesítése mellett 48.262 óra szolgálatot a közönséges kocsik emberei, 226.370 kilométer befutása mellett 2827 óra szolgálatot pedig a különlegesen dotált kocsik emberei. 90.621 jegyzőkönyvet vettek fel az őrsök, 5762 jegyzőkönyvet a közönséges gépkocsik, míg 295 jegyzőkönyvet a különleges gépkocsik vezetői. Pénzbírság alkalmaztatott: 75 frank 96 esetben, 100 frank 29 esetben, 150 frank 1 esetben, összesen 126 esetben. A csendőrség 1928 június 15-től 1929 április 1-ig 611 esetben nyújtott elsősegélyt baleseteknél és 1702 esetben nyújtott segélyt anyagban bajbajutott automobiloknak.

Sokan arról panaszkodtak, hogy a csendőr éjjel láthatatlan. Valamilyen foszforeszkáló eljárással láthatóvá kellene őt tenni. Mások északi csendőröknek délen való alkalmazását kifogásolják. (A déli francia nyelv eltér az északitól.) Végeredményben a csendőrség működése ellen mindössze 48 panasz érkezett be, de ebből is csak négy volt jogos. Sok utas a csendőr figyelmeztetése után renitenskedik, ekkor kell a csendőrnek jegyzőkönyvet felvennie. Végre is el kell ismerie a közönségnek a csendőr tekintélyét s be kell látnia, hogy az a szabályokat ismeri, mert azokra oktatják.

Általában a következőket kell majd szem előtt tartani:

1. Kihágás esetén a személyazonosság megállapításánál,

tekintet nélkül a terhelt türelmetlenségére, pontosan meg kell állapítani a hatóság számára szükséges adatokat. 2. A belügyminiszter a nyilvános munkák miniszterével egyetértőleg hozott ama rendeletének, hogy a gépkocsivezetői engedéllyel nem bíró kocsivezetők automobilművei egy garázsban visszatartassanak, mindig érvényt kell szerezni. Kocsivezetői engedéllyel nem bíró automobilista katasztrófa előidézője lehet.

A cikkíró ezután a balesetek tárgyalására tér át. Tájékoztatásul közli Franciaország automobilközlekedési viszonyait. Franciaországban volt 1928-ban 1,417.755 automobil és motorkocsi (a közlekedési viszonyokra jellemző pl., hogy Deauville fürdő útján ünnepély alkalmával egy óra alatt 463-tól 661-ig terjedő számú gépkocsi közlekedik). Franciaországban és Algírban volt 1925-ben 2089, 1928-ban pedig 2941 halálos automobilbaleset. A kocsik száma volt 1925-ben 893.498, 1928-ban 1,417.755. Így 100.000 gépkocsira esett 1925-ben 233, 1928-ban pedig 207 halálos baleset. A csendőrség feladata lesz, hogy a közlekedési szabályok ellenőrzésével ezt a számot csökkentse.

Az 1929. évben június 15-től szeptember 15-ig az alábbi adatokkal rendelkezünk. A csendőrség megállapított 11.190 balesetet. A baleseteknél 100 eset közül 70 esetben a kocsivezető volt a baleset okozója és pedig: 53.06 esetben a közlekedési szabályok be nem tartása; 17.04 esetben a kocsivezető tapasztalatlansága vagy betegsége miatt; 24.85 esetben más körülmények voltak a baleset okozói; csak 505 eset okát képezte egyéb ok, mint defektus, az út állapota stb.

Boulard parancsnok befejezi az *algeri csendőrség történetéről* írt cikkét. E harmadik rész az afrikai csendőrlégióval foglalkozik.

1836-ban az escadron-chef-i rangban levő Cardini, az Afrikában levő csendőrség parancsnoka, jelenti Clauzel marsall kormányzónak, hogy az ott szolgálatot teljesítő 201 főnyi létszámú tiszteket, altiszteket és csendőröket számláló erő feladatának ellátására elégtelen. Jelenti a csendőrség különböző bajait, az anyagi gondoskodás hiányát és hogy a csendőrség a katonaság részéről sokszor méltánytalan bánásmódban részesül. Ezen jelentés Cardini parancsnoknak „egészségügyi szabadságra” távozását vonja maga után. A hadügyminiszter azonban utóbb Cardininak igazat ad, őt 1838-ban parancsnoknak Algerba visszahelyezi, ki most újult erővel fog hozzá az afrikai csendőrség megszervezéséhez. A szervezés eredményeként megjelenik az 1839 augusztus 31-én kelt királyi rendelet az afrikai csendőrlégió megszervezéséről. Ezt követően október 7-én Bonnemaïson vicomte altábornagy, csendőrségi felügyelő megjelenik Algerban s a király nevében hivatalosan beiktatja az új csendőrséget. Az afrikai csendőrség létszáma 708 fő (tiszt, altiszt és csendőr). Lóállomány 448. A csapat hivatalos elnevezése „Afrikai csendőrlégió”. Szervezet: 1 ezredes parancsnok, 1 escadron chef, 4 százados századparancsnok, 1 gazdasági százados, 14 hadnagy, 1 maréchal des logis chef gazdaszégéd; 25 lovas és 13 gyalogos maréchal des logis chef, 50 lovas és 38 gyalog őrsparancsnok (brigadier), 325 lovas- és 228 gyalogcsendőr. A légió 4 századot alkot. Az első század állomáshelye Alger, a második Boufarik, a harmadik Constantine, a negyedik Oran. Mindegyiknek parancsnoka százados, az első két század fölött azonban a chef d'escadron parancsnok.

1839 július 25-én kelt rendelet rendezi a zsold s az elhelyezés kérdését. A légió gazdasági ügyeit a közigazgatási tanács látja el, amelynek elnöke a légióparancsnok, tagjai az algeri század parancsnoka, a gazdasági százados s egy algeri hadnagy. Cardini alezredessé lett kinevezve, s ő lett a légió parancsnoka is. A ruházat célszerű változtatáson ment keresztül. Sapka nyakszírt-védővel, a sötétbarna nadrág helyett kékeszürke nadrág lett rendszeresítve. A nyírott bajusz viselése kötelezővé lett téve. 1846 január 14-én a kovás muskéta helyett a kovás karabély lép használatba kovás pisztollyal. A csendőrség ruházatául „kurtka” lesz rendszeresítve (rövid kék szolgálati ruha skarlát kihajtással, díszben skarlátpiros plasztrommal.). Díszben csendőrfőveg, a gombokon a gall kakas „Gendarmerie d'Afrique. Sûreté publique” felírással.

Az illetékeket megfelelően felemelték az egész vonalon. 800 frank évi utazási átalányt kap a légióparancsnok, 150 frankot minden szemlekorút után a századparancsnok és 50 frankot a hadnagy. Az elismerésekről is gondoskodás történik: sok katonai érem és becsületrend ismeri el az algeri csendőrség kiváló tevékenységét. Mivel a csendőrök élete nyomorúságos, a parancsnok laktanyák építéséről is gondoskodik, az egészségtelen laktanyákat kiürítetteti, a maláriás be-

tegeket hazaküldi Franciaországba. Gondoskodik, hogy nők is nyerjenek a laktanyákban elhelyezést, a laktanyák közelében kerteket alakítsanak, hogy úgyszólván kis csendőrgyarmatok létesüljenek. Ezen rendszert Cardini alezredes u ódja, Vial ezredes is átveszi.

A francia csendőrség mellett még egy mór csendőrség is volt, ezt főképp bennszületett arabokból legészí tették ki. A francia csendőrséggel együtt működött, de az arab hatóságoktól függött s illetékeit is onnan kapta.

1840 december 20-án kelt kormányzósági rendelet szervezte a mór csendőrséget. Ez két századból állott, az egyik Alger, a másik pedig Koléa és Blida számára. Közvetlenül a nagy vezérkar megbízott tisztjeinek rendelkezései alatt állott. A francia tiszteket a lovasságtól vették át. A mór csendőrök a spahik soraiból, vagy a régi mór csendőrök közül kerültek ki. Ruházatuk kék zubbony fekete paszománnyal, turbán és burnusz. Feladatuk a csendőrség támogatása volt. Ez a szervezet azonban nem állotta meg helyét. A bennszülettek mind nősek voltak, különleges szokásaikkal sok baj volt, nem is voltak egészen megbízhatók. Később Cardini azt javasolta, hogy mint vezetők és tolmácsok a francia csendőrök mellé osztassanak be. A francia csendőrökre osztván be, nem akart szolgálni az új őrsparancsnok alatt s ott hagyta szolgálatát.

Alger katonai története 1839-től 1847-ig küzdelem Abd el Kader emirrel. Ezekben a küzdelmekben a francia csendőrség hősiessé állotta meg helyét. Az 1837. V. 30-án Tafnában kötött béke Bugeaud tábornok és Abd el Kader között csak fegyverszünet volt. Abd el Kader megtiltotta a franciáknak a Mitijda felé való kiterjeszkedést. Ennek következményeként a franciák csak a szűk megszállott zónákra szorítkozhattak s a közlekedés és Alger és Constantine tartomány között megszakadt. Erre a franciák a Portes de Fer-i katonai akcióval feleltek, mire Abd el Kader a szent háborút indítja meg; tűz és vér fakad mindenütt a nyomában. Vallée marsall segítséget kér s 1840 tavaszán 2 hadosztállyal 4 oszlopban megkezdte a támadást a mórok ellen.

A kormányzó elfoglalja Cherchelt, már harmadízben Médeát s Milianát. Az oszlopok elvonulása után azonban a helyőrségeket az ellenség körülveszi. Mentőexpedíciókat kell szervezni. Más oszlopok átszelik Oran és Constantine tartományokat. Nagyon nehéz a tábori csendőrség szerepe s a csapatok visszavonulása után a helyi csendőrség a lázadó lakosság közt. Itt névszerint felsorolja azt a számos csendőr altiszteket, kik az arabok elleni harcokban hősi halált haltak, vagy magukat kitüntették.

Különösen kiemeli Mézin maréchal des logis-t, a kaddousi őrs parancsnokát, aki fosztogató, rabló arabok ellen kevesedmagával hősiessé, eredményesen harcolt. Azonkívül Billet hadnagyot, a koubai különítmény parancsnokát, ki 19 csendőrrel 400 arab ellenében vette fel eredményesen a harcot.

Végre a kormányzat belátta, hogy a mórok ellen csak igen erélyes eszközök használnak. A feladattal 1841-ben Bugeaud tábornokot bízza meg. Bugeaud már Napoleon alatt szolgált Spanyolországban, ott elsajátította a harcmodort, amit Afrikában is alkalmazni kellett. Megszünteti a gyöngeszétszórt őrsöket. Gyorsan mozgó erősebb oszlopokkal nyugtalanítja az ellenséget. Tehermen esíti a katonát, megterheli a lovakat. A nehéz csákó helyett a könnyű sapkát (képit) hozza be. Kevesebb lesz a kíséret, a tüzéséget mozgékonyabbá teszi. Kevesbíti a kocsik, nagyobbítja a hegyi lovak számát. Az ellenséget mindenütt nyugtalanítja. Bugeaud a „Bugeaud apó” nevet nyeri katonáitól. Ő hajtja végre a nagy munkát. Két oszlopban támadja meg Abd el Kadert. Egyik Algerből indul Baraguey d'Hilliers, a másik Mostaganemből az ő parancsnoksága alatt.

Más cikk: Paganini híres hegedűművész volt, akiről Lehár Ferenc opere tet is írt. Ez ismeretes, de kevesen tudják, hogy Paganini csendőrtiszt is volt. 1806-ban hívta meg a lucquesi udvarba Elisa, Napoleon nővére. Kegyeivel halmozta el s az akkor francia mintára szervezett hercegi csendőrségnél századosnak nevezte ki. Ezen elit-csapatba kineveztetés nagy megisztelte és volt, amire a hercegség nemesei is vágyódtak. Később Elisa a toscanai nagyhercegnő lett. Ide vonult a csendőrsége is. Paganininak azonban a szép csendőrruhában a nők körül nagy szerencséje volt, amiért Elisa egy féltékenységi rohamában felelősségre vonta. Erre Paganini megszökött az udvartól. „Így tört derékba a Paganini csendőrtiszt palyája”, — írja az egyik olasz csendőrségi lap „Egy kivételes csendőrtiszt” című cikkében.

Önkritika.

Amelita Galli-Curci a neve, olasz a származása, Amerika a második hazája, töméntelen a pénze annak az énekművésznőnek, aki Budapesten megbukott a hangjával. A közönség nem értékelte ezt a hangot annyi tapsra és pengőre érdemesnek, mint amennyire a reklám beharangozta. Megbukott hát és búcsúszó nélkül faképnél hagyta a színházi direktort s mindazokat, akik pénzt akartak keresni a hangján, vagy akik pénzt akartak költeni a hangjára.

Minden részvétünk a művésznőé, mert a bukás körülményei nem voltak sem finomak, sem kíméletesek. Haragszik is ránk nagyon. Azt nyilatkozta most Bécsben, hogy a magyarok a gulyást szeretik. Ezzel nyilván azt akarja mondani, hogy a pódiumon nekünk csak a csikóskurjongatás szerez zenei élvezetet. Meg, hogy Wilson sokat ártott nekünk a 14 pontjával s most ezt neki, mint Amerikából jött művésznőnek kellett megkeserülnie.

Lehetne erről a kérdésről sok szempontból beszélni. Hogy tényleg nem túlságosan értjük-e az énekművészetet, avagy talán éppen az a baj, hogy igen nagyon is értjük? Hogy tényleg lovagiatlanok vagyunk-e vagy csak nem eszünk éppen a fejünk lágyára? Kíváncsi-e, hogy a külföldi produkciói előtt menten hasravágódjunk, avagy ezen a téren is mutassuk meg, hogy végre mi se ugunk be már mindennek és mindenkinek?

És így tovább lehetne itt kérdéseket felvetni s a válaszokat azokra kifejtetni, csak hogy mindez nem túlságosan érdekelné, mondjuk, a csanyteleki örsön szolgálatot teljesítő bajtársainkat.

Megérettünk azonban a Galli-Curci esetében egy általános és mély emberi tanulságot, amire érdemes néhány sort áldozni.

A tanulság pedig az, hogy minden véges ezen a földön. A fiatalok megöregszenek, a szép arc ráncokat kap, az éles elme megkopik, a munkaképesség elenyészik s a szép hang is — egyszer megbukik.

Pedig nem kellene megbuknia. Galli-Curcinak szinte az egész élete erkölcsi dicsőség és anyagi Eldorádó volt. Ha megérezte volna azt a pillanatot, amikor a visszavonulásnak vagy önként, vagy muszájból, de okvetlenül be kell következnie, akkor ezeknek az erkölcsi és anyagi kincseknek az emlékein és jólétében szíve utolsó dobbanásáig boldog életet élhetett volna. Nem fűtyülték volna ki Budapesten, neki ismeretlen városban idegen emberek, meglett volna nélkülünk, ha soha se látott volna minket. És — Budapest is meglett volna nélküle.

Miért jött hát ide? A dollárokért vagy a tapsokért? Hát nincs ezekből neki a kelletnél is több? Miért? Megmondjuk. Azért, mert ő is ember, neki sincs önkritikája. Ő is örök életre akart berendezkedni a földön, ő is elhiszi mindenki másról, hogy öregszik, hogy gyengül, csak magáról nem akarja elhinni.

És így van ezzel a susztertől kezdve Galli-Curciig mindenki. A kivénhedt lábbelíművész is egyedüli mester-

nek tartja magát és lehurrogja a fiatal segédet. Pedig a keze reszket a kalapács súlya alatt és a faszegnek bizony már melléje ütöget.

Ha nincs az emberben önkritika, annál könyörtelenebb aztán a — mások kritikája. Galli-Curci káprázatos hangja tegnap még elbűvölt benniünket, ma pedig a legelső gikszernél kifütyüljük. Ezt az első gikszeret kell idejében megérezni és elkerülni ahhoz, hogy az egész élet munkálkodásának és verejtékének a gyümölcsét egyensúlyozott, derűs lélekkel tudjuk élvezni.

Magunknak kell képességünk és erőnk fogyatkozásának a legelső jelét észrevenni. A józan önkritika legyen a mérőszerszám ebben, mert ha mások kritikája dönti el a visszavonulás pillanatát, az bukást és a bukásban megmérgezett lelket jelent. Botorság egy pillanat kockázatos sikere kedvéért egész élet gyümölcsét rombadönteni s bizony ezt a hibát kicsiben és nagyban mindenki elköveti, aki nem akarja tudomásul venni, hogy a természet rendjével szembehelyezkedni nem lehet.

—o—

Dr. Blaha Sándor államtitkár kinevezése. A Kormányzó Úr Ö Főméltósága a nyugalomba vonult dr. Ladik Gusztáv államtitkár helyett dr. Blaha Sándor h. államtitkárt, a belügyminisztérium törvényelőkészítő osztályának vezetőjét a belügyminisztérium adminisztratív államtitkárává nevezte ki. A belügyminisztérium tisztviselői és tisztikara folyó hó 3-án az Országos Kaszinóban társasvacsorát rendezett az államtitkár tiszteletére. A vacsora alkalmával — amelyen dr. Scitovszky Béla belügyminiszter és dr. Sztranyavszky Sándor államtitkár is megjelentek — a belügyminisztérium tisztikara nevében dr. Tatits Arkád h. államtitkár üdvözölte az ünnepeltet, akinek évtizedekre terjedő belügyminisztériumi működéséhez az értékes és maradandó alkotások egész sora fűződik. Közszeretben és tiszteletben álló egyénisége, széleskörű tudása és vezetőállásra reátermettsége folytán a hivatali ranglétra e legmagasabb fokára való kinevezése nemcsak a belügyminisztérium, hanem az egész közigazgatás tisztviselői karának körében osztatlan és őszinte örömet keltett — mondotta Tatits h. államtitkár — s különös öröme szolgál, hogy ezt éppen ő juttathatja kifejezésre, akit az ünnepelthez évtizedes személyes barátság fűz. Ugyanezen alkalommal üdvözölte dr. Perczel Sándor volt h. államtitkárt, a belügyminisztérium elnöki osztályának vezetőjét is, miniszteri főtanácsossá való kinevezése alkalmából. Dr. Scitovszky Béla belügyminiszter felszólalásában dr. Blaha államtitkárt mint az igazi, önzetlen barátság mintaképét állította a tisztikar elé, aki mindig értett hozzá, hogy szeretetreméltó egyéni tulajdonságaival melegséget vigyen bele a hivatali élet ridegségébe. Különös öröme szolgál, hogy a belügyminisztériumnak két ilyen kiváló vezetőszemélyiségét megérdemelt elismeréshez juttathatta. Dr. Blaha államtitkár megalomta mondott köszönetet az ünneplésért és az elismerésért, főleg pedig a baráti ragaszkodásért, amelynek a belügyminisztérium tisztikara tanujelét adta.

A magyar térképészet multja, jelene és jövője. Irta: Kugotowicz Lajos örnagy. A szerző kiadása. A tanulmány a magyar térképészet fejlődéséről és körülményeiről, valamint a térképészet jövő céljairól ad összefoglaló képet. Korunk nagyszerű technikai fejlődését a térképészet szolgálatába állítva, látjuk, hogy a térképezés — a felmérés, a térképezés és sokszorosítás — módszerei új irányba kell, hogy terelődjenek. E módszerek jövőjére a repülés útján nagyszerű lehetőségek tárulnak szemünk elé. A szerző tanulmányában a helyszínrajz és a térképezés általános ismertetése után megemlíti a magyar kéz-

irati térképeket, a magyar térképírás multját, majd a volt Monarchia második és harmadik felmérését ismerteti. Igen érdekes tanulmányának azon része, amelyben az önálló magyar térképezés első főekvését említi fel. Ebben a szerző önálló kutatásai alapján rámutat azokra a nagy anyagi áldozatokra, amelyekkel a magyar állam a volt cs. és kir. katonai földrajzi intézet költségeihez hozzájárult.

A továbbiakban a volt Monarchia negyedik felmérését, hadi térképezését és a magyar térképészet világháború utáni — a békekötéssel kapcsolatos — hasznos munkálatokat foglalja össze.

A magyar Állami Térképészet megalakulását és munkásságát külön fejezetben tárgyalja és ábrákkal is könnyen érthetően kimutatja, hogy milyen nagy munka vár még új magyar intézményünkre, hogy a bécsi intézet örökségének, a teljesen elavult térképeknek átdolgozását befejezhesse.

„A jövő térképezése és a jövő térképe” című fejezetben a szerző saját elgondolása alapján kifejti azt, hogy milyennek látja a jövő térképezés módját és milyennek gondolja a jövő térképét. Igen érdekesek a szerző ezen fejtegetései, melyeket nemcsak a szakkörök, hanem a szerző egyéb munkáit is figyelemmel kísérő olvasó is bizonyára örömmel fog köszönteni. A tanulmány csinos kiállításban a szerzőnél (Budapest, I., Alkotás-u. 25. II. 25. Tiszti lakóépület) és minden környvkereskedésben kapható. Ára: 2 pengő.

Házasságot kötött: *Tavassy Lajos* százados *Wallner Magda* úrhölgygel Veszprémben.

Csendőrségi Közlöny, 5. szám. Személyes ügyek. A Kormányzó Úr főmértósága adományozni méltóztatott: a II. osztályú magyar érdemkeresztet: *Monostori Erreth Aladár* m. kir. tábornoknak, a III. osztályú magyar érdemkeresztet: *Raab Antal* m. kir. csendőrezredesnek, a IV. osztályú magyar érdemkeresztet: *Tomory Endre* és kézdiszentléleki *Voloncs István* m. kir. csendőralezredeseknek, vitéz *Sáray Ferenc* és *Czirenner József* m. kir. csendőrőrnagyoknak; dícsérő elismerésben részesítette: *Fodor György*, *Tihanyi Ferenc* és *Reschner Győző* m. kir. csendőrőrnagyokat, *Szabó Jenő Dénes*, vitéz *seebergi Wankel-Seeberg József*, *Orbán László*, *Scholtis József*, *Spielberger Gyula*, *Lotti Ferenc*, *Stróbl Pál* és *Czeplédy Jenő* m. kir. csendőrszázadosokat, továbbá: *Végh Kálmán*, *Molnár Károly* és *Havas László* gazdasági századosokat, dr. *Halasi Károly* m. kir. csendőr törzsállatorvost; adományozni méltóztatott továbbá: az V. osztályú magyar érdemkeresztet: *Novák István*, *Kovács Aron*, *Galamb József*, *Weber Sándor*, *Berkes József*, *Bálint Mihály*, *Bruder József*, *Kulcsár Károly*, *Rákosi Ferenc*, *Arva István*, *Valuch Lipót*, *Kumi József*, *Barasics Kálmán*, *Bognár Ernő*, *Csorba Imre*, *Horváth Ferenc I.*, *Herke József*, *Takó Sándor*, *Balogh István*, *Nagy Ambrus*, *Pándi József*, *Tanics Péter*, *Bobula Péter*, *Csik Ferenc* alhadnagyoknak; a magyar ezüst érdemérmét a zöld szalagon: *Szili János*, *Szabó Sándor*, *Mészáros Gyula I.*, *Tóth Lajos II.*, *Kiss Lajos I.*, *Horváth András I.*, *Kalapos Pál*, *Kormmer A. József*, *Barók József*, *Szörényi István*, *Vass Lajos I.*, *Görgypál Albert*, *Grünvalszky Károly*, *Kiss József II.*, *Néveri Sándor*, *Kádár András*, *Bujdosó Imre*, *Bedő Ferenc*, *Dobos József*, *Besenyei Gáspár*, *Pink Pál*, *Kosztolányi István Kálmán*, *Kertész János*, *Bereczki István*, *Sütő József*, *Berencz József* alhadnagyoknak; a magyar bronz érdemérmét a zöld szalagon: *Szilvási Gyula*, *Gólyán József*, *Horváth József I.* és *Csorba János* alhadnagyoknak; az V. oszt. magyar érdemkeresztet: *Ivácson József*, *Maliczky Béla*, *Jakab Boldizsár Mihály* tiszthelyetteseknek; a magyar ezüst érdemérmét zöld szalagon: *Hári József I.*, *Jánczer Márton*, *Pál Elek*, vitéz *Józsa József*, *Geleta Albert*, *Pásztor Ferenc*, *Magyar István II.*, *Fésüs János*, *Demetrovics István*, *Kövi Pál*, *Vida Lajos*, *Friderics József*, *Geiger József*, *Szakonyi József*, *Fridmann András*, *Pethő Lajos*, *Pisovics József*, *Gazdag László*, vitéz *Nagy József III.*, *Kecskés Ferenc*, *Illing Béla*, *Kóó József*, *Cloós János*, *Kovács János II.*, *Mester Sándor*, *Kanász István*, *Horváth Gábor I.*, vitéz *Vereczkei István*, *Fülöp Lajos*, *Talmácsi Imre*, *Ványa Péter*, *Szalai János*, *Gonda István*, *Nyul István*, *Papp Arzén*, *Csepe Mihály István*, *Tóth János II.*, *Csordás Adnás* tiszthelyetteseknek; a magyar bronz érdemérmét zöld szalagon: *Ujppál József*, *Lédermayer Nándor*, *Török Dávid*, *Varga Kálmán*, *Császár János*, *Varga György*, *Bors Márton*, *Gombolai János*, *Kéri János*, *Márton Ernő*, *Butyka Mihály*, *Szabó*

Gyula, *Bodorits János*, *Karap Ferenc*, *Csiki Albert*, vitéz *Varga József X.*, *Szabó Sándor*, *Martinkovics Mihály*, vitéz *Juhász Gyula*, *Papp Zsigmond*, *Springenszeisz György*, *Vigh Imre*, *Szabó Lajos*, *Szili János*, *Vatresz Dezső*, *Erős József*, *Hadnagy Adám*, *Bákai Márton*, *Varga Pál*, *Balogh Péter*, *Rédl János*, *Bénde Mihály*, *Szöcs Sándor*, *Kuntár János*, vitéz *Vágó János*, *Fleischer József*, vitéz *Dósa Gergely*, *Erdős György*, *Sostarecz János*, *Gábos Lajos*, *Jakab József*, *Kömüves József*, *Keszler János*, *Trombitás Gyula*, *Lidi Flórián*, *Vittek Márton*, *Kurdics Balács*, *Samu János*, *Hegedüs István*, *Stróbli György*, *Becze Máté*, *Pálmai János*, *Vágó Joachim*, *Marinkás János*, *Rajó Sándor*, *Kiss Sándor*, *Kiss Gyula*, *Tóth István*, *Keserü István*, *Kövesdi Mihály*, *Adám János*, *Gönczö András*, *Temer Lajos*, *Steflea Marián*, *Lenvai János*, vitéz *Mester Miklós*, *Helyes Sándor*, *Tamás György*, *Varga Vencel*, dr. *Szenkovits Antal*, *László Imre*, *Kiss György*, *Koller Dezső* tiszthelyetteseknek; az V. oszt. magyar érdemkeresztet: *Nagy Sándor III.*, *Kossa Géza* és *Balázsovits József* gazdasági tiszthelyetteseknek; a magyar ezüst érdemérmét zöld szalagon: *Kóka András* és *Radics Sándor* gazdasági tiszthelyetteseknek; a magyar bronz érdemérmét zöld szalagon: *Sipos Mihály*, *Konrád János*, *Józsa László*, *Jávorszki József*, *Tóth József*, *János Márton*, *Répás József*, *Szabó Béla*, *Elek Sándor*, *Lányi György*, *Kulcsár István*, *Kaincz Ferenc*, *Szigethi Lajos*, *Paska Adám*, *Simon György*, *Balogh József II.*, *Dömötör Gyula*, *Dénes József*, *Bábai János*, *Keszthelyi István*, *Barecz Mihály*, *Bákai Lajos*, *Szabó Sándor I.* és *Lajos Károly* gazdasági tiszthelyetteseknek; a magyar bronz érdemérmét zöld szalagon: *Dencs Ferenc*, vitéz *Molnár Sándor*, *Laskó József*, *Hatházi Károly* és *Bóné Károly* törzsörmeistereknek; *Vasvári Károly* főfegyvermesternek és *Csuvár Imre* patkolófőmesternek; az V. oszt. magyar érdemkeresztet: vitéz *Sz. Molnár Lajos* őrmesternek; a magyar bronz érdemérmét zöld szalagon: *Soós Gyula* őrmesternek.

Kinevezettek csendőr alhadnagyokká: vitéz *Szakálházi Lajos*, *Sztojka Károly*, *Fábián Péter*, *Hegyi Ernő*, *Orbán István*, *Serák Ferenc*, *Grünvalszki Károly*, *Bokor Mózes*, *Oszoli István*, *Bálint Mihály*, *Sütő József*, *Bartha Mózes*, *Szedlák Ferenc*, *Mészáros Gyula*, *Filiszár István*, *Barók József*, *Doros István*, *Kovács Domokos*, *Stránczky Zsigmond*, *Rákosi Ferenc*, *Néveri Sándor*, *Szilvási Gyula*, *Bereczki István*, *Csaba Akos*, *Csik Ferenc*, *Vass Lajos I.*, *Kosztolányi István Kálmán*, *Barna Ferenc*, *Besenyei Gáspár*, *Berencz József*, *Arva István*, *Tóth Lajos II.*, *Csepi Kálmán*, *Horváth Sándor II.*, *Nagy Károly I.*, *Valuch Lipót*, *Kertész János*, *Füleki József*, *Doba Mihály*, *Báthori János*, *Bedő Ferenc*, *Varga József*, *Dobos József*, *Eröss Imre*, *Füredi László*, *Nagy Lázár*, *Barabás Izsák*, *Barta János I.*, *Sipos József*, *Szabó József V.*, *Aszalós Samu*, *Kiss Lajos I.*, *Bruder József*, *Albucz Péter*, *Pándy Gyula*, *Buncsi József*, *Horváth József I.*, *Ligeti Alajos*, *Papp Titusz*, *Ritlop Miklós*, *Horváth Ferenc*, *Kamusi István*, *Gólyán József*, *Perényi Zsigmond*, *Bikit János*, *Miklós István*, *Nagy Benjamin*, *Györgypál Albert*, *Kiss József II.*, *Fazekas János I.*, *Pink Pál*, *Bongár József* tiszthelyettesek.

Névváltoztatások. *Mravik Zoltán* g. főhadnagy nevének *Csabá-ra*, *Skrabák Ferenc* őrmester nevének *Székely-re*, *Bak Antal* őrmester nevének *Bérczes-re*, *Dobra János* csendőr nevének *Darvas-ra*, *Kléber Mihály* őrmester nevének *Kertész-re* való változtatását a belügyminiszter megengedte. — **Ideiglenes nyugállományba helyezettek:** *Bognár György*, *Mészáros Vendel*, *Kató Bálint*, *Kernya István*, *Nagy Károly*, *Dániel István*, *Somogyi Lajos*, *Csergő József*, *Dani József* tiszthelyettesek és *Maczelka József* g. tiszthelyettes. **Szabályrendeletek:** A nyomozó alakulatok polgáriruhás legénységét külön személyazonossági igazolvánnyal látják el. Ezek az igazolványok külalak, alapnyomás és felülnyomás tekintetében azonosak a csendőrségi személyazonossági igazolvánnyal, eltérés csupán az, hogy a 2. külső oldalon a „Tudnivalók” szövegére fehér papírra fekete betűvel nyomtatott külön szelvény kerül. Ennek a szelvénynek 4 pontja van, amelyek azokat az intézkedéseket tartalmazzák, amelyek arra szükségesek, hogy a polgáriruhás nyomozó legénység a csendőrt megillető jogokat gyakorolhassa. — A gazdaságkezelési utasítás 128. §-a kiegészítést nyer a tekintetben, hogy olyan esetekben, amikor a csendőrség szolgálati kötelességében álló személyekre a kincstári vagyokban általuk okozott károkért kártérítési kötelezettség hárul, a kerületi parancsnokságok feladata közgazdasági határozatot hozni a tekintetben, hogy kit és milyen mértékben terhel kártérítési kötelezettség. Ha a kincstár érdekének veszélyeztetésétől lehet tartani, a kerületi parancsnokságok még a marasztaló határozat meghozatala és jogerőre emelkedése előtt jogosultak a szabályszerűen megengedett illetménylevonásokat elrendelni.

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ívnek csak az egyik oldalára, félbasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsáról csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomásbelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikon“ rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományú leányviszonyú egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekkszámára befizetni, a csekkre pedig felíratolni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám“.

Szamos. Nem időszerű a csendőr eljegyzése, ha a nősülési lehetőségektől bármilyen okból is nagyon távol van. Egyenesen meggondolatlanság, sőt nem egyszer lelkiismeretlenség, ha például egy 24—25 éves csendőr eljegyez egy leányt, mert hiszen addig, amíg a nősülési kérvényét beadhatja, legalább 3—4 év telik el, az engedély megadására is hosszabb ideig kell várakoznia s így együttesen olyan sok időt tesz ki a jegyesség ideje, hogy az semmiképpen sem kívánatos. Leköti a csendőrt és leköti a leányt is. Ha aztán a jegyességet ilyen hosszú idő alatt valami baj éri, ami bizony könnyen megtörténik, akkor a leány határozottan kárát látja, mert a hosszú ideig jegyben járt leánnyal szemben az emberek, de különösen a nősülendő fiatal emberek, valami bizalmatlanságot éreznek akkor is, ha a leány élete a legkifogástalanabb is. Gondolni kell emellett arra, hogy fiatal leány sokkal könnyebben megy férjhez, mint az elidősödött. Van rá eset nem is egy, hogy az ilyen hosszú mátkaság végét a leány már csak azért várja türellemmel, mert az évek elrepülnek fölötté s így még abban az esetben se bontja fel a jegyességet, ha talán már nem is szereti a vőlegényét. Az ilyen kényszerházasság pedig szerencsétlen dolog. Az eljegyzésnek tehát csak akkor van itt az ideje, amikor a nősülési kérvényt is hamarosan be lehet adni.

Spárta. 1. A csendőrség sportlapja meglehetősen csekély arra, hogy nagyszabású és gyakori versenyek rendezését lehetővé tehetné. Amennyire azonban a szerény anyagi keretek engedik, azt sportversenyek rendezése terén is hasznosítani fogják. Téves híresztelés, hogy a csendőrségi sport megszűnt. Erről szó sincs. Az iskolákban rendszeres sportolás folyik, ha pedig az örsök fiatalabb legénységének van szabárideje, kedve és tehetsége a sportok valamelyikéhez, azt nyugodtan megteheti, sőt kívánatos is, hogy megtegye. A kocsmázásnál és gyanus udvarlásoknál feltétlenül hasznosabb és egészségesebb időtöltés. Aki igazán sportember, az ne sajnálja a pénzt egy súlygolyóra, de még diszkoszra sem, ugrómerécét is könnyen lehet összetákolni, a futáshoz pedig szabad tér minden falun van bőségesen. A sport kedvelői tehát ne

várjanak felsőbb irányítást s főleg ne várja ak költségei be rendezéseket, hanem sportoljanak a maguk erejéből s a maguk elhatározásából, maguk veszik hasznát, de a tésület is. 2. Motorvezetői tanfolyamra hamarosan szükség lesz, csak az a kérdés, hogy lesz-e rá s mikor — pénz?

Nagyszénás. L. J. Igaz, hogy a csomag nem volt kibírhatatlanul súlyos, de elég nagy ahhoz, hogy közel másfél kilométeren keresztül cipelni ne legyen kellemes. Ennél fontosabb szempont az, hogy nem használ a csendőr tekintélyének a csomagok cipelése. Okosan tette, hogy vitette s nem vitte. Ennek a költsége — bármilyen csekély is — önt nem terhelheti. De az őrsparancsnokot sem. El kell osztani azok között, akik részére a csomagban küldemény érkezett. Olyan csekély dolog, hogy ezért senki nem fog kifogást emelni.

Vallásos. Mi se tudtuk volna pontosabban megmagyarázni, úgy eltalálta.

Bácskai. Régen tárgyaijak és még sokáig fogják tárgyalni. Hozzá se szólhatunk, csak a reményünknek adhatunk kifejezést, hogy bizonyos szempontból előnyös lesz.

Sz. S. cs. A Hecht Bankház Rt. címe: Budapest, VI., Andrassy-út 3. szám.

Világháború. 1. Vezértábornagyi rendfokozat nem volt soha s ma sincsen. Nyilván nem is lesz. Azt a kérését lehetetlen teljesítenünk, hogy a világháborús idők tábornoki karának és ezredeseinek a névsorát leközzöljük. Bajosan hisszük, hogy ez a névsor valahol össze volna szedve s ha mi meg is tudnók talán szerezni, olyan hosszú lista jönne ki, hogy arra már nincs helyünk. De minek is ez önnek? Ha csak azt akarta bebizonyítani valakinek, hogy mi mindent kikutatunk — még a moszkvai nagyharang történetét is — akkor életrevalóbb kérdésekkel jöjjön, amiből legalább valami haszon is van. 2. József kir. hercegrendfokozata: tábornagy.

Csány. 1. Olvassa el az 1928. évi 9. számunkban közzölt 48. lexikon válaszunkat. A vasúton az utazószemélyzet tagjaitól az újabb felvételeknél négy középiskolát követelnek, erdőőr azonban lehet anélkül is. Megpróbálhatja, hogy benyújtja a kérvényét akkor is, ha a szóbanforgó állásokra pályázat hirdelve nincs, de több reménye lehet igazolvány alapján az elhelyezkedéshez úgy, hogy a Budapesti Közlönyben figyelemmel kíséri a pályázati hirdetményeket. 2. Utmesteri tanfolyam most van, ebben az évben valószínűleg nem lesz újabb. E tekintetben is a hivatalos lapot kísérje figyelemmel. 3. Kérheti, de csak akkor, amikor kötelezőjének a lejárt közeleg, két-három hónappal előbb.

Irodafűtés. Ha az irodafűtési átalányt a közzgazdálkodás kezeli, az irodát csak a foglalkozási, azaz hivatalos idő alatt köteles fűteni. Az őrsparancsnoknak kötelessége figyelemmel lenni arra, hogy a fűtési átalány az iroda fűtését fedezze, a közzgazdálkodás arra ne fizessen rá. Viszont a közzgazdálkodásnak sem szabad a fűtési átalánnyal túlszűken bánnia csak azért, hogy a maga részére abból valamit megtakarítson. Ezt a kérdést részletesen szabályozni nem lehet, megoldást csak a kölcsönös belátás és egymás anyagi érdekeinek kölcsönös kiméltése hozhat. Legnagyobb részben mindenesetre az őrsparancsnokon múlik a dolog.

Sinpár. A vasúti várótermek általában nem alkalmasak arra, hogy azokban csendőrszolgák pihenőt tartsanak. Egészen kivételesen el tudunk képzelni olyan esetet, amikor valamelyik kisebb forgalmú állomáson, ahol vonatindulások között hosszabb idő telik el, a váróterem bezárható, teljesen üres és így a járőr ott pihenőt tarthat. De ez, ismételjük, csak olyan várótermekben és csak az alatt az idő alatt lehetséges, ahol és amikor az állomáson utazóközönség nem tartózkodik és azt is feltételezve persze, hogy az állomásfőnök a váróteremnek pihenő céljaira igénybevéltét kifejezetten megengedi. Ön a szolnoki várótermet említi a levelében. Köztudomású dolog, hogy Szolnok nagyon forgalmas vasúti állomás, ott csendőrszolgák semmiképpen sem nyílik alkalma pihenésre. Ha tehát a járőr ott a pihenőt nem tartotta meg, azt nagyon helyesen tette s amennyiben a pihenő megtartásának más lehetősége sem volt, akkor a pihenőt nyugodtan megtarthatta a lakományában akkor, amikor szolgálatból bevonult. El sem tudjuk képzelni, hogy egy járőrnek a szolnoki vasútállomás várótermébe írjanak elő pihenőt.

B. J. cs., Peremartongyártelep. 1. A kötelező lejárt előtt most már nem lehet leszerelni, az erre vonatkozó rendeletet hatályon kívül helyezték. 2. Marathon városa Attika keleti partján fekszik. Miltiades vezérlete alatt Kr. e. 490-ben az athéneiek és a plataeaiak itt arattak győzelmet a perzsák fölött. Az elesett görög harcosok sírhalma és a Miltiades emlékére állított győzelmi emlék maradványai még ma is megvannak.

3. Római számjegyekkel egymillió: $\overline{\text{X}}$ vagyis a tizes számjel és afölött, valamint balról és jobbról egy vonás. 4. Ez a kérdés nincsen általánosságban szabályozva, a régi gyakorlat azonban az, hogy II. osztályú írónál a feljelentés fogalmazvány az írásbeli feladatot helyettesíti. 5. A közúti közlekedési rendszet egységes szabályzatának 74 §. 5. bekezdés m) alpontja értelmében a vezetői vizsgára jelentkezők kérvényéhez három darab fényképet kell csatolni. Ez a rendelkezés általános és mindenre kötelező. Hogy egyes rendőrhatóságok miért követelnek mégis négy fényképet, azt mi nem tudhatjuk. Bizonyos, hogy a szabályzat az irányadó, de az is bizonyos, hogy ha valaki három azonos fényképet csináltat, megcsináltathatja a negyediket is. Különösebb fejtérésre nem alkalmas a kérdés.

Dunaparti. Az öltözeti táblázat társasági öltözet rovatában f) pont alatt az áll, hogy társasági öltözetet kell felvenni (szolgálati jelvény nélkül), mindenkor, amikor az illem követelményei az e) pont alatti alkalmakon kívül is megkülönböztetett öltözetet kívánnak. A polgári bíróságok és hatóságok előtt tanuként megjelenés is megkülönböztetett öltözetet kíván, ilyenkor tehát társasági ruhát kell felvenni, feltéve természetesen, hogy nincs szolgálatilag öltözködve.

Párbajdilemma. Lehet ugyan, hogy csupán sietségből maradt aláíratlanul a levele, de mert névtelen levélre elvből nem válaszolunk, önnel sem tehetünk kivételt. Hozzánk intézett levelét bárki nyugodtan aláírhatja, mert a kérdező nevét rajtunk kívül senki sem tudja meg, a leveleket pedig a válasz megadása után megsemmisítjük.

A. L. csendőr, Balatonföldvár. A közlekedési kódex 19. §-a a gyalogosforgalmat általában szabályozza, a Szut. 93. pontja pedig csak a fegyveres szolgálatban álló csendőrijárőrnek városok és községek belső területén való gyalogos közlekedését rendezi. Az utasítás kiragadja a fegyveres szolgálatban álló csendőrt a lakosságra általában érvényes szabályok alól, mert a szolgálat érdekei ezt a különleges szabályozást szükségessé teszik. Ha a csendőr nincsen fegyveres szolgálatban, akkor gyalogosan neki is a közlekedési kódex 19. §-a szerint kell közlekednie, de fegyveres szolgálatban a Szut. 93. pontja kötelező reánézve. Az utasítás azért rendelkezik így, mert az úttesten haladva, jobban figyelhet a járőr, nagyobb a váratlan támadásokkal szemben való biztonsága, fegyverzetével, felszerelésével könnyebben mozog az úttesten, mint a gyalogjárón, különösen a szűk falusi járdákon, ahol a járőr tagjai sokszor nem is haladhatnak egymás mellett, hanem csak egymás mögött.

Grönland. A kérdést ön fogja fel helyesen. Lapozzák fel az 1928. évi 26. számunkban „Szeptember végén” jellegre küldött üzenetünk 1. pontját, ahol részletesen kifejtettük, hogy a pihenőket hogyan kell a szolgálat időtartamába helyesen beszámítani. Nem lehetetlen, hogy ez a kérdés másutt is fejtéréseket okoz, mert éppen bajtársainak a számítási módja csapja be az embert nagyon is könnyen. Az említett üzenetünk áttanulmányozása sokakra lehet hasznos.

Závár törm., Polcz örm., Punak örm., Szombathely. A csendőrség köréből származó előfizetőink száma az utóbbi hónapok alatt annyira felszaporodott, hogy már a folyó évi tartalékpéldányaink is mind elfogytak s ezért a lapot csak március 1-től kezdődően küldhetjük.

Sz. F. törm., Esztergom. Rövidlélekzetű, kisebb eset. Ügyes nyomozás, így is kell annak lennie, de közlésre ez még nem alkalmas.

Handzséros nyomozás. Olyan dolog ez, mintha egy tízliteres üveget megtölt cukroslével, beledob egy szilvaszemet s azt mondja, hogy itt van tíz liter befőtt. Sok a lé, kevés a szilva, sok a szó, kevés a mondanivaló. Pedig önnek hosszú szolgálata van, történetek ott bizonyosan komolyabb dolgok is. Arra nagyon ügyeljen, hogy egy dolgot, egy körülményt csak egyszer írjon le. Minden szónak, amit papírosra vetünk, tartalmat kell adni, különben csak untatjuk és kifárasztjuk vele az olvasót. De így vannak ezzel nemcsak lapunk olvasói, hanem az ügyészek és bírák is, szolgálati szempontból is rövidebb szára kell hát fognia a pennát. A kéziratát kivételesen átjavítottuk s tanulságul visszaküldjük önnek, lássa, mennyi hiba van benne.

Sztojka nyomozás. Kár, hogy éppen a legérdekesebb kérdést nem tisztázta részletesen a leírásban, azt nevezetesen, hogy miért akadt fenn a Sztojka beismerésén. Hiszen minden körülmény igazolni látszott a nyomozó járőr eljárását. Hogy önnek mégis voltak aggodalmai e tekintetben s hogy ez végeredményében egészen más megoldást hozott, kétségtelenül érdeme önnek és kellően kifejtve, tanulságos nyomozásnak is

érdekes lehetett volna. A hozzánk beküldött legtöbb nyomozásnak éppen ez a hibája, hogy t. i. csak magát a száraz eseményt írják le, arra azonban nem terjeszkednek ki, ami a legtöbb tanulnivalót nyújtaná: milyen gondolatmenet, milyen elképzelés, milyen okfejtés, milyen körülmények visznek rá valakit arra, hogy egy bizonyos nyomra rátérjen, avagy azt elhagyva, más irányba forduljon. Ha ön ezt leírta volna, a nyomozása igazán tanulságos volna, így azonban nem üti meg a mértéket. Próbálja meg átdolgozni.

Kirlibaba. Gyulay Gábor ny. ezredes címe: Budapest, VII., Hajtsár-út 60/b. szám. Fried Jenő tartalékos főhadnagy volt, címe ismeretlen.

Udvarhely. Vöröss József ny. őrnagy címe: Budapest, II., Retek-utca, Szapáry-laktanya.

Tiszti cím. Tauber Oszkár ny. százados címe: Budapest, I., Mészáros-utca 14.

4 polgári. Csak a kötelezője letelte után szerelhet le. Ez az idő valószínűleg nincs már messze, próbálja kivinni, hogy az állást addig fenntartsák önnek. Ha erre hajlandók, akkor a kötelezője letelte után nyomban leszerelhet és nyomban be is léphet az új állásba. Azért, hogy csendőr, közben meg is választhatják azzal a kikötéssel, hogy az állást csak a leszerelése után foglalja el.

Cseszneki vár. 1., 2. Választ egyik későbbi számunkban kap. 3. A zalaegerszegi polgármesteri hivatalban. 4. Megkezdődött.

Lesz még jobb is. Ez nem felelt meg. Próbálkozzék mással.

J. I. örm., Székesfehérvár. A beküldött összeg 2 évi előfizetésre elegendő. A lapot csak március 1-től küldhetjük, mert az előző számok tartalékpéldányai elfogytak. Előfizetése tehát március 1-től kezdődik.

LEGÉNY A GÁTON.

— Regény —

(8.)

ÍRTA: BARÉNYI FERENC.

Szép tulajdonság a büszkeség; ám megesik, hogy fájdalmat okoz annak, akivel éreztetik, de gyakran annak is, aki érezteti. Gál Imre is sok keserű órától kímélte volna meg Jolánt és önmagát is, ha büszkeségét legyőzve írt volna Jolánnak. Persze nem sejtette, hogy a Jolán levelében emlegetett Mester nem festőművész, sem mázolólegény, hanem takaros kis pulikutya. Ha hirtelen gerjedt haragjában nem tépte volna el akkor Jolán levelét, később higgadt fejjel még egyszer elolvashatta volna s akkor észrevette volna a hézagot, hogy egy levél kimaradt a Jolán levelei közül; az a levél, melyet Szilvia ellopott.

Ha Jolánt egycsenesen, nyíltan megkérdezte volna, hogy miféle szerzet a Mester, hamarosan megtudta volna, hogy négy lábú a képzelt vetélytárs, amilyenre nem szokás féltékenykedni. Dehát ő forrósodó fejjel rögtön ítélte; sértett büszkesége makacs hallgatásra készítette s elhatározta, hogy nem válaszol erre a levélre, sőt, hogy nem is ír többet Jolánnak. Viszont a lelke legbelső zugában mégis remélt és napról napra türelmetlenebbül várta a Jolán levelét, mely a félreértést elsimítja s mindent megmagyaráz. Azonban Jolán mégsem írt, ami Gál Imrét arra ingerelte, hogy „ha te úgy, én is úgy” elvével éljen. Erőnek erejével igyekezett, hogy kivesse szívéből Jolán emlékét s a „csak azért is” udvarláshoz alkalmas alanyt keresett. Nem kellett messzire mennie, csak a szomszédba. Ezután mind sűrűbben járogatott a postára, ami nagyon a kedvére volt Gizinek, de nem esett jól Balognak.

Itt ki kell térnem Baloghra, akit. Berta néninek példáján indulva, a kályha melletti karosszékből hagytunk aludni.

Tagadhatatlan, hogy jó alvónak bizonyult a rokonszenves fiatalember, valóságos mesteralvónak. Olyan lendülettel horkolt, hogy a feje fölött levő gyékénylegezőből sorjában mind lefújta a családi fényképeket a falról. Gőzfüréssel vetekedő horkolása később csendes, szelíd álommá enyhült. Verseny-alvónak beillett volna, annyira belejött az alvásba. Mint ahogyan a versenyfutó a kilométereket szinte érzéketlenül futja meg, úgy aludta át Balogh az egymásra pergő órákat.

Nem vette észre az idő múlását, nem hallotta meg a déli harangszót sem, s meg sem moccan, amikor Berta néni azután mind sűrűbben nézett be a nappaliba, hogy ébred-e már a vendég. De a rokonszenves fiatalember ebéd idejére sem ébredt fel; ezért Berta néni, aki világelemben mindig következetes volt, elhatározta, hogy nem költi fel álomszuszék vendégét, hanem hagyja aludni, míg magától fel nem ébred. — Hadd aludja ki magát, — gondolta jó szívvel Berta néni, s aztán csöndesen megebedelt Gizivel a vendég nélkül.

Talán másnap reggelig is elaludt volna a rokonszenves fiatalember, ha váratlan esemény nem szakította volna meg hosszúra nyúló álmát. Késő délután volt már, amikor Szilvia hirtelen betoppant a postára. Tulajdonképpen nem Giziékhez, hanem a jegyzőkhöz indult, de útközben egyszerre kellemetlen érzése támadt: lecsúszott a fűzője és lépésről lépésre jobban érezte, hogy meglazult harisnyája esik lefelé. Szerencsés volt, hogy már éppen elérte a postát. Hamar befutott, hogy a sürgős beavatkozást követelő öltözethibán igazítson. Azonban a postahivatalban nem Gizit találta, hanem a postaszolgát, aki a sarokban csomagokat rakosgatott. Jóllehet a postáslegényt annyira elfoglalta a munkája, hogy se látott, se hallott, mégis előtte nem végezhetett ilyen kényes öltözetigazítást s azért gyorsan benyitott a nappaliba. A rokonszenves fiatalember még mindig olyan mélyen aludt, hogy meg se szusszant és a nagy öblös karosszékben olyan kicsire zsugorodott, hogy az irodaajtón belépő Szilvia meg sem láthatta. Szilvia nem is kereste meg Gizit, hanem kapkodva, sietősen igyekezett a mind sürgösebbre való öltözethibát rendbeszedni. Hamar levetette a kabátját és fesztelenül nekilátott a bizalmas természetű vetkőződésnek, azon megnyugtató hiedelemben, hogy egyedül van a szobában. Szilvia motoszkálására a már éppen hét órát aludt Balogh ébredni kezdett. Álomittasan figyelt, hogy micsoda szöszmötélést hall a szobában. Lassan ocsudva nyitotta ki álomködös szemét és Szilviát éppen a legkényesebb helyzetben látta meg. Balogh csodálkozva dörzsölte meg a szemét, hogy vajjon nemcsak káprázat-e az, amit lát. Lassan felállt és értetlenül körülnézett. Sehogyan sem értette a fonák helyzetet. Nem tudott magának számot adni róla, hogy miként került össze ezzel a vetkőző hölgyvel egy szobába. Azt sem tudta hirtelenében, hogy hol is van most tulajdonképpen. Nyugtalan és félénk lett, mint az ártatlanul tilosba tévedt ember. Zavaros aggyal az éjszakai utazásról egészen megfeledkezett és váltig azon törte a fejét, hogy vajjon hol van és hogyan került ide. Aztán amint az öltözőkő Szilviát nézte, kínos aggodalomban töprengett, hogy látta-e már valaha ezt a csinos fekete nőt, aki olyan lelki nyugalommal vetkőződik itt, mintha otthon lenne. Bármennyire is erőltette az eszét, nem emlékezett, hogy valaha is látta volna. Ismeretlen, egész valójában ismeretlen. De hát akkor hogyan került vele össze egy szobába? Nyilvánvaló, hogy ez a fesztelenül vetkőző hölgy van itten itthon és ő került ide hivatalanul. De hát hogyan? Ám akármilyen körülmények között is került ide, nem ildomos, hogy végignézzék egy hölgy vetkőződését, aki nyilvánvalóan nem is sejtí, hogy hivatalan férfiszemek nézik. Hideg verejték gyöngyözött Balogh forrószódó homlokán. Kínosan feszengve tépelődött, hogy mit csináljon. Elbűjjék, hogy meg ne lássák? Vagy kimenjen a szobából? Merre? Hova?

Szilvia felegyenesedve a falitükörbe nézett s ekkor a tükör képében egy ismeretlen férfit pillantott meg. Riadtan megfordult és mérgesen támadt Baloghra: — Mit akar? Ki maga? Hogy került ide?

— Igen, hogy került ide? Ez az, — ragadta meg a kérdést Balogh zibbadt agya, Ebből a kérdésből nyilvánvalóan kiviláglik, hogy a vetkőző hölgy van otthon és ő hivatalanul került ide. — Tehát innen el kell tűnni, — gondolta Balogh megszeppenve — még pedig hamar. — Annál is inkább, mert a betolakodásán felbőszült nő kék szeme már nagyon haragosan lobogott és szép arcát rettenetesre torzította a feltornyosodó düh.

— Bocsánat, — dadogta Balogh félénken és gyorsan beugrott a kisebbik ajtón, amelyik a legközelebb esett hozzá. Megnyugodva fellélekzett, amikor az ajtó becsapódott mö-

götte; boldog volt, hogy már nem látta a méregtől tajtékzó nőt.

De a végzet úgy akarta, hogy még most se nyugodjék meg, nyugalma csak egy kurta szempillantásig tartott. A másik pillanatban már megriasztotta egy méltatlankodó női hang: — No de kérem! Mégis csak hallatlan!

Balogh megrezzent és ijedten pillantott fel. Szép szőke lányt látott a tükör előtt, aki szintén öltöződött, mint a másik szobában, és akit szintén nem ismert. Gizi volt, aki a hálósobában éppen átöltözni készült. — Hová kerültem? Hová kerültem? — hajtogatta Balogh eszelősen és dermedten megállt.

— Menjen ki! — kiáltotta Gizi és gyorsan magára kapta pongyoláját. Balogh majd megvakult a habfehér vállaktól, melyeket mégis egy villanásra meglátott. Tátott szájjal állt volna tovább egy helyben, de Gizi erélyesen rászólt: — Menjen ki!

— Bocsánat! — rebegte Balogh megsemmisülten és kétségbesetten kereste a menekülés útját. Érthetően óvakodott attól az ajtótól, amelyiken bejött, mert amögött a haragos fekete nőt tudta. Szerencsére volt a hálósobának még egy kijárata, a szabadulás örömevel rohant ki rajta Balogh. Hanyatthomlok menekülve, a sötét folyosón felrúgta az ott ásitó bádoggsebret, melyek a visszhangos folyosón éktelen lármát ütöttek, hogy zengett belé a ház. A visszhangzó zenebnától Balogh még jobban megrökönyödött s esze nélkül esett neki az egyetlen ajtónak. Hamar kirántotta és szinte bezuhánva rontott a konyhába. Egyik lábával a mosogató dézsába hágva elcsúszott és egész felsőtestével a szappanos vízzel teli mosóteknőbe esett.

— Ó Jézus Mária! — kiáltott a megriadt mosónő s ijedten majd hanyattvágódott. Noha Berta néni a teknőbe tenyereelt Balogh szintén telefröcskölte szappanhabbal, és bár méltán meglepődhetett a rokonszenves fiatalember ilyen való hirtelen megjelenésén, mégis Berta néni tért magához a leg hamarabb. Arcáról a szappanhobot törülgetve, nyájasan kérdezte: — Mosdóvizet parancsol, titkár úr?

Noshát mosdóvíz már nem annyira kellett Balognak, mint inkább törülköző, mert éppen akkor emelkedett ki a vízből fehér szappanhabbal pólyált feje. Trüszkölt-prüszkölt s orrán-száján olyan szép színes szappanbuborékokat eregetett, hogy szántsándékkal sem tudta volna szebben. Közben zavartan felelgetett: — Igen... hápci... nem... hápci... nem kérek... hápci... nem... hápci... — Sehogyan sem tudott épkézláb választ adni; nem csoda, hiszen már annyira meg volt habarodva, hogy ha kérdezték volna, — fiú-e, vagy lány? — bizonyára azt vágta volna rá, hogy lány.

Berta néni törülközőt nyújtott Balogh felé: — Tessék. — De Balogh csurgó üstökű fejét lehajtva, mint az ázott tűzök topogott egy helyben. Nemcsak, hogy nagy zavarától se nem látott, se nem hallott, hanem most valósággal nem látott, mert a szappanhabtól nem tudta a szemét kinyitni. Berta néni csakhamar belátta, hogy így nem mennek semmire, — szépen megfogta Balogh csapzott üstökét s tiszta vizes ruhával megmosta a rokonszenves fiatalember szappanhabos arcát; gondosan kitörülte a szemét, száját, mint a gyereknek. Mosdatás közben mosolyogva jegyezte meg: — No, titkár úr, most láthatja csak igazán, hogy milyen tótágast áll már a világ: maga jött énhezám hivatalvizsgálatra és én mosom meg a fejét.

— Az ám, igen — gurgulázott a rokonszenves fiatalember, míg borzas fejét szárazra csutakolta a gondos Berta néni. Most kezdett csak Balogh fejében derengeni: — Hivatalvizsgálatra jött ide... Egész éjjel utazott... A nappaliban elaludt... Ez a postamesternő özv. Berczelyné... Az a kedves néni, aki fogadta... Igen, ez az a kedves jó néni...

Mihelyt Berta néni szárazra törülte, s szemét fel tudta nyitni, Balogh kezét csókolta és hálásan nézett Berta néni jószágos arcába: — Csókolom a kezét, nagyságos asszonyom, köszönöm szépen.

— Nincs mit, — háritotta el Berta néni Balogh hálalkodását. — Tessék utánam jönni, megmutatom a vendégszobát, ott aztán egészen rendbeszedheti magát.

Balogh a szanaszét rugdosott bádoggseberek között, óvatosan lépegetve követte Berta néni a sötét folyosón. Amint a vendégszobába értek, félszegen hajladozott: — Bocsánatot kell még kérnem nagyságos asszonyomtól egy másik ügytelenségemért. Igaz, hogy ártatlanul keveredtem a dologba. Nem tudtam, hogy még más nők is vannak itt...

Berta néni megállt az ajtóban és csodálkozva kérdezte: — Miféle nők?

— Bocsánat — hebegte a rokonszenves fiatalember és

mélyen elpirult — hölgyek. Nem tudtam, hogy még más hölgyek is vannak itt...

— Más hölgyek itt? — kérdezte (Berta néni értetlenül és alaposan megnézte Baloghot, hogy nincs-e berugva. Aztán vontatottan tette hozzá: — Nem értem, titkár úr...

— Én sem, nagyságos asszonyom, — felelte Balogh zavartan. — Én sem értem kérem... — Rövid tünődés után, mintha gyónna, bűnbánó arccal folytatta: — Hát úgy volt kérem, hogy amikor a nagyságos asszony magamra hagyott a kályha mellett a nagy karosszékben, elaludtam...

— Tudom. Többször benéztem a titkár úrhoz, — szolt Berta néni mosolyogva. — de sajnáltam volna felébreszteni, mert olyan jóízűen aludt. Nem csodálom, hiszen a hosszú éjjeli utazás után nagyon törődött lehetett...

— Igen, nagyságos asszonyom, nagyon fáradt voltam és elaludtam. Egyszerre csak valami motoszkálás neszére felébredtem, s amint a szememet kinyitottam, a tükör előtt egy vetkeződő... azaz, hogy öltözködő nőt... bocsánat, hölgyet láttam...

— Érdekes, — jegyezte meg Berta néni elkomolyodva.

— Hogyne, nagyon érdekes, — vágta rá Balogh — de tessék csak figyelni, nagyságos asszonyom, ami most következik, az még érdekesebb...

— Csak nem? — hüledezett Berta néni.

— De bizony, most jön a java — erősítette Balogh, Berta néni megdöbbenésére.

— Folytassa kérem, — sürgette Berta néni — hadd halljam, folytassa!

(Folytatjuk.)

Nyomozási feladatunk megfejtése.

A folyó évi február 1-i számunkban közölt nyomozási feladat megfejtése a következő:

A nyomozás feladata megállapítani, hogy:

1. Mi történt s hogyan?
2. Ki a tettes, részes stb.

A nyomozás alapját annak az eldöntése képezi, hogy történt-e bűneset vagy sem? Ha nem történt, úgy bűneset hiányában a nyomozás beszüntetendő. Ha meg történt bűneset, úgy eldöntendő az is, hogy mily bűneset lett elkövetve? Ez anynyiban fontos, mert minden bűnesetnek megvan a sajátos ismérve, tényálladéka, melynek fennforgását bizonyítani a nyomozás feladata. (Így például gyilkosság esetében azt, hogy az ölés előre megfontoltan történt; rablás esetén azt, hogy az erőszak vagy fenyegetés miben állott stb., stb.)

Mi történt tehát jelen esetben? Egy ember szívészúrás következtében beállott belső elvérzés folytán elhalt.

Az ember halála beállhat természetes úton és nem természetes úton. Jelen esetben nem természetes halálesettel állunk szemben, melynél eldöntendő az, hogy a halál:

a) öngyilkosság,

b) baleset,

c) avagy más cselekmény folytán állott-e be?

ad a) Kizártnak látszik. Elhalt egész este, éjjel jól mulatott, boldog völegény volt, rövidesen nősülni akart. Az öngyilkosságra tehát nem látszik semmi ok fennforogni.

Az elkövetési mód is kizárja annak feltevését, hisz ruhán keresztül történt a szúrás, mely biztos döfés volt. (Öngyilkosok lemeztelenítik a test azon részét, ahova szúrnak s szúrásaik inkább bizonytalanok, több kisebb-nagyobb szúrást ejtenek magukon.) Az elkövetési eszköz hiányzik, elhalt jobbkezes, mely nem véres, ismét csak az öngyilkosság ellen valló adatok.

ad b) A balesetet, tekintve a feladatban közölt adatokat, ugyancsak kizártnak kell venni.

Előre megfontoltan csak bűneset történik, mely orvul, alattomosan lett végrehajtva: gyilkosság.

Ennek megvizsgálása után jön a 2. kérdés tisztázása: Ki a tettes?

ad I. A tettes kilétének megállapításánál elsősorban az tisztázandó, hogy a cselekmény kinek állott érdekében. Nem történik ok nélkül az életben semmi. Az anyagi érdekből elkövetett gyilkosságtól — tekintve, hogy elhaltnak az értékei megvoltak — el lehet tekintenünk s így az ölés egyéb indítókait: a bosszút, szerelmet, kell vizsgálnunk. A bosszú vakit, mindenre képessé tesz, de még inkább a szerelem.

Jelen esetben is különösen ez a két indító ok képezheti a nyomozás kiindulópontját. De szükséges bűnesetek tisztázásánál annak a kérdésnek eldöntése is, hogy kinek állott módjában a tettet elkövetni (alibi) s kinél van avagy lehetett az elkövetési eszköz?

Ezen mérlegelés és a nyomozás által eddig biztosított adatok alapján leginkább gyanúsítható:

1. Ifj. Horváth Lajos,
2. Horváth Kálmán,
3. Pásti Imre.

ad 1. Ifj. Horváth Lajos azért gyanúsítható, mert:

a) A cselekmény indítóoka, a bosszú, személyére vonatkozólag fennállhat;

b) részéről többbizben, de különösen a jelen multság során is történtek Tökét fenyegető kifakadások;

c) a kritikus időben, beismerése szerint, tényleg kint járt a kocsmá udvarán s ez időre vonatkozólag a Halász nevű tanut hamis vallomástételre bírta rá;

d) zsebkése nincs meg.

ad 2. Horváth Kálmán azért gyanúsítható, mert:

a) az indító ok, atyja halálának megbosszulása, nála is fennáll; ugyancsak ő is tett már többbizben Tökét fenyegető kijelentéseket;

b) a kritikus idő előtt távozott a helyszínéről, állítólag gyászban levő kedveséhez ment s a kritikus időt is állítólag ott töltötte;

c) a kisbíró által talált véres zsebkendő monogrammjá K. M., mely Horváth kedvesének, Kovács Margitnak nevével azonosnak látszik.

ad 3. Pásti Imre azért gyanúsítható, mert:

a) Az indító ok, a szerelem, az elhalt menyasszonyának vallomása szerint, személyére vonatkozólag fennállónak látszik;

b) a kritikus éjjel ismételten kint járt a kocsmá udvarán, állítólag gyomorfájása volt;

Egyedüli magyar hangszergyár az országban!

Általánosan elismert! Világmárka! Hegedű, tárogató, harmonika és az összes vonós és fúvós hangszerek. Romlott hangszerek javítása. Zonakarok felszerelése közvetlen a gyári áron. Árajánlatot ingyen küld az

Első Magyar Hangszergyár STOWASSER

kir. udvari szállító, a Rákóczi-tárogató feltalálója. — Bpest, II., Lánchid-u. 5.
Alapítatott: 1770. évben. Csendőröknek kedvezményes részletfizetés!

BUTORHITEL

ÚJ ALAPON,
készpenzárban, 18 havl részletfizetésre. Ezen rendkívüli fizetési kedvezményt vidéki vevőknek is megadom. Sándor Ignác bútorkészítő áruháza Budapest, VI., Dessewffy-utca 18-20. Vilmos császár-út és Nagymező-u. között (saját házában) 2-es és 10-es villamos megálló.

Csendőrség és honvédség

számára szükséges
könyvek és térképek
kaphatók
GRILL-féle könyvkereskedésben, Budapest,
V., Dorottya-utca 2.

c) honnan tudta, hogy az elhalt „Töke” vadór? s honnan tudta azt, hogy az elhaltat szívészúrták? Miért nem tért vissza a járőrrel a helyszínre?

d) a jobb kabátzsebének bélése véres;

e) özvegy édesanyja született Müller Katalin, így annak leánykori neve a kisbíró által talált véres zsebkendő K. M. monogrammjával egyezően látszik; figyelembe véve a tényállásban jelzett azon körülményt, miszerint Pásti édesanyja németajkú, kiknél a keresztnév megelőzi a vezetéknevet, így a K. M. monogramm — Katharina Müller — kezdőbetűjét is jelezheti;

f) őt nem érdekelte az, hogy ki ölte meg „jóbarátját”, nem jött a járőrrel vissza a helyszínére.

ad 2. A nyomozás során tisztázandó:

a) ifj. Horváth Lajos zsebkése tényleg sógoránál van-e s hogy jutott oda?

b) Horváth Kálmán alibijének kétségtelen megállapítása;

c) K. M. monogrammos zsebkendő tulajdonosának megállapítása érdekében Kovács Margit kikérdezése, házkutatás fogantatosítása.

d) A véres zsebkendő az ad 3. pont e) alpontjában kifejtettek szerint Pásti édesanyjának leánykori zsebkendője is lehet, így vele szemben az előbbi pont alattiak fogantatosítása ugyancsak szükséges.

e) Tekintve az ilyen esetekben előálló zürzavart, idegességet és izgalmat, kétségtelenül tisztázandó, vajjon Hunli felismerte-e az általa feltalált legény hullájának kilétét s vajjon közölte-e a mulató társasággal az áldozat nevét vagy nem? Utóbbi esetben honnan tudta Pásti már a kocsmafolyosón azt, hogy az áldozat „Töke”? Ki ismerte fel a hullát elsőnek?

f) Pásti kabátzsebének véres bélése őrizetbe veendő, a szükségesnek mutatkozó vérvizsgálat lesz hivatva megállapítani, hogy a bélés véres volta állati (disznó) avagy emberi vértől származik-e, utóbbi esetben esetleg még azt is képes lesz a vérvizsgálat eldönteni, hogy a vér az áldozat vérével azonos-e vagy sem. Hasonló vizsgálat lesz szükséges a patakban feltalált zsebkésre s az azon lévő alvadt vérről vonatkozólag is.

g) Nem hagyható teljesen figyelmen kívül Simon és Hunli legények ez ügybeni szereplése sem, bár a gyanu velük szemben eddig csak egyszerű.

h) Mindhárom gyanúsítottnál külön-külön a „tetemre-hívás” fogantatosítása is célszerű lesz, mert az ennek folyamán kifejezésre jutó, bizonyára különböző lélektani hatások az igazi bűnöst leleplezhetik.

i) Miért nem érdekelte Pástit, hogy ki ölte meg „jóbarátját” s miért nem jött vissza a járőrrel a hullához.

A tettesség kérdését főleg a jelzett b), c), d), e) és f) pont alatti adatok tisztázása fogja végleg eldönteni.

ad 3. (Rekonstrukció:)

Pásti Imre halálosan szerelmes volt az elhalt vadór menyasszonyába, akiknek egybekelése rövidesen várható volt.

Többizben foglalkozhatott azzal a gondolattal, hogy Tökét Tóth Annától elválasztja. A leány iránti szerelme végül is arra készítette, hogy Tökét megölje.

Mulatságon többizben hallotta ifj. Horváth és aptyjának közismert fenyegetését, hogy „elbánnak Tökével”. Láta, hogy egyrészt ifj. Horváth igen fennhangon mulat, annak bátyja pedig 22 óra körül elhagyta a tánemulatságot, így Pásti úgy vélte, hogy ütött a cselekvés órája: Észrevétlenül magához vette Simon legénynek az asztalon hagyott zsebkését (Simon Töke rokona), kileste Tökének s ifj. Horváthnak az udvarra

történt kimenéseit, hogyha kedvező lesz a körülmény, régi titkos szándékát megvalósítja; majd az lesz a látszat, mintha ifj. Horváth lenne a gyilkos.

A feltűnés elkerülése végett gyomorfájást színleelve, Pásti is többször kiuout a kocsmá udvarára.

Amíg tehát vigan folyt a zene s a tánc, miközben még kocintott is Tökével, figyelmesen szem előtt tartotta Tökét, de ifj. Horváthot is.

A véletlen is a kezére játszik Pástinak. Ifj. Horváth és Töke majonem egyidoben indulnak a kocsmá udvarára, melyen a nagy hideg miatt senki sem tartózkodott. Pásti utánuk siet és bar elég sötét van, felismeri ifj. Horváthot, amint az a jóval hatrább fekvő árnyékszékbe megy, míg Töke az udvaron álló pajtához megy szükségét végezni.

Pásti Tökéhez csatlakozik, színleg ő is a szükségletét végzi, majd a mit sem sejtő Tökét az előre elkészített kessel egy biztos szúrással szívendöfi, a zsebkést, mely kissé véres lett, becsukja, kabatja jobb zsebébe teszi, kezét édesanyjának K. M. jelzésű monogrammal ellátott zsebkendőjébe törli s már siet is vissza a kocsmába.

De 10—15 perc múlva beront Hunli a tánctereembe s megremülve közli, hogy a kocsmá udvarán „valakit” megöltek. Pásti, ki idegesen varta ezt a percet, a többiekkel együtt ki-rontott az udvarra s izgatottságában magáról megfeledkezve, „szegény Töke barátja” iránti sajnalkozásának ad kifejezést, noha akkor a huila kiléte még ismeretlen volt. Az első zürzavarban azonban Pástinak ezen áruló magatartása és kijelentése fel sem tűnt, ugyancsak nem volt gyanus azon kijelentése sem, hogy ő siet értesíteni az örsöt. Utközben Pásti elvesztette anyjának K. M. jelzésű bevérezett zsebkendőjét, majd az örsről hazatérve, utközben a patakon át vezető fahídon eldobta az öléshez használt zsebkést is.

*

Dicséretesen oldották meg a feladatot: Dóczy István őrm. Szombathely, Czinka András th. Szeged, Mészáros Lajos I. őrm. Szombathely, Nagy Tamás őrm. Szombathely, Zaleszák János őrm. Szeged, Takács Sándor őrm. Pécs, Kolozsvári Gyula th. Szombathely, Fésűs János th. Székesfehérvár, Balázs József II. őrm. Curgó, Simon István I. th. Pécs, Tuba Ferenc th. Szombathely, Lakatos István őrm. Szombathely. — Helyesen fejtették meg továbbá: Havrilla Ferenc th. Szombathely, Kormos Tóth János őrm. Miskolc, Kuti József th. Szombathely, Kajdacs János őrm. Szombathely, Porpácz Gyula th. Szombathely, Falusi Antal th. Szombathely, Donkó Mihály őrm. Budapest, Kun Miklós th. Pécs, Szilágyi István th. Pécs, Gombos Gyula őrm. Hajdúhadház, Szliska József csendőr Pétervására, Bajsz József II. őrm. Sárvár, Pándy Gyula th. Bicske, Horváth Lajos III. th. Szombathely, Menyhart István őrm. Szombathely, Füleki József alldgy Toponár, Györgyik János csendőr Bodvaszilas, Süveg József csendőr Dorog, Reznák Pál őrm. Mezökeresztes, Lovász Ferenc őrm. Debrecen, Csépké György őrm. Demecser, Szabó József IV. őrm. Tarján, Rakó Sándor őrm. Budapest, Pénzes István th. Szeged, Vad István th. Pécs, Erdödi János th. Szombathely.

*

A legjobb pályamunkák számára kitűzött első díjat Dóczy István őrmester (Szombathely), a második díjat Czinka András th. (Szeged), a harmadik díjat pedig Mészáros Lajos I. őrmester (Szombathely) nyerte meg, akiknek azokat egyidejűen elküldöttük.

Hogedő
harmonium
Tárogató csak itt a valódi
Cimbalom
Harmonika
Gitera

és az összes legjobb hangszerek, továbbá a legjobb rádiókészülékek csakis itt a gyárban kaphatók.

Művésziessé javít, legjobb hurokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab.
hangszergyára

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.

Egyedüli magyar hangszergyár az országban Csendőrségnek részletfizetés kedvezmény

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

6—12 hónapig terjedhető részlet-
fizetésre készpénzáron, ellenőriz-
hető eredeti gyári árjegyzék szerint.

HATSCHEK és FARKAS
optikai és fényképezési szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körút 28. (Közp. városrész épületében).

Fiók: VI., Andrassy-ut 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérje legújabb nagy képes árjegyzékünket.

Megfejtés.

A folyó évi 5. számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése:

Vízszintes sorok: 1. közbiztonsági, 14. Ida, 15. üz, 16. vázlat, 17. sav, 18. né, 19. az, 20. nulla, 21. Éva, 23. Teréz, 25. ir, 26. oil, 27. sergostrom, 31. cé, 32. nr, 33. étel, 34. Márk, 35. áit, 36. adat, 39. ráolvas, 41. ae, 42. golyószóróval, 47. Ypera, 49. ig, 50. Kréta, 52. pamut, 53. cár, 55. a raj, 56. ik, 57. okosság, 59. arbá, 60. Hunnia, 62. ahynok, 64. el, 65. de, 66. rt, 67. Kálp, 69. kád, 70. áá, 71. ihány, 72. auo, 73. ré, 74. őrsparancsnok.

Függőleges sorok: 1. kis és nagy pihenő, 2. óda, 3. zavar, 4. büntett, 5. izó, 6. zsarolás, 7. tűz és mozgás, 8. övez, 9. Náni, 10. szurok, 11. állomás, 12. Galicia, 13. ital, étel ajándék, 22. ver, 24. Eger, 29. tál, 30. rr, 37. dó, 38. a lemondás, 40. vr, 43. ón, 44. óv, 45. óra, 46. vérrokon, 48. pakulár, 50. kegy, 51. Tab, 53. esatár, 54. -ráháyn, 58. Kneip, 59. Annus, 61. irha, 62. akna, 63. káró, 68. Iac

—o—

Helyesen fejtették meg a következők: Batiz László törm. (Szolnok), Nádas Kálmán őrm. (Szentendre), Borbély József csendőr (Budapest), Révész Ferenc csendőr (Somogy-szentmiklós), Szili János alhadnagy (Karcag), Jakab Miklós th. (Szigetvár), Juhász József őrm. (Medgyesháza), Néder Antal törm. (Szolnok), Ribáry László csendőr (Nagyoroszi), Dóczi István őrm. (Szombathely), Vida Márton őrm. (Sopron), Balázs Imre csendőr (Hévízszentandrás), Kovács Gyula törm. (Lébény), Mohácsi Balázs őrm. (Szolnok), Szalóki Ferenc őrm. (Gönc), Kolozsváry Gyula th. (Szombathely), Menyhárt István őrm. (Szombathely), Mádas Gergely őrm. (Szombathely), Gabnai Dániel őrm. (Szombathely), Tóth János IX. őrm. (Magyarboly), Illés Mihály őrm. (Berettyóújfalu), Váli Ferenc csendőr (Dorog), Keresztes Andor gth. (Budapest), Nyers László törm. (Kaposvár), Gál József őrm. (Felsőszölnök), Mészáros Lajos I. őrm. (Szombathely), Horváth József XIV. törm. (Mór), Samson László őrm. (Súsd), Igali Ferenc őrm. (Pécs), Vincze Résző csendőr (Tata), Csató József őrm. (Derecske), Vági Imre csendőr (Dorog), Butor Aladár csendőr (Csanádapáca), Tausz Ferenc csendőr (Devecser), Kajdácsi János őrm. (Szombathely), Nagy Gyula őrm. (Szombathely), Horváth József V. törm. (Adony), Gulyás Sándor őrm. (Hegyeshalom), Nagy János II. törm. (Esztergom), Mészáros István II. csendőr (Ka-

posmérő), Bognár János őrm. (Ozora), Pál Sámuel th. (Zalaegerszeg), Turi Ernő őrm. (Esztergom), Sipos Imre őrm. (Nagybátony), Járdánházy Gábor csendőr (Kunszentmiklós), Kovács Mihály csendőr (Szeged), Csonka János csendőr (Tokod-Altáró), Ifjú Ferenc őrm. (Rajka), Papp Titusz th. (Kiskunfélegyháza), Teke Sándor törm. (Hegyeshalom), Simon Albert őrm. (Kemence), Kalmár Péter csendőr (Okány), Mádas Gergely I. őrm. (Szombathely), Pálffy István csendőr (Szécsény), Markó Miklós csendőr (Ostffyasszonyfa), Herczeg Ferenc őrm. (Fót), Kiirti Gergely őrm. (Debrecen), Varga Kálmán csendőr (Hévízszentandrás), Dancsecs Ferenc csendőr (Szentgyörgyvölgy), Bundik Elek csendőr (Visegrád), Baranyi István őrm. (Szeged), Plagh Károly őrm. (Szikszó), Mészáros János I. csendőr (Nagybátony), Lakatos István őrm. (Szombathely), Szombath László őrm. (Hegyeshalom), Haura Gábor őrm. (Berettyóújfalu), Bordos Ernő csendőr (Tompai), Szomor István őrm. (Siklós).

*

A borotválókészletet a szerkesztőségünkben megejtett sorolás során Pálffy István csendőr (Szécsény) nyerte meg, aki nek azt egyidejűen elküldöttük.

KERESZTREJTVÉNY.

Vízszintes sorok: 2. Virág része. — 3. Régi ürmérték. — 7. Vadász igéje. — 8. Sámuel királyunk előneve. — 10. Napszak. — 13. Ugyanaz a napszak, mint a vízszintes 10. — 16. Ékezettel felvidéki nép. — 17. Fát rágcsáló bogár. — 18. Dohányos igéje. — 20. A törvény szigorúan bünteti ezt a bűnt a katonáskodással kapcsolatban. — 26. Ott végezték ki a 13 vértanút. — 31. A legegyszerűbb gép. — 32. Petőfi vérs címe, melyet márc. 15-én szavalnak. — 33. Azonos mássalhangzók. — 34. „Jónak lát” — rövidebben. — 35. Kicsinyítő rag. — 36. Tőke után fizetik. — 37. Szalma, melyet az állat alá raknak. — 39. Áradás után áll be. — 41. Tavasszal gyakori az ilyen idő. — 43. Idős ember. — 45. Észrevenni kezd valamit. — 48. Téli sporteszköz. — 49. Harceszköz. — 52. Az ismeretlen adakozó aláírása. — 54. Télen tartják lányos házaknál. — 55. A régi magyarok harc előtt neki mutattak be áldozatot. — 58. 1848—49-ben küzdött ez a nemzet a szabadságáért. — 60. Katona. — 63. Rossz ló. —

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje — — — — — 15.20 P
Ugyanaz „Herkules Loden” minőségben — — — — — 17. — „
Khaki kamgarn, szintartó, tiszta gyapju — — — — — 18.50 „
Ugyanaz extra finomban — — — — — 22.50—25. — „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron, tollforgókkal együtt 7.60 „
a 40 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

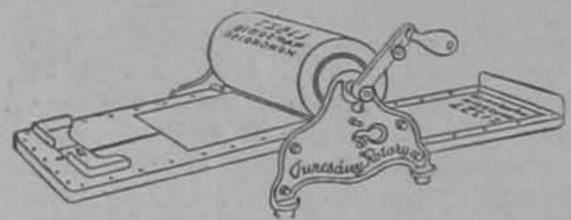
egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán,

Telefon: József 321—78.

Egyenruhák külön mérték után 3—6 havi hitellel.
Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

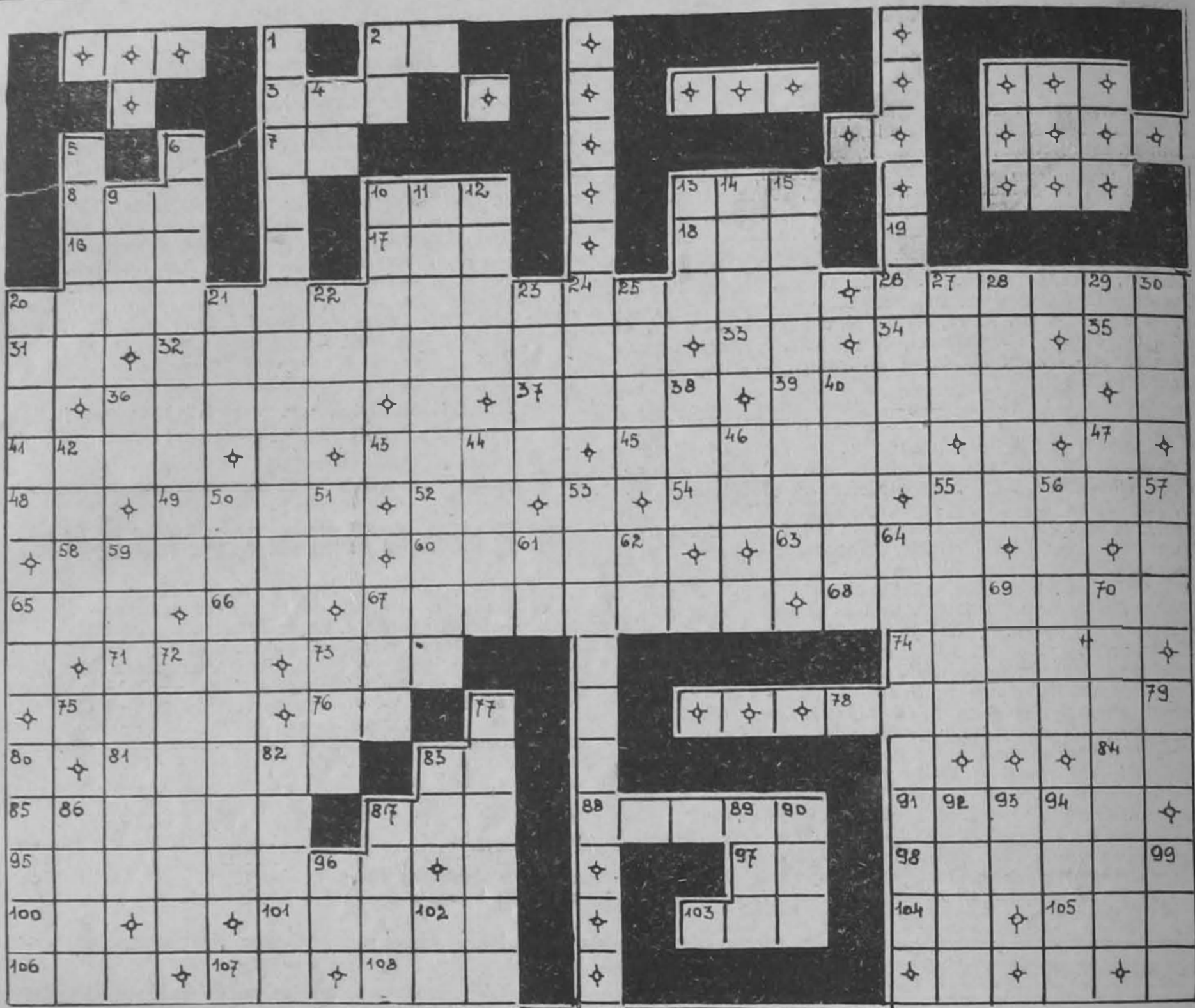
EZEN TURCSÁNY-ROTARY SOKSZOROSÍTÓ-GÉP

a legalkalmasabb arra, hogy bárki olcsón és pár perc alatt egyedül készíthesse el saját nyomtatványait. Abszolút precíz, tiszta és megbízható munkája felveszi a versenyt a külföldi nagyon drága rotációs-rendszerű sokszorosító gépekkel. — Az egyetlen magyar gyártmányú rotációs-rendszerű sokszorosító-gép a **Turcsány-Rotary**.

Ara teljes felszereléssel csak 195.— pengő.
Egyedüli készítője és elárúsítója: **Turcsány Antal**

Budapest, VIII. kerület, Üllői-út 2. szám.

65. Vízben él. — 66. Kirakatban olvasod. — 67. A ház tetején dolgozik. — 68. Egymástól távol levők folytatják egymás között. — 71. Régi vasútunk rövidítése. — 73. Látó ige. — 74. A közmondás szerint „cseberből” — ide kerül az ember. — 75. Csomagolási súlyegység. — 76. Késnél fontos. — 78. Külvárosokban gyakori bűncselekmény. — 81. Bánata van. — 83. Nem tegnap. — 84. Igekö így is, meg fordítva is. — 85. Kórházban fekvő csendőr részese benne. — 87. Fém. — 88. Gyáva ember lába teszi. — 91. Szép női tulajdonság. — 95. A fák újraébredése tavasszal. — 97. Német helyhatározó — fordítva jótékony ige. — 98. A legfontosabb, amit egy vallomásból ki kell választanunk. — 100. Okozat testvére. — 101. Csapat elindulásánál vezényli a parancsnok. — 103. Bosnyák katona viseli a fején. — 104. A német személyes névmásokban „ö”-t jelent. — 105. Mostanában gyakori csapadék. — 106. Kis házikó. — 107. = 31. — 108. Itálra mondja a budapesti jassz.

Függőleges sorok: 1. Petőfi „Nemzeti dal”-ának első sora. — 2. Állóvíz. — 4. Építőanyag. — 5. Folydogál. — 6. Nélküle nem lehet háborút viselni. — 9. Civil támaszkodik rá. — 10. Bolondnak nincsen. — 11. Jupiter után a legnagyobb bolygó. — 12. A galambot (becézzük így. — 13. Napszak. — 14. Kerekszám. — 15. Az arzénmérgezésekkel kapcsolatban sokat emlegetett falu neve. — 19. „Jónak tart” rövidebben. — 20. Ami nem bizonyos. — 21. Tagadószó. — 22. István királyunk neve előtt olvasható rövidítés. — 23. Étteremben teszik eléd. — 24. Ének. — 25. Becézett női név. — 27. Fordítva csapadék. — 28. „Föléje” ellentéte. — 29. Okozat testvére. — 30. Égítést. — 36. Építőanyag. — 38. Ruha rövidebben. — 40. Az teszi, kinek követelése van és nem akarják teljesíteni. — 42. Felületre mondjuk. — 44. Kacsa — német nyelven. — 46. Azonos mássalhangzók. — 47. Bánat rövidebben. — 50. Csendőrnél, katonánál ez ismer-

etlen fogalom. — 51. Nem paraszt. — 53. Vidéken tartja fenn a rendet. — 55. Természetre mondjuk, de vármegyénk neve is. — 56. Gulya, nyáj teszi délben. — 57. Falusi szerker teszi. — 59. A mi hazánkban nem nagyon isszák. — 61. Kirakatban olvasod. — 62. „A”-val közte rossz tojás jelzője. — 64. Budavár... a honvédség részéről 1849 május 21-én történt. — 65. Télen csapadék. — 67. Puskával ide lö a csendőr. — 69. Férfi keresztnév. — 70. Határozott fellépésű csendőrrel kapcsolatos szó. — 72. Ha a hazáddal szemben követed el — kötéthalál a büntetésed. — 73. Rag. — 77. Szorgalmas állatka, de szövetkezet neve is. — 79. Tilta-kozó szócska. — 80. Közel ellentéte. — 82. Vízisportot úzó teszi. — 83. Személyes névmás. — 86. Orosz lovasság fegyvere. — 87. Bogár tapogató-szerve. — 89. Férfi keresztnév. — 90. Értéktelen növény. — 92. Az egészéből származik. — 93. Személyes névmás. — 94. Kertész teszi mostanában a faággal. — 96. Kirakatban olvasod. — 99. Vízfórralásnál fejlődik. — 102. Mutató és csodálkozó szócska.

Megfejtési határidő: április 1. Megfejtést csak a csendőrség legénységi egyéneitől fogadunk el. A helyes megfejtők között egy szép könyvet sorsolunk ki. Az eredményt az április 10-iki számunkban fogjuk közölni.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, VI., Rózsa-utca 111. sz.
Felelős üzemvezető: György Aladár,